

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Selvityshenkilö Lauri Tarasti:

Valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon uudistaminen

– lukuun ottamatta sosiaali- ja
terveydenhuollon uudistusta

Valtiovarainministeriön julkaisu – 3/2016

Kuvailulehti

Julkaisija ja julkaisu-aika	Valtiovarainministeriö, tammikuu 2016	
Tekijät	Selvityshenkilö Lauri Tarasti sekä Sami Kouki, Mikko Saarinen, Outi Ryyppö ja Sanna Sihvola	
Julkaisun nimi	Selvityshenkilö Lauri Tarasti: Valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon uudistaminen -lukuun ottamatta sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta	
Asiasanat	maakuntahallinto, maakunnat, aluehallinto	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtiovarainministeriön julkaisuja 3/2016	
Julkaisun myynti/jakaja	Julkaisu on saatavissa pdf-tiedostona osoitteesta www.vm.fi/julkaisut .	
ISBN 978-952-251-751-7 (PDF) ISSN 1797-9714 (PDF)	Sivuja 62	Kieli Suomi

Tiivistelmä

Selvityksen lähtökohtana oli selkeä ja rakenteeltaan yhdenmukainen maakuntahallinto. Käyttöön otetaan nimi maakunta. Maakuntavaltuustoilla ja maakuntahallituksilla on pääsääntöisesti samat tehtävät kaikissa maakunnissa. Maakuntavirastojen tehtävät ovat sen sijaan keskenään erilaisia. Maakunnissa poliittista harkintaa vaativat tehtävät ratkaistaan pääsääntöisesti maakuntavaltuustossa tai maakuntahallituksessa ja muut, pääosin vain lain soveltamista tarkoittavat asiat maakuntavirastossa viranhaltijapäätöksin.

ELY-keskuksista valtiolle jääviä tehtäviä varten ei perusteta uusia virastoja, vaan tehtävät siirretään pääosin aluehallintovirastoille, joista yksi nimetään pääaluehallintovirastoksi. Aluehallintovirastojen toimivalta muutetaan valtakunnalliseksi.

Yrityspalvelujen ja työvoimapalvelujen – nykyiset TE-toimistot – järjestämisvastuu siirtyy maakunnille, jotka voivat osoittaa tuottajiksi suuria kuntia, kaupunkiseutuja, yksityisiä tahoja tai järjestää palvelut itse. Erilaisten rahastojen hallintoa siirretään maakuntien päätösvaltaan. Myös rakennusvalvonnan järjestämisvastuu siirtyy pääosin maakuntiin.

Maatalous- ja maaseutuhallinto yksinkertaistuu ja siirtämällä tehtävät kunnista ja ELY-keskuksista pääosin maakuntien hoidettavaksi. Kuntien ja aluehallintovirastojen ympäristöterveydenhuollon tehtävät kootaan maakuntiin. ELY-keskuksille kuuluvat ympäristönsuojelu- ja luonnonsuojelutehtävät siirtyvät eräin poikkeuksin aluehallintovirastoille.

Pelastustoiminnan tehtävät siirretään maakunnille ja pelastuslaitosten lukumääräksi tulee kaksitoista. Maankäyttö- ja rakennuslakiin tänäänkin perustuva pääkaupunkiseudun yhteinen yleiskaava toteutetaan.

Presentationsblad

Utgivare och datum	Finansministeriet, januari 2016	
Författare	Utredaren Lauri Tarasti samt Sami Kouki, Mikko Saarinen, Outi Ryyppö och Sanna Sihvola	
Publikationens titel	Selvityshenkilö Lauri Tarasti: Valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon uudistaminen -lukuun ottamatta sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta	
Publikationsserie och nummer	Finansministeriet publikationer 3/2016	
Beställningar/distribution	Publikationen finns på finska i PDF-format på www.vm.fi/julkaisut .	
ISBN 978-952-251-751-7 (PDF) ISSN 1797-9714 (PDF)	Sidor 62	Språk Finska

Sammandrag

Utredningen utgick från en tydlig och strukturellt enhetlig landskapsförvaltning. Begreppet landskap tas i bruk. Landskapsfullmäktige och landskapsstyrelser ska i regel ha samma uppgifter i samtliga landskap. Landskapsämbetsverken kommer däremot att ha sinsemellan olika uppgifter. De uppgifter som kräver politisk övervägning avgörs i regel av landskapsfullmäktige eller landskapsstyrelsen, och andra ärenden som huvudsakligen förutsätter tillämpning av lagstiftningen av landskapsämbetsverken genom tjänsteinnehavarbeslut.

Några nya ämbetsverk ska inte inrättas för de uppgifter som överförs från NTM-centralerna till staten, utan uppgifterna flyttas i regel till regionförvaltningsverken, av vilka ett utses till huvudregionförvaltningsverk. Regionförvaltningsverken får rikstäckande behörighet.

Ansvaret för ordnandet av företags- och arbetskraftstjänsterna - nuvarande TE-byråerna - överförs till landskapen som sedan kan anlita stora kommuner, stadsregioner eller privata parter som serviceproducenter eller producera tjänsterna själva. Administreringen av olika fonder överförs till landskapen. Ansvaret för byggnadstillsynen överförs också i regel till landskapen.

Jordbruks- och landsbygdsförvaltningen förenklas och överförs från kommunerna och NTM-centralerna till landskapen. Kommunernas och regionförvaltningsverkens miljö- och hälsoskydd koncentreras till landskapen. NTM-centralernas miljöskydds- och naturvårdsuppgifter överförs med vissa undantag till regionförvaltningsverken.

Räddningsuppgifterna överförs till landskapen och antalet räddningsverk blir tolv. Huvudstadsregionens gemensamma generalplan som redan i dagsläget baserar sig på markanvändnings- och byggglagen genomförs.

Description page

Publisher and date	Ministry of Finance, January 2016	
Author(s)	Rapporteur Lauri Tarasti, and Sami Kouki, Mikko Saarinen, Outi Ryyppö and Sanna Sihvola	
Title of publication	Selvityshenkilö Lauri Tarasti: Valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon uudistaminen -lukuun ottamatta sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta	
Publication series and number	Ministry of Finance publications 3/2016	
Distribution and sale	The publication can be accessed in pdf-format in Finnish at www.vm.fi/julkaisut .	
ISBN 978-952-251-751-7 (PDF) ISSN 1797-9714 (PDF)	No. of pages 62	Language Finnish
Abstract <p>The starting point for the report was a clear and uniform structure for county government. The name county will be adopted. As a rule, county councils and county executives will have the same duties in all counties. The duties of the county administrative agencies, on the other hand, will differ from each other. In the counties, duties requiring political discretion will be decided, as a rule, in the county council or county executive, and other issues, mainly those involving the mere application of the law, will be carried out by decisions of officeholders in the county administrative agency.</p> <p>New agencies will not be established for the duties of the Centres for Economic Development, Transport and the Environment (ELY Centres) that remain with central government; these duties will mainly be transferred to the regional state administrative agencies, of which one will be named the main agency for regional state administration. The authority of the regional state administrative agencies will become national.</p> <p>Responsibility for arranging business and employment services – the present Employment and Economic Development (TE) Centres – will be transferred to the counties, which may appoint large municipalities, urban regions and private parties as service providers or arrange the services themselves. The administration of various funds will be transferred to the decision-making power of the counties. The counties will also be responsible for arranging building control.</p> <p>Agricultural and rural area administration will be simplified and the counties will take charge of many duties of the municipalities and the ELY Centres. The environmental health care duties of the municipalities and the regional state administrative agencies will be brought together into the counties. Barring certain exceptions, the environmental protection and nature conservation duties of the ELY Centres will be transferred to the regional state administrative agencies.</p> <p>Rescue service duties will be transferred to the counties and there will be 12 rescue departments. The Helsinki Metropolitan Area's joint master plan, based on the Land Use and Building Act, will be implemented.</p>		

SISÄLTÖ

1	Johdanto.....	7
2	Rakenteellisia kysymyksiä ja selvityshenkilön lähtökohdat	9
2.1	Selvityksen rajauksista.....	9
2.2	Asiakaslähtöisyys.....	9
2.3	Nimi	10
2.4	Maakuntavaltuuston tehtävät ja maakuntavirastot.....	11
2.5	Tehtävien jako valtion aluehallinnon ja maakuntien kesken	12
2.6	Tehtävien jako maakunnissa	13
2.7	Päätösvallan käyttö maakunnissa.....	14
2.8	Valtion aluehallinto ja valvonta.....	15
2.9	KEHA-keskus ja digitalisaatio.....	17
2.10	Henkilökunta	19
2.11	Yleinen toimiala ja yhteistoiminta	20
2.12	Kaupunkiseudut	20
3	Aluejaoista.....	21
3.1	Käytössä olevia aluejakoja.....	22
3.2	Eri aluejakojen vertailua	23
3.3	Palvelujen saavutettavuudesta	25
4	Tehtävien siirto.....	26
4.1	Euroopan unionin rahastot ja niiden hallinta	27
4.2	ELY-keskusten tehtävät ja eräät kuntien tehtävät.....	29
4.3	Maakuntien liittojen tehtävät	42
4.4	Aluehallintovirastoilta siirrettävät tehtävät.....	47
4.5	Pelastustoimen ja varautumisen tehtävät	48
4.6	Ympäristöterveydenhuolto	50
4.7	Työ- ja elinkeinotoimistot.....	52
4.8	Metropolikaavoitus	53
5	Ohjaus.....	54
6	Ehdotus hallituksen linjaukseksi jatkovalmistelusta lukuun ottamatta sotea	55
7	Regeringens riktlinjer om den fortsatta beredningen av den självstyrelse som inte gäller social- och hälsovård	57

LIITE: Eräitä pykäläluonnoksia otettaviksi huomioon jatkovalmistelussa

1 JOHDANTO

Pääministeri Sipilän hallituksen ohjelman mukaan valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon yhteensovitukselta tehdään erikseen päätös, jolla yksinkertaistetaan julkisen aluehallinnon järjestämistä (valtio, alueet ja kunnat). Ensisijaisena ratkaisuna on toimintojen keskittäminen tehtäviltään ja toimivallaltaan selkeille itsehallintoalueille. Lisäksi hallituksen ohjelmassa todetaan, että hallitus valmistelelee sosiaali- ja terveystalouden (sote) järjestämiskäytännön kuntaa suurempien itsehallintoalueiden pohjalta.

Hallitus teki 7.11.2015 linjauksen aluejaon perusteista ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen askelmerkeistä sekä itsehallintoalueiden perustamisesta. Perustuslain 121 §:n 4 momentissa tarkoitettuja itsehallintoalueita perustetaan 18 maakuntajaon pohjalta. Jokaisella itsehallintoalueella on suoraan vaaleilla valittava ylin päätöksentekoeelin (valtuusto). Itsehallintoalueet perustetaan monitoimialaisiksi.

Linjauksellaan hallitus ohjasi myös aluehallintouudistuksen valmistelua. Linjauksen valmistelun tausta-aineistoissa todetaan, että itsehallintoalueelle sopivat alueellisen kehittämisen ja elinvoiman edistämisen tehtävät ja muut itsenäistä harkintavaltaa sisältävät ja siten demokraattisen ohjauksen ja päätöksenteon alaan kuuluvat tehtävät, jotka taloudellisesta näkökulmasta on järkevää hoitaa kuntaa laajemmalla alueella. Lisäksi itsehallintoalueelle sopivia ovat tehtävät, joita laki nykyisinkin velvoittaa hoitamaan kuntaa laajemmilla alueilla kuntien lakisääteisessä yhteistyössä. Näiden tehtävien kokoaminen itsehallintoalueille suoraan vaaleilla valittavan ylimmän päätöksentekoeleimen alaisuuteen vahvistaisi kansanvallan ja perustuslain 14 §:ssä säädettyjen osallistumisoikeuksien toteutumista sekä parantaisi hallinnon selkeyttä ja läpinäkyvyyttä. Aluehallinnon tehtäviä itsehallintoalueille osoittavassa lainsäädännössä tulisi perustuslain periaatteiden näkökulmasta antaa itsehallintoalueille mahdollisimman laajalti päätösvaltaa ja omaa harkintavaltaa, joka kuuluu perustuslain 121 §:n 4 momentissa säädetyn alueen asukkaiden demokraattisen päätöksenteon piiriin.

Hallituksen linjauksen mukaisesti itsehallintoalueille osoitetaan 1.1.2019 lähtien seuraavat tehtävät:

- pelastustoimen tehtävät ottaen kuitenkin huomioon mahdolliset tarpeet järjestää itsehallintoaluetta laajempaa aluetta ja väestöpohjaa vaativat tehtävät laajemmalla alueella
- maakuntien liitoille kuuluvat alueiden kehittämisen ja sen rahoituksen mukaan lukien EU:n ohjelmaperusteisen rahoituksen välittämisen tehtävät sekä alueellisen maankäytön suunnittelun tehtävät
- ELY-keskuksissa hoidettavat alueiden ja niiden elinkeinoelämän kehittämistehtävät mukaan lukien maaseutuelinkeinojen kehittämis- ja rahoitustehtävät
- mahdollisesti ympäristöterveydenhuolto

Hallituksen linjauksen tarkentamiseksi ja itsehallintoalueille siirrettävien tehtävien tarkempaa määrittelyä ja siirtojen toteuttamisen alustavaa valmistelua varten valtiovarainministeriö kutsui minut selvityshenkilöksi 30.11.2015. Selvityshenkilöhankkeeni toimikaudeksi asetettiin 8.12.2015 – 15.2.2016 ja tehtävänäni on ollut:

1. selvittää hallituksen linjausta yksityiskohtaisemmin ne valtion aluehallinnon tehtävät, jotka siirrettäisiin perustettaville itsehallintoalueille ja arvioida onko näissä mahdollisesti kokonaan tai osittain kunnille siirrettävissä olevia tehtäviä sekä kartoittaa näiden tehtävien hoitamiseen käytetyt resurssit (henkilötyövuodet ja määrärahat)

2. selvittää maakuntien liittojen tehtävien siirtämisen itsehallintoalueille toteuttaminen,
3. selvittää ympäristöterveydenhuollon tehtävien mahdollisen siirtämisen itsehallintoalueille toteuttaminen
4. arvioida kohdissa 1-3 tarkoitettujen tehtävien siirron vaikutukset valtion aluehallintoon ja keskushallintoon ja arvioida erityisesti vaikutukset ELY-keskusten ja aluehallintovirastojen osalta
5. valmistella tehtyjen selvitysten ja arviointien perusteella ehdotus hallituksen linjaukseksi valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon yhteensovituksista, ja
6. valmistella ehdotus lainsäädännön periaatteiksi itsehallintoalueiden tehtävistä itsehallintoaluelain valmistelua varten

Tekemässäni työssä minua on avustanut valtiovarainministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön virkamiehistöstä koostunut sihteeristö (lainsäädäntöneuvos Sami Kouki ja neuvotteleva virkamies Mikko Saarinen valtiovarainministeriöstä, kehitysjohtaja Outi Ryyppö työ- ja elinkeinoministeriöstä sekä neuvotteleva virkamies Sanna Sihvola maa- ja metsätalousministeriöstä) sekä jo mainittujen ministeriöiden ohella ulkoministeriön, oikeusministeriön, sisäministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön sekä sosi-aali- ja terveysministeriön sekä ympäristöministeriön virkamiehistä koostunut yhdyshenkilöverkosto. Ministeriöt ovat myös laatineet omat taustaselvityksensä hallituksen 7.11.2015 tekemien linjausten mukaisesti. Lisäksi osana hanketta on järjestetty 13.1.2016 laaja keskeisten sidosryhmien kuulemistilaisuus ja useita yksittäisiä sidosryhmäkohtaisia kuulemisia sekä selvitetty kyse-lyllä maakuntien liittojen resursseja siirrettäviksi ehdotettavissa tehtävissä.

Raporttini sisältää toimeksiannon mukaisesti ehdotuksen hallituksen linjaukseksi valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon yhteensovituksista, ml. ehdotuksen lainsäädännön periaat-teiksi itsehallintoalueiden tehtävistä itsehallintoaluelain valmistelua varten. Lisäksi raporttini sisältää ehdotukseni uusien maakuntien (aikaisemmin itsehallintoalueet) päätöksentekojärjestel-män rakenteesta ja aluerakenteesta sekä maakunnille siirrettävistä tehtävistä ja osaltaan myös niiden siirtotavasta ja aikataulusta sekä valtiolle jäävien tehtävien organisointimallin perusteista.

2 RAKENTEELLISIA KYSYMYKSIÄ JA SELVITYSHENKILÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Selvityksen rajauksista

Itsehallintoalueiden perustaminen on suuri, kenties suurin Suomessa toimeenpantu hallinnon sisäinen uudistus. Se on myös merkittävä kansanvallan vahvistaja. Sen toimeenpano edellyttää valtaisaa määrää uusia ratkaisuja, lainsäädännön muutoksia, uusia säännöksiä, henkilöstöjärjestelyjä, rahoitusratkaisuja jne. Allekirjoittaneen tehtävänä on ollut selvittää, kuten johdannosta edellä on käynyt ilmi, yhtä osaa tästä uudistuksesta. Selvitystehtäväni keskittyy tehtävien siirtoon itsehallintoalueille sekä työnjakoon valtion ja itsehallintoalueiden kesken sisältäen myös erillis-tehtävät pelastustoiminnan ja mahdollisesti ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä.

Tässä selvityksessä ei siten käsitellä lainkaan sosiaali- ja terveydenhuollon laajaa uudelleen järjestelyä, vaikka sillä saattaa olla vaikutusta myöhemmin sote-ratkaisua ja tässä selvityksessä käsiteltävää muuta itsehallintoa yhteen sovitettaessa. Selvitystehtävään eivät myöskään kuulu rahoitusratkaisut, joita pohditaan erillisessä työryhmässä. Myös rahoituksella saattaa olla vaikutusta, suurtakin, myöhemmin tätä selvitystä eteenpäin vietäessä.

Tähän selvitykseen liittyvissä ministeriöiden taustaselvityksissä (www.alueuudistus.fi) ja ehdotuksissa on käsitelty myös kuntien tehtäviä ja niiden siirtoa itsehallintoalueille. Näin on tehty muun muassa maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön selvityksissä, joita käsitellään jäljempänä luvussa 4.

Hallitus on 17.12.2015 asettanut erillistä Tulevaisuuden kunta -hanketta varten asiantuntijaryhmän ja parlamentaarisen seurantar ryhmän, joiden tavoitteena on määritellä kuntien rooli ja tehtävät sekä asema suhteessa perustettaviin itsehallintoalueisiin ja valmistella pohjaselvitys tarvittavista lainsäädäntömuutoksista muun muassa kuntalain osalta sekä pitkän aikavälin kuntapolitiikan muutostarpeista. Tehtävänäni ei siten ole ollut pohtia kuntien tulevaisuutta.

Millä ehdoin kunnat voisivat sopia tehtäviensä siirroista maakuntiin, tulee lyhyesti käsitellä jäljempänä sekä laajemmin sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa itsehallintolakiryhmässä.

Kuntien keskinäistä yhteistoimintaa on tehty kuntayhtymien ja kuntien muiden yhteistoimintamuotojen kuten sopimusyhteistyön, yhteisten toimielinten ja yhteisten viranhaltijain kautta. Kuntien on itsensä pohdittava, miten näitä yhteistoimintoja tulisi kehittää tai muuttaa suhteessa uuteen väliportaahan hallintoon. Tämä tehtävä ei ole kuulunut toimeksiantooni.

Olen kuitenkin erillistehtävissäni pelastustoimen ja mahdollisesta ympäristöterveydenhuollon järjestelyistä käsitellyt toimeksiannon mukaisesti näiden toimialojen hallintoa kokonaisuudessaan mukaan lukien kuntien tehtävät ja kuntien yhteistoiminta.

2.2 Asiakaslähtöisyys

Itsehallintoalueita ja niiden tehtäviä pohdittaessa ja suunniteltaessa on toistaiseksi keskitytty lähinnä hallintoon, valtarakenteisiin ja tehtävien siirtoihin. Oma lähtökohtani on kuitenkin asiakaslähtöisyys. Itsehallinto ei ole olemassa hallintoa varten vaan asiakkaitaan so. kansalaisia, yhteisöjä ja yrityksiä varten. Tämä vain tuntuu joskus unohtuvan.

Asiakaslähtöisyydestä tuon selvityksessä esiin erityisesti kolme piirrettä:

1. Ymmärrettävyys. Hallinnon tulisi olla asiakkaalleen ymmärrettävä. Asiakkaan tulisi voida tietää, missä ja miten hänen asiansa tullaan käsittelemään. Tätä tietoa joutuu nykyisin väliportaana hallinnossa usein selvittämään asiasta riippuen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (jäljempänä ELY-keskukset), aluehallintovirastojen (jäljempänä AVIt) ja maakunnan hallinnonkin kesken tietämättä edes, mitä ELY-keskukset ja AVIt ovat.
2. Yksinkertaistaminen. Hallinto on monimutkaistunut eri aikojen ja eri alojen myötä. Se on osa yhteiskunnan yleistä monimutkaistumista, mikä näkyy hallinnon suurena laajentumisena. Asioiden ja etenkin niiden käsittelyn yksinkertaistamiseen ja nopeuttamiseen ei ole kiinnitetty tarpeellista huomiota lausunnonantajien määrän kasvaessa, valitusoi-keuden laajentuessa, samaa asiaa käsiteltäessä eri näkökulmista useissa eri viranomai-sissa, raportoinnin lisääntyessä jne. Asian käsittelyn kokonaisuikaan on harvoin kiinni-tetty todellista huomiota.
3. Yhdenmukaistaminen. Samanlaisen asian käsittely eri viranomaisissa ja eri kunnissa on voinut johtaa erilaiseen lopputulokseen, mikä usein on koettu epäoikeudenmukaisena. Siitä ovat kärsineet etenkin monien alueellisten viranomaisten toimialoilla asioivat yri-tykset. Hyvään hallintoon kokonaisuutena kuuluvat yhdenmukaiset päätökset yhdenmu-kaisissa asioissa päätöksentekijästä riippumatta. Itsehallintoalueissa ei tässä asiassa tule ottaa mallia kuntakentästä.

Nämä kolme y-periaatetta so. ymmärrettävyys, yksinkertaistaminen ja yhdenmukaistaminen näkyvät vahvasti jäljempänä ehdottamissani ratkaisuisissa mahdollisine asian laadun vaatimine poikkeuksineen. Niiden toteuttaminen on tärkeää tehtävien tulokselliselle hoitamiselle. Yksinker-taistamiseen sisältyy digitalisaation asiakkaille tuottama viranomaisten saavutettavuuden helppo-us ja nopeus.

2.3 Nimi

Itsehallintoalueita koskevissa päätöksissä ja selvityksissä on toistaiseksi käytetty lähinnä itsehal-lintoalue -nimitystä. Kotimaisten kielten keskus on katsonut lausunnossaan 19.11.2015 tulevien itsehallintoalueiden nimistä, että maakunta -nimi olisi sopivin uusille itsehallintoalueille.

Käsitykseni on, että ymmärrettävin nimi itsehallintoalueelle on maakunta. Jokainen tietää, mihin maakuntaan hän kuuluu. Ei tarvitse opetella eikä pohtia, mistä on kysymys. Itsehallinto on asiatermi, joka sopii huonosti hallintoyksikön nimeksi. Esillä ollut nimi aluekunta vaatisi paljon selvitystä, mitä se tarkoittaa suhteessa tavalliseen kuntaan. Lääni -nimeen taas tuskin enää pala-taan sen jo jäätyä historiaan.

Tämän mukaisesti käytettäisiin nimiä maakuntavaltuusto ja maakuntahallitus näistä maa-kunnan keskeisistä toimielimistä. Maakunnan viraston nimeksi ehdotan maakuntavirastoa, esi-merkiksi Etelä-Savon maakuntavirasto. Se olisi helposti ymmärrettävä. Palvelukeskus -nimessä olisi se virhe, että suuri osa kyseisen viraston tehtävistä ei olisi palvelua, esimerkiksi valvonta tai elinkeinopolitiikka.

Esitän, ja jäljempänä niin tehdään, käytettäväksi nimiä maakunta, maakuntaval-tuusto, maakuntahallitus ja maakuntavirasto.

2.4 Maakuntavaltuuston tehtävät ja maakuntavirastot

Hallitus on sopinut neuvottelussaan 7.11.2015 itsehallintoalueiden määräksi 18 nykyisen maakuntajaon pohjalta. Ratkaisu on sinällään selvä ja yksinkertainen, vaikka muitakin lukumääriä on ollut esillä. 15 ELY-keskusten tehtäviä siirtyisi siis 18 maakuntaan, mistä aiheutuisi lisähenkilökunnan tarvetta kolmessa maakunnassa.

Jokaisessa maakunnassa toimitettaisiin maakuntavaltuuston vaalit samalla tavalla, mitä pohditaan parhaillaan erillisessä työryhmässä.

Vaaleissa ilmaistaan kansanvaltainen tahto maakunnan tärkeimmän päätöksentekijän koostumuksesta. Se edellyttää sitä, että maakuntavaltuustojen tehtäviin osoitetaan tärkeimmät poliittiset ratkaisut. Olen lähtenyt siitä, että pääsääntöisesti maakuntavaltuustojen tehtävät ovat samat kaikissa maakunnissa. Myös yhdenmukaistaminen vaatii sitä. Tästä voitaisiin kuitenkin poiketa joidenkin asiaryhmien osalta, esimerkiksi metropolialueella, saamelaisalueella tai kaksikielisissä maakunnissa.

Vastaavasti maakuntahallitusten tehtävien tulisi olla pääsääntöisesti samat kaikissa maakunnissa, jotta yhdenmukaisuus toteutuisi. Tästäkin olisi mahdollista poiketa erityisestä syystä joissakin asiaryhmissä.

Sen sijaan maakuntavirastojen tehtävät poikkeaisivat toisistaan, mikä on seurausta ELY-keskuksissa omaksutusta työnjaosta. Laissa ja asetuksessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (897 ja 910/2009) erinäisiä asiaryhmiä on uskottu vain yhden, kahden, kolmen jne. ELY-keskuksen hoidettavaksi asioiden pienen määrän, asiantuntemuksen turvaamisen, kustannusten pienentämisen, alueellisen toiminnan tai muun sellaisen syyn vuoksi. Tämän tulisi olla vastaavasti mahdollista myös maakuntien osalta samoista syistä. Kaiken toiminnan jakaminen 18 maakuntaan ei kerta kaikkiaan ole toteutettavissa hallinnon vaatimien resurssien vuoksi.

Nykyisessä laissa ja asetuksessa ELY-keskuksista ei ole yhdenmukaisuutta siinä, miten ja mihin ELY-keskuksiin tällaiset erinäiset asiaryhmät on määrätty käsiteltäviksi. Tästä aiheutuva sekavuus on pyrittävä poistamaan asiaryhmiä maakuntavirastoihin osoitettaessa. Tavoitteena tulee olla esimerkiksi joissakin asiaryhmissä asioiden käsittely vain yhdessä maakuntavirastossa tai joissakin asiaryhmissä viidessä maakuntavirastossa. Siihen, kuinka monessa maakuntavirastossa tällaisia asiaryhmiä tulee käsiteltäväksi, vaikuttavat myös vaatimukset erilaisten aluejakojen yhdenmukaistamisesta.

Maakuntavirastot voisivat tehdä päätöksiä lähinnä vain muissa kuin poliittisesti harkittavissa asioissa eli oikeusharkintaisissa tai ainakin pääosin oikeusharkintaisissa asioissa. Tämä on erityisen tärkeää, koska poliittisesti harkittavat asiat tulee ratkaista omassa maakuntavaltuustossa tai maakuntahallituksessa.

Lainsäädännössä ei ole käytetty termejä ”poliittisesti harkittava” ja ”oikeusharkintainen”, mutta tarkoituksenmukaisuudesta ja laillisuudesta kyllä on kyse useissa säännöksissä, joista merkittävimpiä ovat säännökset kunnallisvalituksen ja hallintovalituksen valitusperusteiden erosta. Ensin mainittu on laillisuusvalitus ja jälkimmäisen voi tehdä sekä tarkoituksenmukaisuus- että laillisuusperusteella.

Poliittisesti harkittavien asioiden, joissa päätöksentekijällä on liikkumatilaa ratkaisun harkinnassa, ja oikeusharkintaisten asioiden, joissa kysymys on laissa tarkkojen säännösten soveltamisesta, ero lainsäädännössä yleisin termin voi olla vaikeaa. Kun kuitenkin jäljempänä maakuntavaltuustojen tehtävät pyritään osoittamaan tehtävä tehtävältä, tämä ero tulee harkittavaksi ja ratkaisu tehdään siinä yhteydessä eikä yleisiä termejä tältä osin tarvita.

Maakuntahallituksen tehtävät ovat myös poliittisesti harkittavia, mutta eivät niin keskeisiä kuin maakuntavaltuuston tehtävät. Maakuntahallitus valmistelee maakuntavaltuuston asiat ja

toimeenpanee maakuntavaltuuston päätökset. Maakuntavirasto osallistuu tähän valmisteluun ja toimeenpanoon.

Selvityksen lyhyen määräajan vuoksi ei jäljempänä ole ollut mahdollista säännös säännökseltä esittää yksityiskohtaisesti, mitkä tehtävät kuuluvat maakuntahallitukselle ja maakuntavirastolle vaan niiden tehtävät on määritelty yleisemmin. Jako maakuntahallituksen ja maakuntaviraston kesken seuraa kuitenkin pääasiassa edellä mainittua jakoa poliittisesti harkittaviin asioihin ja oikeusharkintaisiin asioihin. Jako tehdään jatkovalmistelussa.

Käsitykseni mukaan ehdottamani jako täyttäisi perustuslain vaatimukset itsehallintoalueista.

Liitteessä on eräitä luonnoksia maakuntavaltuuston, maakuntahallituksen ja maakuntavirastojen tehtäviä koskevista pykälistä maakuntalakiin.

Edellä sanotuin perustein esitän, että

pääsääntöisesti kaikkien 18 maakunnan maakuntavaltuuston tehtävät ovat samat ja tämä koskee myös maakuntahallituksia, molempien osalta erityisistä syistä johtuvien poikkeuksin. Sen sijaan maakuntavirastojen tehtävät poikkeaisivat useissa asiaryhmissä toisistaan muun muassa hallinnon vaatimien resurssien vuoksi - kuten nykyisin ELY-keskuksissa.

2.5 Tehtävien jako valtion aluehallinnon ja maakuntien kesken

Peruskysymys tehtävien jaosta valtion aluehallinnon ja maakuntien hallinnon kesken on selvä ja tuskin aiheuttaa suuria mielipide-eroja. Valtiolle kuuluvat valtakunnalliset ja valtion kokonaisuutta vaativat tehtävät. Maakunnille alueelliset omaa maakuntaa koskevat tehtävät. Useamman maakunnan aluetta koskevat tehtävät voivat olla valtion keskus- ja aluehallinnon tehtäviä, ellei niitä voida tehokkaammin hoitaa maakuntien yhteistyöllä esimerkiksi sopimalla.

Tähän jakoon aiheutuu kuitenkin poikkeuksia useista syistä kuten silloin, kun tehtävä kuuluu samanaikaisesti sekä valtion että maakunnan toimialalle tai kun Euroopan unionin asetukset ja direktiivit vaativat valtion toimia taikka yleisen edun valtakunnallinen valvonta sitä edellyttää. Tällöin on asia asialta harkittava, kummalle hallinnon lohkolle tehtävä tulee uskoa tai miten tehtävänjako on suoritettava. Näin tehdään jäljempänä tässä selvityksessä. Hallinnon yksinkertaistaminen on tässä jaossa myös otettava huomioon.

Hallitus on linjannut marraskuussa päätöksessään 7.11.2015, että itsehallintoalueille osoitetaan maakuntien liitoista niille kuuluvat alueiden kehittämisen ja sen rahoituksen mukaan lukien EU:n ohjelmaperusteisen rahoituksen välittämisen tehtävät sekä alueellisen maankäytön suunnittelun tehtävät ja ELY-keskuksista alueiden ja niiden elinkeinoelämän kehittämistehtävät mukaan lukien maaseutuelinkeinojen kehittämis- ja rahoitustehtävät. Olen noudattanut tätä linjausta eräät edellä sanotut poikkeavat näkökohdat huomioon ottaen. Ehdottamani ratkaisut näkyvät jäljempänä esiteltävissä luvuissa.

Tehtävät valtionhallinnon ja maakuntien hallinnon kesken jaettaisiin sen mukaan, koskevatko ne valtakunnallisia kysymyksiä tai valtion kokonaisuutta vai alueellisia maakunnallisia kysymyksiä asia asialta harkittavin poikkeuksin, joita lähinnä ovat tehtävän kuuluminen sekä valtion että maakunnan toimialalle, EU:n asetusten ja direktiivien vaatimukset valtion toimista ja yleisen edun valtakunnallinen valvonta. Lakkautettavista maakunnan liitoista ja ELY-keskuksista tehtävät siirrettäisiin pääsääntöisesti maakunnille.

2.6 Tehtävien jako maakunnissa

Jokaisessa maakunnassa olisi vaaleilla valittu maakuntavaltuusto ja sen valitsema maakuntahallitus. Ne edustaisivat maakunnan poliittista tahtoa. Suurin osa nykyisistä maakunnan liiton tehtävistä olisi siirrettävissä niille lähes sellaisinaan. Ne liittyvät useimmiten maakunnan kehittämiseen ja rahoitusratkaisuihin.

ELY-keskuksilla on nykyään laaja kirjo tehtäviä, kuten:

- yritysten neuvonta-, rahoitus- ja kehittämisspalvelut
- elinkeinoelämän ja innovaatioympäristön kehittäminen
- alueellinen elinkeino- ja työvoimapolitiikka
- maatilatalouden ja maaseutuelinkeinojen kehittäminen (myös Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto (maaseuturahasto))
- kalatalouden edistäminen (myös Euroopan meri- ja kalatalousrahasto EMKR)
- maahanmuutto, maahanmuuttajien kouluttaminen ja työllistyminen
- elinkeinojen ja työllisyyden kehityksen sekä osaamis- ja koulutustarpeiden ennakointi
- kulttuurin ja luovan talouden edistäminen
- rakennerahastotehtävät (Euroopan sosiaalirahasto ESR / Euroopan aluekehitysrahasto EAKR)
- TE-toimistojen ohjaus
- teiden kunnossapito
- tiehankkeet
- liikennejärjestelmätyö
- liikenneturvallisuus
- saaristoliikenne
- liikenteen hallinta
- liikenteen asiakaspalvelu
- kuntien maankäytön ja rakentamisen ohjaus
- kulttuuriympäristön hoito
- luonnon monimuotoisuuden suojeleminen ja kestävä käyttö
- ympäristönsuojelu (maa, ilma, vesi)
- vesihuoltotehtävät
- vesivarojen käyttö ja hoito sekä valtion vesirakenteet
- ympäristötiedon tuottaminen ja ympäristötietoisuuden edistäminen.

Näissä tehtävissä tehtäviä päätöksiä on vuosittain satoja tuhansia mukaan lukien ELY-keskusten valvonnassa toimivat työ- ja elinkeinotoimistot (TE-toimistot) ja niiden päätökset. Yhteydenottoja yksinomaan ELY-keskusten omille verkkosivuille on vuosittain ollut noin 1,4 miljoonaa.

Suurin osa ELY-keskusten päätöksistä on sidottu lain tarkkoihin säännöksiin ja ovat ns. sidottua hallintoa. Niissä ei ole kysymys poliittisesta harkinnasta. Näitä tehtäviä ei ole asianmukaista uskoa poliittiselle toimielimelle eikä siihen olisi mitään mahdollisuksiakaan niiden suuren lukumäärän vuoksi. Ne voidaan ja tulee ratkaista maakuntavirastossa. Kysymys on pääosin oikeusharkintaisista päätöksistä, jotka tehdään tarkalleen lakien säännösten mukaisesti. Kunnissa tällaiset tehtävät ovat laajalti viranhaltijaratkaisuja.

Sen sijaan ne ELY-keskusten tehtävät, joissa on kyse maakunnan kehittämisestä, kuuluisivat sopivimmin maakunnan poliittisille toimielimille ratkaistaviksi. Myös tällaisia tehtäviä on runsaasti, kuten edellä olevasta luettelosta ilmenee. Ne ovat myös maakunnan kehittämisen kannalta olennaisimmat tehtävät.

Tällainen tehtäväjako on pyritty jäljempänä osoittamaan ministeriöiden toimialoittain kaikissa suurissa asiaryhmissä. Kun ELY-keskuksia koskee yli 200 lakia ja yli 1000 pykälää, ei ole ollut mahdollista käydä läpi kaikkia yksityiskohtia, se tapahtuu jatkovalmistelun yhteydessä.

Yksinkertaisuuden ja selvyuden vuoksi olen ehdotuksissa suoraan pyrkinyt esittämään maakunnan päättäjänä toimivan maakuntavaltuuston silloin, kun asian ratkaisemisen kuuluu sille. Tätä ei tarvitsisi enää tulkita eikä alemmin säännöksiin yksityiskohtaistaa. Maakuntavaltuuston tehtävät on siten esitetty yksityiskohtaisessa luettelossa pykälässä, joka sijoitettaisiin maakuntalakiin (ks. liite).

Useat tehtävät jouduttaneen kuitenkin erityislainsäädännössä esittämään sanomalla, että maakuntavaltuusto päättää tehtävän järjestämisestä, jolloin maakuntavaltuusto tekee ratkaisun siitä, hoitaako tehtävän maakuntahallitus tai maakuntavirasto tai joskus ulkopuolinen julkinen tai yksityinen taho.

Maakuntahallituksen ja maakuntaviraston tehtäviä ei ole käynyt mahdolliseksi selvitystehtävän määräjassa tutkia samalla tarkkuudella, vaikka periaatteellinen jako niiden kesken on selvä ja edellä ehdotettu jako poliittisesti harkittaviin ja pääosin oikeusharkintaisiin asioihin.

Esitän edellä sanottuun viitaten, että maakunnissa tehtävät jaetaan niiden laadun mukaan ratkaistaviksi poliittista harkintaa vaativissa kysymyksissä maakuntavaltuustossa tai maakuntahallituksessa. Niihin sisältyvät maakunnan kehittämisen olennaisimmat tehtävät. Muissa eli pääosin oikeusharkintaisissa kysymyksissä asiat ratkaistaan viranhaltijapäätöksin maakuntavirastossa.

2.7 Päätösvallan käyttö maakunnissa

ELY-keskuksissa asiat ratkaistaan nykyisin esittelijän ja ratkaisijan toimin kenties yhden muun virkamiehen osallistuessa asian valmisteluun. Siten useimmiten keskimäärin kolme henkilöä osallistuu asian käsittelyyn. Jos tällaisen asian käsittely tapahtuisi maakunnissa poliittisesti valitussa lautakunnassa, asian käsittelyyn osallistuisi todennäköisesti edelleen kolme virkamiestä, mutta lisäksi lautakunnan ilmeisesti keskimäärin 11 jäsentä ja sihteeri eli viisinkertainen määrä. Asian ratkaisemisen voisi odottaa pidentyvän nykyisestäään 1-3 kuukautta. Tällaisen järjestelyn toteuttaminen olisi vastoin hallinnon keventämistä.

Maakuntavaltuustoissa tulee olemaan yhteensä noin 1000 jäsentä ja maakuntahallituksissa ehkä noin 300 jäsentä. Jos myös lautakunnilla olisi päätäntävaltaa, päättäjien määrä maakunnissa lisääntyisi ehkä noin 700 hengellä (3 lautakuntaa x 18 maakuntaa x 13 jäsentä).

Tämän lisäksi eron pysyttäminen poliittisesti harkittavien päätösten ja oikeusharkintaisten päätösten välillä vaikeutuisi, jos – kuten osaksi kunnissakin – lautakunnat päättäisivät myös oikeusharkintaisista päätöksistä.

ELY-keskusten nyt virkamiesten toimin tehtyjen päätösten siirtäminen kolmelle eri poliittiselle päättäjälle maakunnissa ei olisi tarkoituksenmukaista. Lautakuntien myötä yhdenmukainen menettely maakunnissa todennäköisesti menetettäisiin. Lisäksi lautakunnille ei olisi aina annettava tarpeeksi tehtäviä. Maakunnan liitotkin ovat pärjänneet ilman lautakuntia.

Hallinnon yksinkertaistamisen kannalta olisi merkittävä etu, jos jo lain säännöksistä kävisi ilmi päättäjät, kuten edellä on ehdotettu. Samalla käsittely eri maakunnissa yhdenmukaistuisi. Lautakuntien päätäntävalta sekoittaisi tätä tilannetta. Ei ole syytä seurata 18 maakunnassa yli 300 kunnan esimerkkiä erilaisista hallinnollisista ratkaisuista, mistä tietohallinto on varoitettava esimerkki. On varottava synnyttämästä 18 erilaista maakuntahallintoa. Myös digitalisaatio joutuisi sen myötä vaikeuksiin.

Vaikka vastakkaisia syitäkin voi olla kuten poliittisen osallistumisen laajentaminen, en ole voinut edellä sanotuista painavista syistä puoltaa ratkaisua, jossa päätösvalta voitaisiin jakaa harkinnanvaraisesti maakunnissa kolmen poliittisen päättäjän kesken.

Itse asiassa käsitykseni on, että jos tällaista kolmen päättäjän mallia (maakuntavaltuusto, maakuntahallitus, maakuntavirasto) ei voida hyväksyä, itsehallintouudistuksen tehokas toteuttaminen ei tule onnistumaan.

Esitänkin, että päätäntävaltaa maakunnissa käyttäisivät a) maakuntavaltuustot ja b) maakuntahallitukset sekä c) maakuntavirastot viranhaltijan antamin päätöksin edellä mainitun tehtäväjajon mukaisesti. Ratkaisu yksinkertaistaisi ja yhdenmukaistaisi hallintoa merkittävästi. Se olisi kansalaisten edun mukainen jouduttaessaan asioiden käsittelyä.

Tämä ei tietenkään estäisi maakuntavaltuustoa ja maakuntahallitusta käyttämästä täysin vapaasti apunaan sitä halutessaan sellaisia valmistelevia lautakuntia, jaostoja, työryhmiä tai muita toimielimiä, joilla ei olisi päätäntävaltaa. Ratkaisut tehtäisiin kuitenkin aina maakuntavaltuuston tai maakuntahallituksen nimissä ja ne kantaisivat vastuun ratkaisuisistaan, mikä tekisi menettelystä helposti ymmärrettävän.

Maakuntavaltuusto ja maakuntahallitus voisivat delegoida tehtäviä, mutta asioiden otto-oikeutta niillä ei tulisi olla asioiden käsittelyn yksinkertaisuuden vuoksi ja jotta poliittisesti harkittavien asioiden ja muiden asioiden keskinäinen jako ei sotkeentuisi. Maakuntahallitus antaisi yleisohjausta maakuntavirastolle puuttumatta maakuntaviraston yksityiskohtaisiin ratkaisuihin.

Maakuntavirastossa asiat ratkaistaisiin osaksi esittelystä, jolloin oikeudellinen vastuu olisi sekä päättäjällä että esittelijällä, mutta osaksi ilman esittelyä kuten kuntalain mukainen menettely on. Esittely korostaisi maakuntavirastossa viranhaltijan ratkaistavien asioiden oikeusharkintaista luonnetta, mutta digitalisoituun päätöksentekoon se sopisi huonosti.

Maakuntavirastossa päätäntävallan käytöstä ja sitä käyttävistä viranhaltijoista kelpoisuusehdoineen määrättäisiin maakuntavaltuuston hyväksymällä hallintosäännöllä. Siinä myös määrättäisiin, millaiset mahdolliset vastualueet virastoon perustettaisiin. Vastuualueista on nyt säädetty ELY-keskuksia koskevassa lainsäädännössä.

Esitän edellä sanottuun viitaten, että maakuntalakiin otettaisiin seuraavanlainen pykälä päätösvallan käytöstä maakunnissa:

Päätösvallan käyttö maakunnassa

Päätösvaltaa maakunnassa käyttää a) maakuntavaltuusto, b) maakuntahallitus tai c) maakuntavirasto viranhaltijan antamin päätöksin siten kuin tässä laissa ja muualla säädetään.

Päätösvallan käytön järjestämisestä maakuntavirastossa määrätään maakuntavaltuuston hyväksymässä hallintosäännössä.

Itsehallintolakiryhmässä on valmisteilla luonnos maakuntalaiksi. Siinä säädettäisiin yleisesti ja myös sote-asioita koskien maakuntien henkilöstöstä, päätöksenteosta ja hallintomenettelystä, taloudesta ja sen tarkastuksesta sekä muutoksenhausta.

2.8 Valtion aluehallinto ja valvonta

Valtion ohjausta ja valvontaa suoritetaan lukuisissa valtion viranomaisissa. Ylimpiä laillisuusvalvojia ovat oikeuskansleri ja oikeusasiamies. Valtion taloudenhoitoa tarkastaa ja valvoo Valtiontalouden tarkastusvirasto. Ministeriöt ohjaavat ja valvovat toimialaansa. Keskushallinnossa ohjaus-

ta ja valvontaa harjoittavat muun muassa Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes), Säteilyturvakeskus, Poliisihallitus, Liikenteen turvallisuusvirasto, Liikennevirasto, Viestintävirasto, Energiamarkkinavirasto, Finanssivalvonta, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (Fimea), Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV), Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira), Maaseutuvirasto (Mavi) ja Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto (Valvira).

Valtion aluehallinnossa sekä aluehallintovirastoilla että ELY-keskuksilla on ohjaus- ja valvontatehtäviä. Etenkin aluehallintovirasto suorittaa kuntien laillisuusvalvontaa. Sillä on usein myös toimivalta käyttää hallintopakkoa.

Tässä selvityksessä ei ole tarkoitus käsitellä tarkemmin valtion ohjausta ja valvontaa keskushallintotasolla, vaikka siihen eräin kohdin toimeksiannon mukaan joudunkin poikkeuksellisesti puuttumaan. Sen sijaan selvityksen kohteena ovat maakuntahallinnon aiheuttamat vaikutukset valtion aluehallintoon ja valvontaan. Toimeksiantoon kuuluu valmistella ehdotus hallituksen linjaukseksi valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon yhteensovituksista.

Itsehallintoalueiden perustamisen yhteydessä on esitetty ajatus yhden valtion valvontaviranomaisen perustamisesta eri toimialojen valvonnat yhdistäen. En ole tässä selvityksessä halunnut pohtia tätä massiivista vaihtoehtoa eikä se kuulu toimeksiantoonkaan. Kannatan siten aluehallintovirastojen säilyttämistä, mutta tehden niihin uudistuksen vaatimat ja muut ajankohtaiset muutokset.

Aluehallintovirasto on monialaisin hallinnon sisäinen ohjaus- ja valvontaviranomainen. Monialaisuus voi olla hyödyllistä, kun se voi helpottaa eri toimintojen yhteistä tarkastelua ja yhteisten käytäntöjen luomista ja voi sallia resurssien kohdentamisen kulloinkin eniten resurssija vaativiin kohteisiin. Aluehallintovirastojen alueellinen toimivalta ja sen mukainen tehtävien jakaminen, vaikka sitä onkin viime vuosina kehitetty myönteisesti, on kuitenkin edelleen este monialaisuuden täysimääräiselle hyödyntämiselle. Toimivallan alueellisesta rajaamisesta tulisi luopua. Näin on jo tehty verohallinnossa, tullilaitoksessa ja maanmittauslaitoksessa.

Käsitykseni on, että nykyisten kuuden aluehallintoviraston alueellinen toimivalta voitaisiin laajentaa valtakunnalliseksi. Tämä on jo tapahtunut aluehallintovirastojen hallinto- ja kehittämispalvelujen yhdistämisessä ns. HAKE- vastuualueen puitteissa. Nämä yhteiset palvelut on käynnistetty vastikään vuonna 2015. Digitalisaatio on tässä ollut ja tulee olemaan suureksi avuksi.

Aluehallintovirastoissa tehdään tällä hetkellä noin 1200 henkilötyövuotta (htv) Valtakunnallinen toimivalta helpottaisi näiden resurssien käyttöä ja asiantuntijoiden saatavuutta sekä lisäisi paikkariippumattomuutta työn tekemisessä. Sektorikohtaisuus vähenee ja ratkaisut yhdenmukaisuvat. Kustannussäästöt tulevat mahdollisiksi. Kokemukset valtakunnallisesta toimivallasta ovat olleet pääsääntöisesti myönteisiä esimerkiksi verohallinnossa. Siitä olisi käsitykseni mukaan hyötyä myös aluehallintovirastojen työn tehostamisessa.

Esitän, että aluehallintovirastot saavat valtakunnallisen toimivallan koko maassa Ahvenanmaa pois lukien. Aluehallintokokonaisuuden henkilökunta olisi valtakunnallisesti yhteistä lukuun ottamatta työsuojelun henkilöstöä ILO:n sopimuksista johtuen.

Yksi virastoista, uutta perustamatta, määrättäisiin pääaluehallintovirastoksi, jolle nimetään pääjohtaja ja johtoryhmä. Ne vastaisivat aluehallintovirastojen yhteisen toiminnan tuloksellisuudesta ja yhteisten tulostavoitteiden saavuttamisesta.

Pääaluehallintovirasto toimisi yhtäaikaan myös tavallisena aluehallintovirastona. Henkilökunnan valtakunnallinen käyttö mahdollistaisi tämän.

Pääaluehallintovirasto päättäisi aluehallintovirastojen työnjaosta ja koko yhteisen henkilökunnan käytöstä. Tehtävissä, joissa alueellinen läsnäolo on tarpeen, alueellinen työnjako ja aluehallintovirasto voisivat säilyä. Aluehallintoviraston ylijohdajilta saamani tiedon mukaan ainakin puolet heidän virastoissaan käsiteltävistä asioista vaatii valvontakohteessa käyntiä, henkilökohtaista tapaamista tai paikallisiin olosuhteisiin tutustumista.

Aluehallintovirastojen alueellinen jako olisi siten työnjaollinen jako sellaisia tehtäviä varten, joilla on tiukka alueellinen ulottuvuus tai joiden hoitaminen edellyttää alueellista läsnäoloa, mutta kyseinen henkilöstö voisi hoitaa myös valtakunnallisia tehtäviä. Työnjaollinen organisointi ei siis estäisi resurssien valtakunnallista joustavaa käyttöä kaikissa aluehallintovirastoissa, mistä päätäisi pääaluehallintovirasto. Alueellista jakoa saattaa olla tarpeen yhdenmukaisuuden vuoksi tarkistaa sote-uudistuksen edistyessä esimerkiksi ERVA -aluejaosta mallia ottaen.

Virastokokonaisuuden tarkemmasta organisoinnista päätettäisiin uudistamalla laki ja asetus aluehallintovirastoista. Siinä ilmeisesti virastojen sisäinen toiminnallinen vastuualuejako tulisi sopivassa muodossa säilyttää yhteydenpitämiseksi eri ministeriöihin. Samalla olisi turvattava ruotsinkielisten ja saamenkielisten palvelujen saatavuus.

Pääaluehallintoviraston ja yhteisten tietopalvelujen (HAKE) yleishallinnollinen ohjaus kuuluisivat valtiovarainministeriölle.

Aluehallintovirastoille siirtyisivät ELY-keskuksille nyt kuuluva valtion edun ja yleisen edun valvonta, mihin luettaisiin myös valitusoikeus. Valitusoikeuden käytöstä tulisi säätää laissa. Virastoilla olisi oikeus kantaa ja vastata valtion puolesta sekä valvoa tuomioistuimissa ja viranomaisissa valtion etua ja oikeutta kaikissa toimialaansa kuuluvissa asioissa. Aluehallintovirastoilla on nyt aluehallintovirastoista annetun lain 21 §:ssä tarkoitettut oikeudet valtion edustamiseen.

Tässä yhteydessä on selvitettävä hallinto-oikeuksien alueellisen toimivallan sääntely valtakunnallisen toimivallan omaavien aluehallintoviranomaisten ratkaisuihin nähden.

Aluehallintovirastot toimisivat siten monialaisina alueilla toimivana mutta valtakunnallisen toimivallan omaavina valtion lupa-, valvonta-, täytäntöönpano- ja oikeusturvatehtäviä hoitavina virastoina, joiden toimialaan kuuluisi muun muassa sosiaali- ja terveydenhuolto, alkoholihallinto, ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön alaan kuuluvat luvat, ympäristönsuojelun valvonta, kulttuuriympäristön hoito, luonnon monimuotoisuuden suojeleminen ja kestävä käyttö, koulutus-, lasten päivähoito-, kirjasto-, liikunta- sekä nuorisotoimet, pelastustoimi, kilpailu- ja kuluttajahallinto sekä työsuojelun valvonta ja työsuojeluviranomaisena toimiminen.

Toimeksiantoni erillistehtäviä pelastustoimintaa ja ympäristöterveydenhoitoa käsitellään myös valtion ohjauksen ja valvonnan kannalta erikseen jäljempänä luvuissa 4.5 ja 4.6.

Esitän edellä sanottuun viitaten, että valtion aluehallinto sekä maakuntien ja kuntien laillisuusvalvonta tulisi pääsääntöisesti keskittää maakuntahallintouudistuksen vaatimilta osin aluehallintovirastoihin, joille annettaisiin valtakunnallinen toimivalta. Yksi virastoista määrättäisiin pääaluehallintovirastoksi, jolle nimitetään pääjohtaja ja johtoryhmä. Se päätäisi aluehallintovirastojen tehtäväjaosta ja koko yhteisen henkilökunnan käytöstä. Tehtävissä, joissa alueellinen läsnäolo on tarpeen, alueellinen työnjako ja aluehallintovirastot säilyisivät.

Aluehallintovirastokokonaisuuden tarkemmasta organisaatiosta päätettäisiin uudistettavassa laissa ja asetuksessa aluehallintovirastoista ottaen huomioon kullakin toimialalla yhteyksien ylläpidon tärkeys eri ministeriöihin.

2.9 KEHA-keskus ja digitalisaatio

Työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa toimii elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus), joka hoitaa näiden yhteisiä henkilöstö- ja taloushallinnon sekä valtakunnallisten palvelukonseptien ja tietohallinnon tehtäviä. Lisäksi se hoitaa näitä tehtäviä myös aluehallintovirastoille, Tukesille, maistraateille ja eräille ministeriöille.

KEHA-keskus ei toimi vain palvelujen tuottajana, vaan osallistuu ELY-keskusten hallintoon kuten viraston hallintoyksikkö, eikä siten ole kilpailemassa muiden kanssa palvelujen tuottamisesta.

KEHA-keskus on perustettu 1.1.2015 ja sillä on henkilöstöä noin 500 ympäri Suomen. Sen omat toimintamenot ovat vuonna 2016 noin 26 milj. euroa. Sen lisäksi se hallinnoi ELY-keskusten ja TE-toimistojen yhteisiä toimintamenoja noin 80 milj. euron arvosta (23 % virastojen kokonaistoimintamenoista). Sen toiminnan laajuudesta antaa kuvan vuosittaiset noin 400.000 maksatuspäätöstä. Asiakkaiden yhteydenottoja KEHAan oli vuonna 2015 useita miljoonia.

Yhteisten digitaalisten palvelujen käyttö poistaa tarpeen erillishallinnoinnilta ja tietohallinnon hajaantuneelta kehittämiseltä. KEHA-keskuksen toiminnan siirtäminen maakuntien hallinnoitavaksi on parhaillaan suunnitteilla uudistuksen yhteydessä.

Myös aluehallintoviranomaisten puolella on kehitetty vuonna 2015 käyttöön otettu samanlaatuinen yhteinen hallinto- ja kehittämiskeskus HAKE -vastuualueen puitteissa, josta on edellä jo ollut puhe valtion aluehallintoa käsiteltäessä.

ELY-keskusten, KEHA-keskuksen ja aluehallintovirastojen HAKE -vastuualueen kehittäminen on aktiivisessa vaiheessa.

Tällaiset valtakunnalliset palvelut hallinnossa, maksatuksessa ja tietotekniikassa on syytä säilyttää itsehallintouudistuksessa maakunnissa. Niiden tulee toimia yhteensopivasti kansallisten palvelujärjestelmien kanssa. Niistä saatavat säästöt, resurssien parempi käyttö ja palvelujen nopeutuminen ovat merkittävät. Hallitus on linjauksessaan 7.11.2015 todennut sote-uudistuksesta tältä osin, että perustetaan itsehallintoalueiden omistama valtakunnallinen yhteishankintayksikkö ja maakuntien yhteiset toimitilapalvelut, henkilöstö-, talous- ja tietohallinto- ja ICT palvelut. Tämä sama tulee toteuttaa tässä selvityksessä tarkoitetun itsehallintouudistuksen yhteydessä.

Tässä alkuvaiheessa ei ole kuitenkaan tarkoituksenmukaista yhdistää KEHAa sote-uudistuksessa syntyviin yhteisiin palveluihin tai tietotekniikkaan, koska KEHA on arviolta yli 5 vuotta edellä tietoteknisessä kehityksessä, koska tehtävät näillä kahdella alalla ovat erilaisia ja koska niiden kokoero on suuri.

Vaikka KEHA-keskus muodostaa hyvän perustan maakuntien yhteistyölle näissä asioissa ja sitä on täysimääräisesti hyödynnettävä, on erikseen selvitettävä, miten KEHAN nykyisin tekemät julkisoikeudelliset maksatuspäätökset ja muut asiapäätökset tulee tehdä, jos tässä yhteistyössä päädytään valtakunnalliseen osakeyhtiömalliseen toimielimeen. Myös on selvitettävä, miten KEHAlle nyt kuuluvat aluehallintovirastojen, Tukesin, maistraattien ja eräiden ministeriöiden palvelutehtävät hoidetaan. Joka tapauksessa lainsäädännölliset ratkaisut ovat tarpeen.

Tulevaisuuden yhteistyötä ja teknisiä ratkaisuja pohdittaessa on myös otettava huomioon eräiden muiden tässä selvityksessä mukana olevien viranomaisten järjestelmät. Esimerkiksi Maa-seutuvirastolla on lähes 80 eri tietojärjestelmää ja rekisteriä.

Valtiovarainministeriö on 1.12.2015 asettanut hallitusohjelman digitalisaatitavoitteiden ja julkisen hallinnon ICT-kehittämisen laajapohjaisen seurantaryhmän, jonka tehtäviin kuuluu muun muassa tukea itsehallintoalueiden tietojärjestelmien sekä sosiaali- ja terveystietopalvelujen älykkäiden ratkaisujen valmistelua.

Sote- ja aluehallintouudistuksessa digitalisointiin ja ICT:n hyödyntämiseen liittyviä sekä tietohallintoa koskevia linjauksia valmistelee erillinen järjestämis- ja toimeenpanoryhmän alainen työryhmä, joka selvittää muun muassa itsehallintoalueiden tietohallinnon ja ICT-toiminnan ohjausta, tietohallinnon järjestämistä ja itsehallintoalueiden yhteistä ICT-palvelukeskusta.

Valtiokonttori on julkaissut vastikään 12.1.2016 selvityksen Digitalisaatio ja virastojen tuottavuuspotentiaali, joka sisältää suuren joukon kehitysehdotuksia. Osaa niistä voidaan hyvin harkita sovellettavaksi myös valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon uudistuksessa.

Digitalisaation tehokas toteuttaminen edellyttää toiminnan ja toimintaprosessien uudistamista ja yhdenmukaisia menettelyjä niin valtion aluehallintovirastoissa kuin maakunnissa. Jos maakuntiin syntyy erilaiset hallinnon rakenteet, digitalisaation toteuttaminen joutuu vaikeuksiin.

Edellä sanottuun viitaten esitän, että

nykyisestä KEHA-keskuksesta muodostetaan maakuntien yhteinen keskus. Nykyisin KEHA tuottaa palveluita valtion viranomaisille kuten aluehallintovirastoille ja maistraateille sekä valtiolle. Erikseen on arvioitava, kannattaako näiden palveluiden tuottamiseen käytetyt resurssit jättää valtiolle vai jatkaa yhteistyötä sopimus pohjaisesti. Siirtymäkauden aikana KEHAa on kehitettävä eteenpäin odottamatta sote-ratkaisuja, vaikka tavoitteena myöhemmin onkin yhtenäisyys.

2.10 Henkilökunta

Tehtävien siirto ja uudelleen järjestely itsehallintoalueuudistuksessa koski tämän selvitystehtävän osalta noin 13.000 htv:tä, joista ELY-keskuksissa on noin 2.500. Näiden työntekijöiden asema ja edut tulisi turvata uudistuksessa liikkeen luovutuksesta säädetyllä taikka muulla vastaavalla tavalla. Tässä valmistelussa tulisi henkilökunnan edustajien olla mukana. Selvitystehtävääni ei ole kuulunut henkilökunnan palkkauksen, eläkkeiden tms. etuuksien järjestely, vaan sitä varten on erillinen työryhmä.

Haluan kuitenkin tehdä yhden ehdotuksen ELY-keskusten henkilöstö- ja toimintamenoista, ehdotuksen, jolla käsitykseni mukaan voi olla merkittävä vaikutuksensa itsehallintoalueuudistuksen onnistumisessa. ELY- keskusten toimintamenoihin on vastikään kohdistettu suuret leikkaukset, joiden perusteella on tullut 30.11.2015 voimaan eläköitymisen ja määräaikaistehtävien vähentämisen lisäksi 53 työntekijän irtisanominen. Toimintamenojen kehyksiin on merkitty vuosiksi 2017-2020 leikkauksia 7,2 – 11,8 miljoonaa euroa. ELY-keskukset ovat toistaiseksi kuitenkin pystyneet toimimaan hämmästyttävän hyvin.

Mutta jos suunniteltuihin lisäleikkauksiin juuri nyt mennään, edellytykset 1.1.2019 voimaan tulevalle uudistukselle heikkenevät. Kun otetaan huomioon mainitut irtisanomiset ja muut jo tehdyt sopeuttamistoimet, joita lienee vaikea peruuttaa, tulisi mielestäni toimintameno- ja säästöihin ja kirjanpidon keskittämisen säästöihin vuosiksi 2017-2020 alustavasti suunnitellut (vuonna 2019 yhteensä 2,42 milj. euroa) nyt perua ja vastaava summa lisätä työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan kehyksiin. Millainen on ELY-keskusten henkilökunnan motivaatio, jos sitä koko ajan uhkaavat uudet säästötoimet niin henkilöstön kuin toimintamenojen kohdalla?

E erityisen tärkeää olisi, että meneillään olevaa ELY-keskusten asioinnin digitalisaatiota voitaisiin jatkaa KEHAssa suunnitellusti. Sen tuottamat säästöt ylittävät moninkertaisesti ehdottamani lisäleikkauksista luopumisen.

Esitän, että

hallitus ilmoittaa ELY-keskusten toiminnan jatkuvan viimeisen kehyspäätöksen mukaisella henkilöstöllä ja toimintamenoilla vuoden 2018 loppuun asti lisäleikkauksia tekemättä.

2.11 Yleinen toimiala ja yhteistoiminta

Kunnan toimiala käsittää tehtävät, jotka kunnan on kuntalain ja muiden lakien mukaan hoidettava, ja tehtävät, jotka kunta omalla vallallaan saa ottaa hoidettavikseen. Ensiksi mainitut tehtävät kuuluvat kunnan erityistoimialaan ja jälkimmäiset yleiseen toimialaan. Harkittaessa maakuntien tehtäviä eteen tulee kysymys, tulisiko myös maakunnilla olla yleinen toimiala ts. voisivatko ne itse päättää ottaa hoidettavakseen muita kuin laissa osoitettuja tehtäviä.

Käsitykseni on, että yleistä toimivaltaa ei tulisi olla samoissa asioissa samanaikaisesti kunnilla ja maakunnilla, koska siitä syntyisi väistämättä niiden kesken ristivetoa. Tätä kysymystä harkitaan paitsi maakuntalakia valmistavassa itsehallintolakiryhmässä niin myös Tulevaisuuden kunta –hankkeessa.

Yleisen toimialan merkitystä vähentää, jos maakuntien yhteistoimintaa kuntien kanssa voidaan järjestää sopimalla. Tähän tulisi pyrkiä, mutta laissa asetettavin rajoituksin, joilla huolehditaisiin yhdenmukaisuudesta maakunnan kuntien kesken. Jos rahoitusvastuu maakuntien toiminnasta on valtiolla ja kuntien toiminnasta tietenkin kunnilla, yhteistoimintajärjestelyt edellyttävät kuitenkin rahoituksen järjestämistä. Pääasiassa neutraaliin tulokseen tullaan, jos tehtävän siirto maakunnasta kuntaan tai kunnasta maakuntaan ei muuta rahoitusvastuuta. Ehdotan näin meneteltäväksi.

Maakuntien keskinäisessä yhteistoiminnassa ei ole vastaavaa ongelmaa, jos maakuntien rahoitus on kokonaan valtiolla. Mutta silloinkin ilmeisesti budjettiteknisistä syistä on tiedettävä, kumman tai minkä maakunnan talousarviosta yhteistoiminta rahoitetaan. Kun tehtäviini eivät kuulu rahoitusjärjestelyt ja kun yhteistoiminta edellyttää tarvittavia säännöksiä, jotka ovat itsehallintolakiryhmässä käsiteltävinä, ei maakuntien keskinäiseen yhteistoimintaan tässä selvityksessä enemmälti puututa. Pidän tämän yhteistoiminnan järjestämistä kuitenkin tärkeänä.

Esitän, että

yleinen toimiala säilytetään tässä yhteydessä kunnilla eikä sitä myönnetä maakunnille, mutta tässä selvityksessä tarkoitettuja maakunnan tehtäviä voidaan laissa mainittavin ehdoin sopia siirrettäväksi kuntiin rahoitusvastuun säilyessä maakunnilla ja kuntien tehtäviä maakunnille rahoitusvastuun säilyessä kunnilla. Maakuntien yhteistoiminta on mahdollistettava maakuntalaissa.

2.12 Kaupunkiseudut

Kaupunkiseudut ovat Suomen kasvun ja kansainvälistymisen moottoreita. Suurilla kaupunkiseuduilla asuu käytännössä 2/3 suomalaisista ja niillä alueilla tuotetaan 2/3 koko Suomen bruttokansantuotteesta. Suomen menestykselle keskeisestä tutkimuksesta ja tuotekehityksestä noin 80 % tapahtuu kaupunkiseuduilla. Kaupunkiseudut ovat talouskasvulle välttämättömien uusien innovaatioiden luomisessa ja myös alueellisen kasvun aikaansaamisessa ja työllisyyden ylläpitämisessä merkittäviä.

Kun itsehallintouudistuksen tärkeänä tavoitteena on maakuntien monipuolinen kehittäminen, on siinä elinkeinoelämän ja yritysten toiminnan edellytysten parantaminen olennaisessa asemassa. Tämä koskee tietenkin elinkeinoelämää ja yrityksiä niin kaupunkiseuduilla kuin maaseudulla. Kaupunkien ja maaseutukuntien vuorovaikutus hyödyttää koko maakuntaa.

Maakunnissa olisi mahdollista järjestää erityinen yrityspalveluyksikkö, jossa paitsi palveltaisiin yrityksiä pyrittäisiin maakunnan elinkeinoelämän kehittämiseen, missä kaupunkiseuduilla maakunnan kasvukeskuksina olisi keskeinen rooli. Kaupunkiseutujen etujen ja asioiden ajaminen maakunnissa tuskin olisi vaikeaa, koska kaupunkiseutujen edustajilla olisi maakuntavaltuustoissa vankka asema, useissa maakunnissa enemmistö.

Jäljempänä ehdotetaan eräitä elinkeinoelämän kannalta tärkeitä tehtäviä siirrettäviksi maakunnan järjestämistä vastuulle. Erityisesti tämä koskee yrityspalveluja ja TE-palveluja, jotka ovat kaupunkiseuduilla keskeisiä palveluita. Maakunta voisi näissä tehtävissä sopia kaupunkien tai kaupunkiseutujen kanssa siitä, että kaupungit ottavat tämän kyseisen tehtävän tuottajana hoitaakseen. Uudessa kuntalaissa on kunnan järjestämistä vastuusta erityiset säännökset 8 §:ssä ja tällainen sääntely on parhaillaan harkittavana itsehallintolakiryhmässä otettavaksi suunniteltuun maakuntalakiin.

Samantapainen, mutta vapaampi malli on suunnitteilla jäljempänä rakennusvalvontaan ja ympäristöterveydenhuollossa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan terveydensuojeluun ja tupakkavalvontaan.

Maakuntiin ei näytä olevan mahdollista perustaa uusia alueellisia hallintoja kaupunkiseutuja varten. Jos se kuitenkin havaitaan tarkoituksenmukaiseksi jossakin asiaryhmässä, erityislainsäädäntöön voidaan sijoittaa vain kaupunkiseutuja koskevia säännöksiä kuten eräin kohdin onkin kaavoituksesta ja rakentamisesta ja joukkoliikenteestä, joka on keskittynyt suuriin kaupunkiseutuihin. Jäljempänä luvussa 4.8 on käsitelty metropolikaavoitusta.

Sen sijaan sopimusmenettely maakunnan ja kaupunkiseudun kesken on mahdollinen. Se on myös mahdollinen valtion ja kaupunkiseudun kesken. Maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevat MAL- ja kaupunkisopimukset ovat tästä hyvänä esimerkkinä. Tällaista sopimusmenettelyä voidaan vapaamuotoisesti laajentaa. Siinä toteutuu vuorovaikutus eri osapuolten kesken.

3 ALUEJAOISTA

Yksi visainen kysymys selvitystyössäni on ollut aluejaot. Hallitus on sopinut itsehallintoalueiden määräksi 18. Itsehallintoalueet muodostetaan maakuntajaon pohjalta.

Sote-palveluita itsehallintoalueet järjestävät joko yksin tai lailla säädettävän työnjaon mukaisesti tukeutuen vaativimmissa palveluissa muiden itsehallintoalueiden palvelurakenteisiin. Edelleen hallitus on päättänyt, että laajan ympärivuorokautisen päivystyksen yksiköitä on 12. Yliopistollisina sairaaloina jatkavat Helsingin seudun yliopistollinen keskussairaala, Tampereen yliopistollinen sairaala, Turun yliopistollinen keskussairaala, Oulun yliopistollinen sairaala ja Kuopion yliopistollinen sairaala.

Yksi uudistuksen tavoitteista on ollut julkisen hallinnon rakenteiden yksinkertaistaminen ja julkisen palvelutarjonnan ymmärrettävyys. Olen pyrkinyt tarkastelemaan aluejakoja tästä näkökulmasta. Totean myös, aluejaolla ei ratkaista toimipisteiden määrää. Digitalisaatio vähentää aluejakojen merkitystä.

3.1 Käytössä olevia aluejakoja

3.1.1. Maakunnat

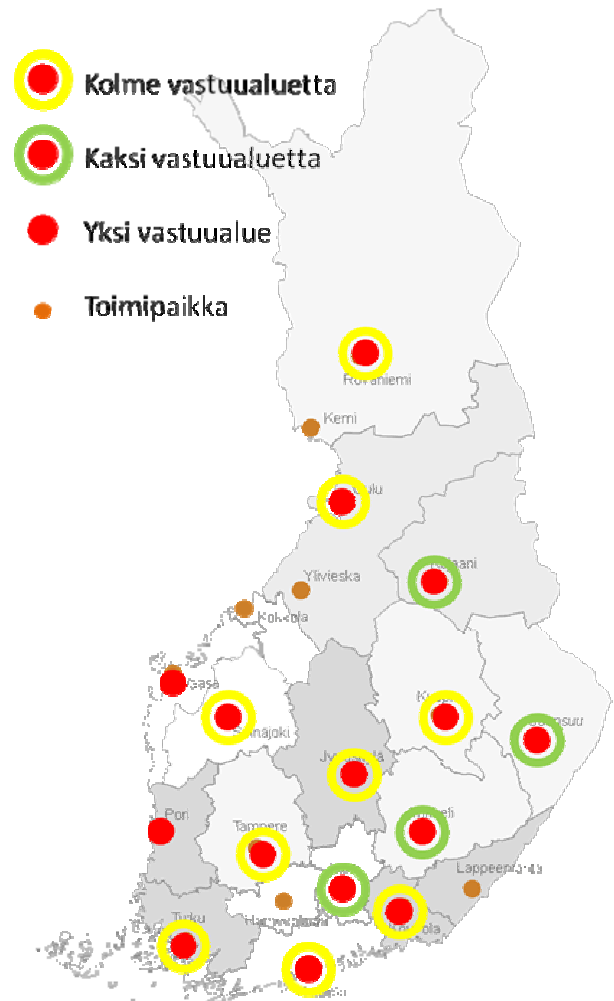
Aluejako on uudistuksen kannalta selkeä. Hallitus on sopinut itsehallintoalueiden määräksi 18, joka on nykyisten maakuntien määrä. Maakuntien liittojen tehtävien siirron kannalta aluejako ei siis ole iso kysymys.

3.1.2. ELY-keskukset ja TE-toimistot

ELY-keskuksia ja TE-toimistoja on 15. Nekin pohjautuvat maakuntajakoon, mutta niin, että Pohjanmaan ELY-keskus toimii Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakuntien alueella, Hämeen ELY-keskus toimii Päijät-Hämeen ja Kanta-Hämeen maakuntien alueella ja Kaakkois-Suomen ELY-keskus puolestaan Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan alueella.

Toimipaikkoja ELY-keskuksilla on yhteensä kaksikymmentä. TE-toimistoilla niitä on noin sata, vaikka määrä on ollut laskemaan päin.

Ympäristö- ja liikenneasioiden hoito on koottu harvemmille alueille. Ympäristötehtäviä hoidetaan 13 ELY-keskuksesta ja liikennetehtäviä 9 ELY-keskuksesta. Useissa ELY-keskusten tehtävissä toimintaa on keskitetty vastuualuejakoa harvempien ELY-keskusten hoidettavaksi.

Keskittäminen on tehty joko toiminnan tehokkuuden lisäämiseksi tai siitä yksinkertaisesta syystä, että tietyn erikoisalan osaajia on ollut vähän. Joissakin tapauksissa keskittämiseen on johtanut yksittäisen viranhaltijan eläköityminen sellaisessa taloudellisessa tilanteessa, jossa korvausrekrytointeja on ollut mahdotonta tehdä. Koska keskittämisiä on tehty tapaus tapaukselta, ilman eri hallinnonalojen välistä koordinoitua, lopputuloksesta on tullut hyvin tilkkutäkkimäinen.

Vuonna 2013 tehtiin TE-palvelu uudistus, jossa erillisten TE-toimistojen määrä väheni viiteentoista. Samalla toimintamallia uudistettiin ja yhtenäistettiin. Tällä hetkellä pääasiallinen ja yhä vahvistuva asiointitapa ovat valtakunnalliset verkko- ja puhelinpalvelut.

3.2 Eri aluejakojen vertailua

Olen selvitystyössäni vertailut useita aluejakovaihtoehtoja. Yksiselitteisesti parasta ja kaikissa asioissa toimivinta aluejakoa on vaikea osoittaa. Olen selvityksessäni lähtenyt siitä, että maakuntien liitoista, ELY-keskuksista, TE-toimistoista ja kunnista siirtyvien tehtävien osalta olisi mahdollisuuksien mukaan mentävä samoihin alueryhmittelyihin, joita käytetään sote-asioissa.

Sote-aluejako on tärkeä erityisesti TE-palveluiden järjestämisen kannalta. TE-palveluilla on selkeitä yhtymäkohtia sosiaalipuolen palveluiden kanssa vaikeasti työllistyvien palvelussa. TE-palveluiden synergia on toisaalta vahva myös yrityspalveluiden suuntaan.

Aluejakoja pohdittaessa on muistettava myös mukautumiskustannukset, jotka pääsääntöisesti nousevat, mitä suurempia muutoksia olemassa oleviin aluejakoihin tehdään.

3.2.1. Kahdeksantoista alueen malli

Malli sopii luontevasti maakuntien liitoista siirrettäville tehtäville. Niihin ei käytännössä tulisi aluejaosta johtuen mitään muutoksia.

ELY-keskuksista ja TE-toimistoista siirrettävissä tehtävissä malli on haasteellinen, vaikka tehtyjä keskittämisiä ei purettaisi ja jokaiseen kahdeksantoista maakuntaan siirrettäisiin vain maatalouteen, maaseutuun, yrityspalveluihin ja TE-palveluihin liittyviä tehtäviä. Näiden tehtävien osalta 15 nykyisen viraston tehtäviä jouduttaisiin jakamaan kahdeksalletoista. Toisin sanoen, nämä toiminnot jouduttaisiin perustamaan nykyisten lisäksi kolmelle uudelle alueelle. Alustavien arvioiden mukaan tämä tulisi maksamaan noin 18 miljoonaa euroa vuodessa. Toimintojen jakaminen nykyistä useammalle virastolle ei pelkästään onnistu niin, että käytettäisiin nykyisten virastojen sivutoimipisteiden henkilöstöä.

3.2.2. Viidentoista alueen malli

Malli sopisi luontevasti ELY-keskusten elinkeino-, työvoima- ja osaaminen-vastuualueen tehtävien sekä TE-toimistojen tehtävien siirrolle. Maakuntien liitoista siirrettäviä tehtäviä jouduttaisiin yhdistämään joidenkin maakuntien osalta. Malli eriarvoistaa maakuntia jonkin verran. Viisitoista ”aluekehitysalueetta” tulisi olla samat kuin viisitoista sote -järjestämisyksikköä. Tämä todennäköisesti toisi muutoksia nykyisiin ELY-keskusten ja TE-toimistojen aluejakoihin.

3.2.3. Kahdentoista alueen malli

Malli olisi luontevaa rakentaa kahdentoista ympärivuorokautisen päivystyksen sote-yksikön pohjalle. Se kohtelisi maakuntia tasapuolisemmin kuin edellisessä kohdassa esittämäni malli, sillä tässä mallissa lähes kaikki maakunnat, aivan suurimpia lukuun ottamatta, työskentelisivät kiinteässä yhteistyössä toisen maakunnan kanssa. Tässä mallissa myös alueiden väliset kokoerot alkavat tasoittua, mikä tarkoittaa että palveluiden tehokkaan tuottamisen mahdollisuudet paranevat.

3.2.4. Yhdeksän alueen malli

Tässä mallissa on paljon samoja etuja kuin edellisessäkin. Malliin voisi olla mahdollista saada mukaan myös liikennehallinto, jolloin alueen kasvun ja kilpailukyvyyn välineet olisivat laajemmin alueen hallinnassa. Haittapuolena on se, että yhdeksän alueen malli ei sote-tehtävissä ole relevantti.

3.2.5. Viiden alueen malli

Viiden alueen malli pohjautuu suuriin kasvukeskuksiin, yliopistokaupunkeihin ja yliopistollisiin keskussairaaloihin. ELY-keskus ja TE-toimistotehtävissä viiden alueen malli on käytössä ainoastaan joissain pienissä ammatillisen koulutuksen tehtävissä. Alueiden kehittämisen tehtävissä malli on siis jokseenkin vieras. Nykyisin kuudelle tai neljälle alueelle keskitetyt tehtävät on kuitenkin mahdollista järjestää myös viiden alueen jaolla. Viiden alueen malli sallisi yhdistää alueellisen ja elinkeinoelämän kehittämisen yliopistoverkostoon ja soten alueisiin.

3.2.6. Neljän alueen malli

Neljän alueen malli on käytössä rakennerahastojen välittävän toimielimen tehtävissä, eräissä kansallisissa yritystukitehtävissä ja yritystoiminnan kehittämisspalveluissa. Se olisi luonteva aluejako tämältyyppisten tehtävien keskittämiseksi laajemminkin, mutta on ristiriidassa sote-aluejakojen kanssa.

3.2.7. Maakunnille annettavat valtakunnalliset tehtävät

Eräät ELY-keskuksilta siirtyvät tehtävät on tarkoituksenmukaista antaa yhden maakuntaviraston tehtäväksi. Näissä tehtävissä ei pääosin ole tarkoituksenmukaisuusharkintaa, eivätkä ne siksi kuulu maakuntavaltuuston tai -hallituksen käsittelyyn. Ne on tehokkainta hoitaa yhdestä paikasta ja liittyvät maakunnille osoitettaviin muihin tehtäviin.

Esitän että

- Jokaiseen maakuntaan tulee maakuntavaltuusto ja maakuntahallitus pääsääntöisesti samoilla tehtävillä.
- Tässä selvityksessä käsiteltävien tehtävien osalta tukeudutaan sote-aluejakoihin aina kun se on mahdollista.
- Joitakin tehtäviä osoitetaan yhden maakunnan hoidettavaksi valtakunnallisella toimivallalla ja joitakin muita tehtäviä viiteen tai kahteentoista maakuntaan.

3.3 Palvelujen saavutettavuudesta

Käytettävästä aluejaosta riippumatta on julkiset palvelut oltava saavutettavissa yhdenmukaisesti, yksinkertaisesti ja ymmärrettävästi koko maassa.

Asiakaslähtöisten julkisen hallinnon palveluiden on muodostettava ihmisille ja yrityksille kokonaisuus, joka vastaa heidän tarpeisiinsa oikea-aikaisesti erilaisia osaamisia, keinoja ja toimenpiteitä yhdistellen kustannustehokkaalla, laadukkaalla ja vaikuttavalla tavalla. Saumattomat palveluketjut, jotka koostuvat niin sähköisistä kuin ihmisten välisistä palveluista takaavat parhaan mahdollisen tuloksen asiakkaiden palvelussa kaikissa maakunnissa.

Palveluita ihmisille ja yrityksille tarjotaan kolmella tavalla:

1. itsepalveluna verkossa (kansallinen palveluarkkitehtuuri)
2. maakuntien yhteisen asiakaspalvelukeskuksen kautta
3. maakuntavirastoissa sekä sen omissa että julkisen hallinnon yhteisissä asiointipisteissä.

Verkkopalvelut ja sähköinen asiointi ovat ensisijainen ja kasvava palvelumuoto kaikkialla Suomessa. Maakunnilla tulee olla yhteiset valtakunnalliset tietovarastot ja -järjestelmät, joiden pohjalta kansalaisille, yrityksille ja viranomaisille taataan palvelujen kustannustehokas saatavuus. Niissä asioissa, joissa on käytössä tilaaja-tuottaja -malli, tietovarastot on avattava myös palvelun tuottajille ja velvoitettava heitä käyttämään järjestelmiä.

Yhteisen verkkopalvelun lisäksi maakunnilla tulee olla yhteinen asiakaspalvelukeskus, joka tarjoaa sähköisen asiointin tuen sekä neuvontaa niin kansalaisille, yrityksille kuin viranomaisille. Samalla on huolehdittava ruotsinkielisistä palveluista.

Julkisen hallinnon palveluiden tuottamistavoissa on tapahtunut sähköisen asiointin merkittävä lisäys, joka on johtanut perinteisen käyntiasiointipalvelun tarpeen vähentymiseen esim. TE-toimistoissa. Käyntiasioinnin säilyttäminen on kuitenkin tärkeää muun muassa niiden asiakkaiden kannalta, joilla ei ole mahdollisuutta siirtyä sähköisten palveluiden käyttäjiksi tai jotka tarvitsevat neuvontaa julkisen hallinnon palveluista ja niiden käytöstä. Lisäksi kaikkia palveluita ei ole vielä sähköistetty. Jokaisessa maakunnassa tulee olla mahdollisuus asioida virastoissa sekä yhteisissä asiointipisteissä. Tarvittaessa asiakkaat ohjataan asiakastarpeen mukaisesti erityispalveluihin. Ohjaus voidaan tehdä niin verkossa kuin asiointipisteissä.

Palveluiden asiakaslähtöinen tarjoaminen eri kanavissa edellyttää palvelun tarjoajien yhteistyötä. Palveluiden saavutettavuuden turvaamiseksi ja alueellisen yhdenvertaisuuden takaamiseksi tarvitaan enenevässä määrin viranomaisten yhteistyötä asiakaspalveluiden tuottamisessa kaikissa palvelukanavissa.

Esitän, että maakuntavaltuuston tehtävänä on edistää julkisten palvelujen saatavuutta alueellaan. Kaikilla maakunnilla tulee olla yhdenmukaiset tietojärjestelmät sekä yksi yhteinen valtakunnallinen asiakaspalvelukeskus. Kaikissa maakuntavirastoissa ja yhteisissä asiointipisteissä tulee olla asiakkailta tarjolla mahdollisimman laaja palveluvalikoima joko paikan päällä tai etäpalvelun välityksellä.

4 TEHTÄVIEN SIIRTO

Seuraavassa käydään läpi ministeriöiden toimialoittain nykyisistä 15 ELY-keskuksesta ja 18 maakuntien liitosta siirrettäviä tehtäviä tehden ehdotukset siirretäänkö niitä valtion vai maakunnan tehtäviksi. Lisäksi luku sisältää ehdotuksia kunnista maakunnille siirrettäviksi tehtäviksi sekä eräitä ehdotuksia aluehallintovirastoilta maakunnille siirrettäviksi tehtäviksi. Kun jo pelkästään ELY-keskuksen tehtäviä on yli 200 laissa ja 1000 pykälässä, ei tämän selvityksen aikataulussa ole ollut mahdollista käydä niitä läpi yksityiskohdittain. Tarkastelu on suoritettu laki lailta kussakin asiaryhmässä erottaen valtiolle siirrettävät tehtävät ja maakunnille siirrettävät tehtävät. Asetustasoisten tehtävien läpikäynti ei ole ollut mahdollista.

Valtiolle siirrettävistä tehtävistä on esitetty mihin valtion viranomaiseen tehtävä tulee osoittaa so. enimmäkseen valtion aluehallintovirastolle, mutta joissakin tapauksissa keskushallinnon virastolle.

Myös maakunnille siirrettävistä tehtävistä esitetään, mihin maakunnan viranomaiseen tehtävä tulisi siirtää, jos se on järkevästi mahdollista. Maakunnissahan ehdotan olevan kolme päätösvaltaa käyttävää viranomaista so. poliittisesti ratkaistavissa asioissa maakuntavaltuusto ja maakuntahallitus ja muissa eli pääosin oikeusharkintaisissa asioissa maakuntavirasto.

Samassa laissa on kuitenkin usein tai useimmin erilaisia tehtäviä, joista osa tulee osoittaa maakuntavaltuustolle, osa maakuntahallitukselle ja osa maakuntavirastolle. Tällöin keskitytään maakuntavaltuuston tehtäviin, joista on tarkoitus koota itsehallintoaluelakiin oma pykälä.

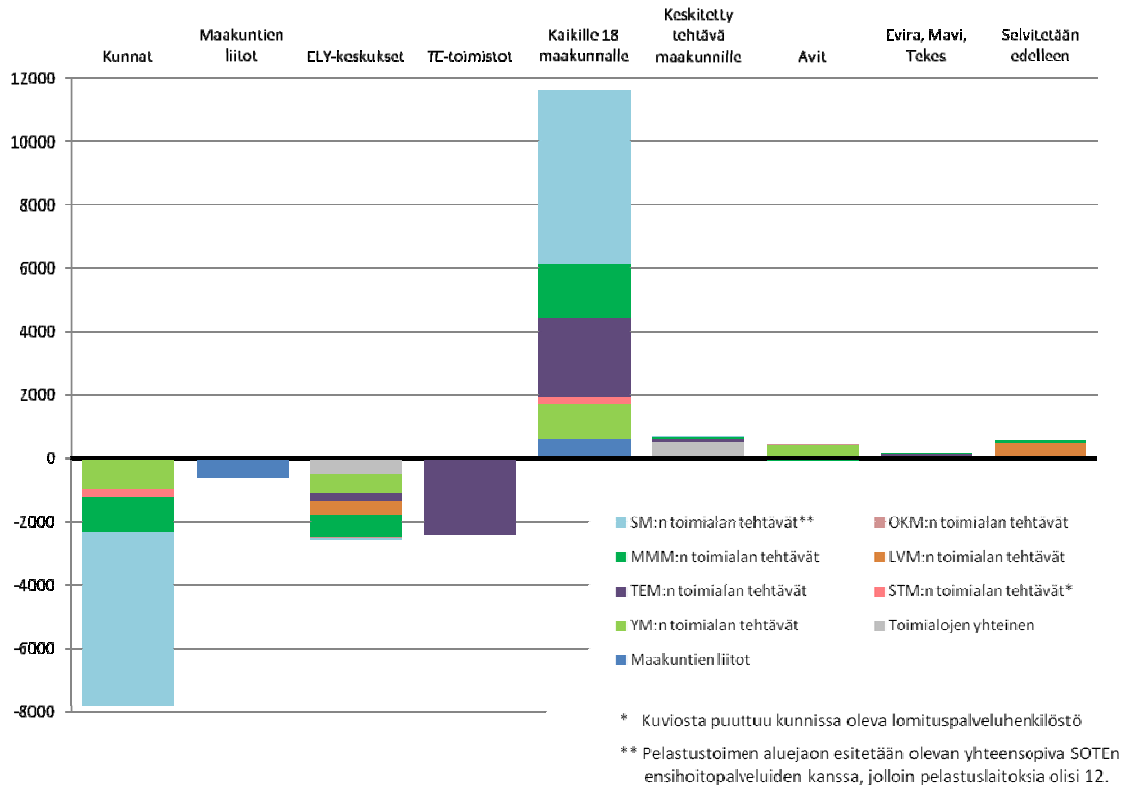
Jos muu tehtävä on selvästi osoitettavissa maakuntahallitukselle tai maakuntavirastolle, se osoitetaan sille. Tehtävä kuuluu *maakuntahallitukselle, jos siinä on poliittista harkintaa, mutta muutoin maakuntavirastolle*. Mutta jos selvyyttä ei ole, mainitaan vain käymättä tässä yksityiskohdin läpi näitä tehtäviä, että tehtävä tulee siirtää maakunnan viranomaisille asian laadun mukaan jaoteltuna. Jatkovalmistelussa on sitten pykälittäin ratkaistava, mikä maakunnan viranomaisen kussakin asiassa tulee kysymykseen.

Eryteisesti maakuntien liitoilta maakunnille siirrettäväksi esitetyissä tehtävissä tehtävät ovat luonteeltaan sellaisia alueellisia edistämistä tai kehittämistehtäviä, joihin sisältyy merkittävästi tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Maakuntien liitoilta maakunnille siirtyvissä tehtävissä jää lähitökohtaisesti maakuntavaltuuston harkittavaksi, miten tehtävän hoito maakunnassa järjestetään. Maakunta voi siten delegoida tällaisissa tehtävissä päätösvallan asiassa maakuntahallitukselle tai maakuntavirastolle tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla. Olen seuraavassa tehtävätarkastelussa tuonut tämän esille toteamalla, että maakuntavaltuusto päättää tehtävän järjestämisestä.

Ehdotukset tehtäväjaosta on lyhyesti perusteltu kunkin asiaryhmän osalta. Tämän lisäksi on joitain asiaryhmiä, joissa laajemmat perustelut on katsottu jo nyt tarpeellisiksi.

Ehdotukset on tehty ministeriöiden toimittamien taustaselvitysten ja ehdotusten pohjalta. Muita kuin ministeriöiden esittämiä tehtäviä ei pääsääntöisesti ole ollut mahdollista käsitellä. Ministeriöiden ehdotukset on kaikki käyty lävitse ja niistä on erikseen neuvoteltu. Tähän selvitykseen on otettu mukaan vain ne ministeriöiden ehdotukset, jotka on katsottu tässä yhteydessä toimeenpanokelpoisiksi. Annetussa aikataulussa ei ole ehditty perustella, miksi tästä on jätetty pois osa ministeriöiden ehdotuksista.

Esittämieni tehtäväsiirtojen kokonaisuus ja henkilötyövuosivaikutukset ilmenevät summaarisesti kuvasta 1.

Kuva 1. Esitettyjen tehtäväsiirtojen suuruusluokka (henkilötyövuotta). Huomioitava on, että taulukon lukumääräarvot perustuvat pääosin vuosien 2014 tai 2015 tietoihin.

4.1 Euroopan unionin rahastot ja niiden hallinta

Euroopan unionin rakenne- ja investointirahastoja ovat

- Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR)
- Euroopan sosiaalirahasto (ESR)
- Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto (maaseuturahasto)
- Euroopan meri- ja kalatalousrahasto (EMKR)

Jokaiselle rahastolle on tehty oma toimenpideohjelma, josta hallintoviranomainen on neuvotellut komission kanssa. Hallintoviranomainen on määritellyt jokaiselle ohjelman toteutukseen osallistuvalla alueella rahoituskehukset. Ohjelmien toimeenpanossa on noudatettava kansallisen lainsäädännön lisäksi EU:n säädöksiä.

4.1.1. Euroopan aluekehitysrahasto ja sosiaalirahasto

Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) hallintoviranomaiseksi on nimetty työ- ja elinkeinoministeriö. Tällä hetkellä välittävän toimielimen¹ tehtäviä hoidetaan neljässä ELY-keskuksessa ja yhdeksässä maakunnan liitossa. Maakuntien liittojen ja ELY-keskusten rakennerahastotehtävien siirtyessä uusille maakunnille, rakennerahastojen hallintimallia tulee yksinkertaistaa ja yhtenäistää.

¹ Välittävillä toimielimillä tarkoitetaan sellaisia viranomaisia, jolle hallinto- ja todentamisviranomaistehtäviä on delegoitu. Välittävän toimielimen tehtävät on lueteltu asetuksessa (356/2014) 17 §:ssä. Keskeisiä niistä ovat tuen myöntämisen- ja maksamispäätökset (hankepäättökset).

Tämän tulisi tapahtua siten, että maakuntien muodostamille viidelle suuralueelle osoitetaan lainsäädännöllä kullekin yksi rakennerahastotoimintaan erikoistunut maakuntavirasto (RR-virasto). RR-virastot ovat ns. välittäviä toimielimiä, jotka johtavat hallintoviranomaisen (TEM) delegoimana suuralueen rakennerahastoprosessia ja vastaavat siitä. Prosessiin kuuluu mm. seuraavia tehtäviä: hankehaut, hankevalmistelu, hankepääötökset, hankeseuranta, maksatuspäätökset ja paikanpäällä tehtävät varmennukset sekä korjaavat toimenpiteet. Välittävän toimielimen tehtävää ei voida osoittaa kaikille maakunnille, koska hallinnon kustannukset nousisivat liian suuriksi.

Hankepääötökseen esittelijänä toimii RR-viraston palveluksessa oleva valmistelija ja päättäjänä RR-virasto. Rakennerahastojen hallintoprosessi järjestetään yhtenäisesti sähköisen palvelujärjestelmän kautta.

Jokainen maakunta on kuitenkin edelleen oman alueensa aluekehitystoimija. Jokaisessa maakunnassa on EU-lainsäädännön edellyttämä, nykyistä maakunnan yhteistyöryhmää vastaava, hankkeita käsittelevä kumppanuuselin. Tänä elimenä toimii maakuntahallitus laajennettuna mm. työmarkkinaosapuolilla ja keskeisillä järjestöillä. Se ohjaa hankevalintaa antamalla sitovan lausunnon RR-virastolle oman maakuntansa alueelle kohdistuvista merkittävistä alueellisista hankkeista. Yksittäisten hankkeiden osalta maakunnallinen kumppanuuselin käsittelee alueen kehityksen kannalta merkittävimmät hankkeet. Laajat, alueen yleistä kehitystä linjaavat päätökset tekee maakuntavaltuusto maakunnallisen kumppanuuselimen esittelystä.

4.1.2. Euroopan maaseuturahasto

Maaseutuohjelman toimeenpano muodostuu sen hallinnoimisesta vastaavan viranomaisen eli hallintoviranomaisen tehtävistä, maksajaviranomaisen eli maksajaviraston tehtävistä ja kilpailuttamismenettelyllä valittavan todentamisviranomaisen tilintarkastukseen liittyvistä tehtävistä. Maaseutuohjelman hallintoviranomaiseksi nimetty maa- ja metsätalousministeriö ja maaseuturahaston osalta Suomen maksajavirastoksi nimetty Maaseutuvirasto ovat kansallisessa lainsäädännössä tai kirjallisissa sopimuksissa osoittaneet edelleen osan tehtävistään muiden viranomaisten suoritettavaksi. Maaseutuvirasto vastaa kaikkien maaseutuohjelman tukien maksamisen lisäksi myös toimeenpanon ohjeistamisesta sekä valvoo hallinto- ja valvontajärjestelmien tarkastuksilla muille viranomaisille osoitettujen tehtävien osalta niiden toimintaa.

Maaseutuohjelman toimeenpanosta tuensaajiin nähden vastaavat pääosin ELY-keskukset (alueelliset viranomaiset) sekä luonnonhaittakorvauksia, maatalouden ympäristökorvauksia ja eläinten hyvinvointia koskevien tukijärjestelmien osalta myös kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset (paikalliset viranomaiset). Leader-toimintatapaa sovellettaessa toimeenpanoon osallistuvat myös paikalliset toimintaryhmät. Maakunnan yhteistyöryhmän maaseutujaosto tai muu vastaava yhteistyöryhmä sovittaa yhteen alueellisesti maaseuturahaston ja muiden ERI-rahaston rahoituskohteet.

Yritys- ja kehittämishankkeissa sekä maatalouden rakennetuissa tuen myöntämisestä (hallintoviranomaisen siirtämä tehtävä) ja tuen maksamisesta (maksajaviraston siirtämä tehtävä) päättää ELY-keskus. Sovellettaessa Leader-toimintatapaa muissa kuin toimintaryhmän omissa hankkeissa toimintaryhmä harkitsee tuen myöntämisen tarkoituksenmukaisuuden, jonka jälkeen ELY-keskus tarkastaa tuen myöntämisen laillisuuden päättäessään tuen myöntämisestä. Paikalla tehtävistä otantatarkastuksista vastaa Maaseutuvirasto.

Viljelijätuissa paikallinen/alueellinen viranomainen tekee sitoumuksen tai sopimuksen hyväksymispäätöksen ja ei-tuotannollisten investointien kustannusten hyväksymistä koskevan päätöksen (hallintoviranomaisen siirtämä tehtävä). Rahoituskohteesta riippuen joko paikallinen tai alueellinen viranomainen tekee vuosittain em. tukiin liittyvät maksupäätökset ja hallinnolliset tarkastukset (maksajaviraston siirtämä tehtävä). Paikalla tehtävistä otantatarkastuksista vastaa ELY-keskus Maaseutuviraston satunnais- ja riskiotannan perusteella valitsemilla tiloilla.

Maaseuturahaston tehtäviä tulee hoitaa kaikissa maakunnissa. Maakuntavaltuustot linjaavat alueellisten suunnitelmien painopisteet. Maakuntaviraston tehtävänä on esimerkiksi hakujen järjestäminen, hankkeiden päätökset, seuranta, maksupäätökset sekä hallinnolliset tarkastukset.

4.1.3. Euroopan meri- ja kalatalousrahasto

Tällä hetkellä Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) hallinto-, valvonta- ja todentamisviranomaisena toimii maa- ja metsätalousministeriö. 1.1.2015 alkaen toteutetun uudistukseen jälkeen välittävän toimielimen tehtäviä hoidetaan kolmessa ELY-keskuksessa (aiemmin 11 kpl). EMKR-tukiiin liittyvät maksatukset ja takaisinperinnät suorittaa KEHA-keskus. EMKR-tukien valvontoihin ja hallinnollisiin tarkastuksiin liittyviä tehtäviä hoitavat ELY-keskukset ja Maaseutuvirasto. EMKR:sta rahoitetaan myös merialueen EU-kalastuksenvalvontatehtävät, jotka on keskitetty yhteen ELY-keskukseen.

EMKR-tehtävät (noin 20 htv) on tarpeen keskittää yhden maakunnan hoidettavaksi, sillä useampaan maakuntaan jaettuna niitä ei kyetä hoitamaan riittävän kustannustehokkaasti. Asiakkaiden alueellisten palveluiden takaamiseksi kalatalouspalveluja tarjoava toimipaikkaverkosto tulee pitää koko maan kattavana esimerkiksi nykyisen käytännön mukaisesti. Maakunnat vaikuttavat EMKR-tukien kohdentamiseen päättämällä niihin liittyvistä strategisista painotuksista alueillaan.

Esitän, että

- *Jokaiseen maakuntaan perustetaan maakuntahallitusta laajentamalla kaikkien neljän rahaston hankkeita yhteen sovittava EU-lainsäädännön edellyttämä kumppanuuselin.*
- *Jokaisessa maakunnassa maakuntavaltuusto käsittelee laajat maakunnan yleistä kehitystä linjaavat rahastojen asiat.*
- *Lainsäädännöllä viidelle maakuntavirastolle osoitetaan Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto (ESR) välittävän toimielimen tehtävät.*
- *Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto välittävän toimielimen tehtävät osoitetaan kaikille maakuntavirastoille.*
- *Euroopan meri- ja kalatalousrahasto (EMKR) välittävän toimielimen tehtävät osoitetaan yhdelle maakuntavirastolle.*

4.2 ELY-keskusten tehtävät ja eräät kuntien tehtävät

4.2.1. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan lainsäädännön tehtävät

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan lainsäädännön osalta olen ottanut kantaa seuraaviin ministeriön vastauksessa esille nousseisiin tehtäviin.

Esitän siirrettäväksi kaikille maakunnille:

1. ELY-keskuksille kuuluvat yrittäjyyden ja elinkeinotoiminnan edistämiseen liittyvät neuvontatehtävät (reilu 10 htv)
 - Tehtävät ovat yhteydessä TE-palveluiden hoitamiseen ja on tarkoituksenmukaista hoitaa rinnakkain niiden kanssa.

- Kyse on elinkeinoelämän aktivoinnista ja alueen elinvoiman kehittämisestä.
 - Esitän, että tehtävän järjestämisvastuu on maakunnalla. Maakuntavaltuusto päättää järjestämisvastuun toteuttamisesta. Palvelun voi tuottaa kunta, yksityinen tai kolmannen sektorin toimija. Maakuntaviraston oma tuotantorooli pitäisi rajata markkinapuutetilanteisiin.
2. Julkiset työvoimakoulutushankinnat (noin 50 htv)
 - Tehtävät ovat yhteydessä TE-palveluiden hoitamiseen (luku 4.7) ja on tarkoituksenmukaista hoitaa rinnakkain niiden kanssa.
 - Esitän, että maakuntavaltuusto päättää tehtävän järjestämisestä. Hankintapäätöksen tekee maakuntavirasto.
 3. Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) (ollut alle 20 htv, mutta nousemassa)
 - Tehtävät ovat yhteydessä TE-palveluiden hoitamiseen ja on tarkoituksenmukaista hoitaa rinnakkain niiden kanssa.
 - Esitän, että tehtävän hoito toteutetaan maakuntavirastossa viranhaltijatyönä.

Edellä, luvussa 4.1 on käsitelty Euroopan unionin rahastoja ja niiden hallintaa. Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto (ESR) hallintoviranomaisena toimii työ- ja elinkeinoministeriö. Välittävän viranomaisen tehtävät² esitän hoidettavaksi viidessä maakuntavirastossa. Muut yritystukitehtävät on tarkoituksenmukaista hoitaa rinnakkain rakennerahastotehtävien kanssa.

Tällä perusteella esitän siirrettäväksi viiden maakunnan hoidettavaksi:

1. Alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetussa laissa, alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetussa laissa, alueiden kehittämisestä annetussa laissa sekä rakennerahastolaissa säädetyt välittävän toimielimen tehtävät.
2. Yritystoiminnan tukemisesta annetussa laissa ja valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetuissa laeissa tarkoitetut tehtävät lukuun ottamatta erinäisiä avustuksia keksintöasioissa (ns. puhtaasti kansalliset yritystuet).
3. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 8 luvun 5 §:ssä tarkoitetut yritystoiminnan kehittämispalvelutehtävät.
4. Laissa valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi (9/2014) tarkoitetut tehtävät sekä vanhojen yritystukilakien (1068/2000 ja 1336/2006) mukaiset tehtävät.
 - Kaikkiin edellä mainittuihin tehtäviin kuuluu sekä tarkoituksenmukaisuusharkintaa että oikeusharkintaa.
 - Esitän, että yksittäisiä tukihankkeita koskevat päätökset tehdään maakuntavirastossa viranhaltijatyönä pohjautuen sen maakunnan linjauksiin, jota päätös koskee.

² Välittävillä toimielimillä tarkoitetaan sellaisia viranomaisia, jolle hallinto- ja todentamisviranomaistehtäviä on delegoitu. Välittävän toimielimen tehtävät on lueteltu asetuksessa (356/2014) 17 §:ssä. Keskeisiä niistä ovat tuen myöntämis- ja maksamispäätökset (hankepäättökset).

Esitän siirrettäväksi yhden maakuntaviraston hoidettavaksi niin, että toimialueena on koko maa:

1. Uudenmaan ELY-keskuksen hoitamat palkkaturvalakiin (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalakiin (1108/2000) liittyvät tehtävät (noin 30 htv).
 - Palkkaturva-asioiden käsittely ei edellytä alueellista läsnäoloa tai alueellisten näkökohtien huomioon ottamista.
 - Palkkaturvasaatavien perintään liittyvissä maksuhojennusasioissa voidaan ottaa huomioon työllisyyden turvaamiseksi tärkeät syyt tietyllä alueella, mutta hojennusasioiden lukumäärä on hyvin vähäinen.
 - Päätökset perustuvat oikeusharkintaan.
 - Esitän, että tehtävä osoitetaan Uudenmaan maakuntaviraston hoidettavaksi viranhaltijatyönä.
2. Uudenmaan ELY-keskuksen hoitamat TE-toimistojen oikeudellinen ohjaus liittyen työttömyysturvalakiin (1290/2002), laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012) ja vuorotteluvapaalakiin (1305/2002)
 - Esitän, että tehtävä osoitetaan Uudenmaan maakuntaviraston hoidettavaksi viranhaltijatyönä.

Esitän siirrettäväksi maakuntien yhteisesti hoidettavaksi ottaen huomioon sote-ratkaisu:

1. Laki valtion varoista korvattavista merimiesten matkakustannuksista (1068/2013) mukaiset nykyisen KEHA-keskuksen tehtävät.
 - Maakuntien yhteinen yksikkö myöntää ja maksaa samalla päätöksellä. Päätökset perustuvat oikeusharkintaan.
 - Esitän että tehtävä hoidetaan viranhaltijatyönä.

Esitän jätettäväksi valtion tehtäväksi:

1. Innovaatio- ja keksintötoimintaa ja liiketoiminnan kansainvälistymistä koskevat kehittämis- ja koordinaatiotehtävät sekä pieniä energiaturvakehittämistä koskevat tehtävät (noin 110 htv), joita ovat
 - valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetuissa laeissa (1336/2006) ja (9/2014) tarkoitetut tehtävät keksintöasioissa
 - yritysten yhteishankkeisiin myönnettävästä kansainvälistymisavustuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1300/2010) 6 §:n 1 kohdassa tarkoitettujen kansainvälisten näyttelyiden valtionapuviranomaisen tehtävät sekä 6 §:n 4 kohdassa tarkoitettujen vientiverkostohankkeiden, vientirenkaiden ja kumppanuusohjelmien valtionapuviranomaisen tehtävät muiden kuin matkailun ja luovien alojen osalta ja lukuun ottamatta maksatustehtäviä sekä
 - valtionavustuslain (688/2001) nojalla annetun asetuksen energiaturvakehittämisen yleisistä ehdoista (1063/2012) mukaiset alle 5 milj. euron tukipäätökset (noin 5 htv)
 - Kyse on luonteeltaan valtakunnallisesta intressistä: Suomen kansainvälisen kilpailukykyyn vahvistamisesta.
 - Tehtävää hoidetaan nykyisin yhdestä ELY-keskuksesta Innovaatorahoituskeskus Tekesin ohjauksessa osana sen toimintaprosessia.
 - Tukea myönnetään energiapoliittisin perustein. Eri alueilla ei voida tehdä erilaisia päätöksiä. Samanlaisten hankkeiden ja yritysten tasapuolinen kohtelu on keskeinen periaate.
 - Esitän, että tehtävä osoitetaan innovaatorahoituskeskus Tekesin tehtäväksi.

2. Siviilipalveluslaki (1446/2007, 7§ 3 mom.) (n.17 htv).

- Tehtävä on siirretty Lapinjärven kunnalta ensin Kaakkois-Suomen ELY-keskukselle ja sieltä ELYjen KEHA-keskukselle, koska se katsottiin valtiolliseksi tehtäväksi. Tarkempi sijoituspaikka selvitetään myöhemmin.

4.2.2. Maa- ja metsätalousministeriön toimialan tehtävät

Maa- ja metsätalousministeriön toimialan tehtävistä pääosa siirretään maakunnille. Esitykseni kokooa maa- ja elintarviketalouden, maaseudun kehittämisen sekä kalatalouden sekä vesivarojen käytön ja hoidon tehtävät nykyisistä ELY-keskuksista, aluehallintovirastoista ja kunnista maakuntien hoidettavaksi muodostaen yhtenäisen kokonaisuuden. Päädyin esittämään merkittävän määrän myös kunnista siirrettäviä tehtäviä maakunnille, koska hallitusohjelma selkeästi edellyttää maataloushallinnon muuttamista kolmiportaiseksi nykyisen neljän sijaan. Toimialan tehtävistä siirtyy maakunnille yhteensä noin 1 800 htv:tä. Tehtävien järjestämisessä on huolehdittava tarvittavista alueellisista palvelupisteistä.

Edellä, luvussa 4.1 on käsitelty Euroopan unionin rahastoja ja niiden hallintaa. Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahasto) hallintoviranomaisena toimii maa- ja metsätalousministeriö. Maksajavirastoksi on nimetty Maaseutuvirasto.

Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa toimialallaan ELY-keskuksia vesilain mukaisissa tehtävissä myös keskusten toimiessa vesilain mukaisina valtion valvontaviranomaisina. Vesilain mukaisten valvontatehtävien järjestämisestä on käsitelty ympäristöministeriön tehtävien yhteydessä. Valtioneuvoston työnjaon mukaisesti ympäristöministeriö vastaa vesiensuojelua koskevien tehtävien ja maa- ja metsätalousministeriö vesivarojen käyttöä ja hoitoa koskevien tehtävien ohjauksesta.

Tarkastelen ympäristöterveydenhuoltoa erikseen luvussa 4.6.

Esitän siirrettäväksi kaikille maakunnille:

1. ELY-keskuksille ja kunnille nykyisin kuuluvat viljelijätukien (sisältäen Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman perusteella myönnettyt viljelijätuet) hakemusten käsittely, tuen myöntäminen ja maksaminen sekä valvontatehtävät. Yhteensä noin 590 htv.
 - Laki maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista (1559/2001), Laki eräistä ohjelmaperusteisista viljelijäkorvauksista (1360/2014), Laki maatalouden tukien toimeenpanosta (192/2013), Laki Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle (193/2013), Poronhoitolaki (848/1990), Laki maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä (284/2008), Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa (210/2010).
 - Tehtävät on tärkeä pitää samassa kokonaisuudessa ja prosessissa.
 - Viljelijätukihallinnossa prosessin eri vaiheet on tehtävä tiettyinä ajankohtina, jotta esimerkiksi maksatukset voidaan hoitaa yhtäaikaaisesti koko maassa.
 - EU-velvoitteiden täyttäminen, erityisesti maksajavirastotehtävien hoitaminen sekä rahoituskorjausriskien hallinta on varmistettava maakuntia koskevassa lainsäädännössä.
 - Päätöksenteko perustuu oikeusharkintaan.
 - Esitän, että tehtävät hoidetaan maakuntavirastossa viranhaltijapäätöksin ja riittävä palveluverkosto varmistetaan.
2. Maatalouden rakennetukien sekä maaseudun hanke- ja yritystukien (mukaan lukien Leader-hankkeiden laillisuustarkastus) myöntämiseen ja maksamiseen liittyvät tehtävät, joita nykyisin hoidetaan ELY-keskuksissa. (n. 220 htv)
 - Maaseutuelinkeinon rahoituslaki (329/1999), Laki maatalouden rakennetuista (1476/2007), Laki eräiden maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan lainojen ja saamisten siirtämisestä Valtiokonttorin hoidettavaksi (78/2007), Laki maaseudun kehittämisohjelmien hallinnoinnista (27/2014), Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta (28/2014).
 - Tehtävät ovat luonteeltaan alueellisia kehittämistehtäviä.

- Tehtävät sisältävät EU-lainsäädännön edellyttämiä maksajavirastotehtäviä, joiden velvoitteet on täytettävä.
 - Leader-hankkeisiin liittyen ei voida esittää muutoksia Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksien (EU) N:o 1303/2013 ja 1305/2013 edellyttämiin Leader-ryhmien tehtäviin. Maa- ja metsätalousministeriön eli maaseuturahaston hallintoviranomaisen valitsemat Leader-ryhmät tekevät edelleen paikallista maaseudun kehittämisstrategiaansa toteuttavien hankkeiden tarkoituksenmukaisuusharkinnan. Jatkossa ELY-keskusten sijasta maakuntavirasto tarkastelee hankkeiden laillisuuden.
 - Maa- ja metsätalousministeriö osoittaa jokaiselle maakunnalle vuosittaisen rahoituksen. Yksittäiset hankepäätökset ratkaistaan maakuntavirastossa.
 - Päätöksenteko sisältää oikeusharkintaa ja tarkoituksenmukaisuusharkintaa.
 - Esitän, että tehtävän hoitoon liittyvä oikeusharkinta kuuluu maakuntavirastolle. Esitän, että maakuntavaltuusto päättää maakunnan alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman painopisteet.
3. Kasvintuotannon ja kasvinterveyden valvonnat (noin 45 htv)
- Laki kasvinterveyden suojelemisesta (702/2003), Taimiaineistolaki (1205/1994), Laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta 294/2015), Lannoitevalmistelaki (539/2006), Rehulaki (86/2008), Laki hukkakauran torjunnasta (185/2002), Siemenkauppalaki (728/2000), Laki kasvinsuojeluaineista (1563/2011), Laki eläintunnistusjärjestelmästä (238/2010).
 - Tehtäviä hoidetaan nykyisin ELY-keskuksissa ja kunnissa.
 - Päätöksenteko perustuu oikeusharkintaan.
 - Esitän, että tehtävä kuuluu maakuntavirastolle. Tehtävät hoidetaan maakuntavirastossa viranhaltijapäätöksin.
4. Vesihuoltotehtävät (alle 15 htv).
- Vesihuoltolaki (119/2001)
 - Laki vesihuollon tukemisesta (686/2004), vesihuollon rahoitustuki päättyy Julkisen talouden suunnitelmaan 3.4.2014 liittyvän kehyspäätöksen mukaisesti.
 - Esitän, että nykyisin ELY-keskuksissa hoidettavat vesihuoltolain mukaisen valvonnan ja alueellisen suunnittelun edistämisen sekä näihin liittyvän asiantuntijatuen tehtävät kuuluvat maakuntavirastolle.
 - Vesihuollon valvonta muuttuu yksiportaiseksi siirtämällä osana ympäristöterveydenhoidon kokonaisratkaisua maakuntiin kunnista vesihuoltolain mukainen terveyden- ja ympäristönsuojeluviranomaisen valvonta sekä STM:n toimialan talousveden terveydensuojelulain mukainen valvonta. Vesihuoltotehtävien synergiaa lisää myös YM:n toimialan jätevesiin liittyvien tehtävien järjestäminen maakuntiin.
5. Eräät pienehköt yleiset luonnonvaratehtävät
- Laki vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta (1709/2016).
 - Ilmastonmuutokseen sopeutumisen koordinointi.
 - Päätöksenteko ja muut tehtävän hoito ovat oikeusharkintaa.
 - Esitän, että tehtävä kuuluu maakuntavirastolle. Tehtävät hoidetaan maakuntavirastossa viranhaltijapäätöksin.

Esitän siirrettäväksi keskitetyksi yhden maakunnan hoidettavaksi:

1. Eräät keskitetyt maatalouden ja maaseudun kehittämisen tehtävät.
- Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen ja neuvoston asetuksen EY (N:o 1698/2005 kumoamisesta annetussa parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1305/2013 ja maaseudun hanke-toiminnan tukemisesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1174/2014) tarkoitetut valtakunnalliset hankkeet. Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmassa 2014-2020 on varattu rahoituskiintiö ohjelman tavoitteita toteuttaville valtakunnallisille hankkeille.

Maakunnat päättävät yhteisesti rahoitettavat hankkeet. Esitän, että tehtävä hoidetaan yhdestä maakuntavirastosta viranhaltijapäätöksin.

- Yhteisön sokerialan väliaikaisesta rakenneuudistusjärjestelmästä ja yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta annetun asetuksen (EY) N:o 1290/2005 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 320/2006 6 artiklassa ja maaseudun yritystoiminnan tukemisesta annetusta valtioneuvoston asetuksesta (632/2007) tarkoitetut sokerin monipuolistamistukeen liittyvät tehtävät. Esitän, että tehtävä hoidetaan yhdessä maakuntavirastossa viranhaltijapäätöksin.
- Esitän, että seuraavat tehtävät hoidetaan yhdessä maakuntavirastossa viranhaltijapäätöksin: maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut tehtävät maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetussa laissa määritellyt tehtävät koskien kasvihuonetuotannon tukea, puutarhatuotteiden varastointitukea, mehiläistalouden kansallista pesäkohtaista tukea, metsämarjojen ja -sienten varastointitukea lukuun ottamatta näihin liittyviä valvontatehtäviä.
- Esitän, että Lapin maakuntavaltuusto päättää seuraavien tehtävien järjestämisestä: Maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut tehtävät maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain 14 §:ssä tarkoitetun porotalouden osalta (maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain 12 §:n 1 momentti), Poronhoitolaki (848/1990), Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki (45/2000), Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista (986/2011), Laki porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta (987/2011) sekä Kolttalaki (253/1995).
- Esitän, että yksi maakuntavirasto päättää seuraavan tehtävän hoitamisesta: Laki peruskuivatustoiminnan tukemisesta (947/1997).

2. Kalataloustehtävät

- Kalastuslaki (379/2015), Yhteisaluelaki (758/1989), Laki Suomen talousvyöhykkeestä (1058/2004), Laki Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta (1139/1994), Laki yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta (1188/2014), Laki merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelysalusten rekisteröinnistä (690/2010), Laki Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevan eurooppalaisen asetuksen kansallisesta täytäntöönpanosta (1093/2014), Laki kaupallisen kalastuksen vakuutus-tuesta (998/2012), Valtioneuvoston asetus lohenkalastuksen rajoituksista Pohjanlahdella ja Simonjoessa (190/2008), Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004), Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004) sekä raja-vesistöistä tehtyihin valtiosopimuksiin liittyvien kalataloustehtävien toimeenpano.
- Päätöksenteko sisältää oikeusharkintaa ja tarkoituksenmukaisuusharkintaa.
- Esitän, että meri- ja kalatalousrahastoa koskevassa päätöksenteossa maakuntavaltuuston järjestettäväksi osoitetaan tehtävän hoitoon kuuluvat strategiset painotukset. Yksittäiset hankepäätökset päättää keskitetysti yksi maakuntavirasto.
- Esitän, että kalatalouden edistämiseen ja kalakantojen hoitoon liittyvät tehtävät osoitetaan maakuntavaltuuston järjestettäväksi tehtäväksi. Oikeusharkintaiset tehtävät tehdään keskitetysti yhdessä maakuntavirastossa.

3. ELY-keskuksissa hoidettujen maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan vesistötehtävät (n.105 htv).

- Hallinnonalan vesistötehtäviin sisältyy valtion vesirakenneomaisuuden ja lupien haltijan tehtäviä sekä vesivarojen hoidon asiantuntija- ja viranomaistehtäviä mukaan lukien tulvariskien hallinta, jolla toteutetaan EU:n tulvadirektiiviä.
- Laki tulvariskien hallinnasta (620/2010), patoturvallisuuslaki (494/2009), vesilaki (587/2011), laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004) sekä valtiosopimuksiin perustuvien rajavesistötehtävien toimeenpano.
- Valtion vesirakenteiden (padot, penkereet, tekoaltaat, jne.) omistajuus sekä niiden ylläpito ja perusparannustehtävä. Valtion vesirakenteiden tekninen nykyarvo on arviolta 350 milj. € ja niihin liittyvät vuotuiset kustannukset ovat noin 10 milj. € valtion talousarvion määrärahoista.

- Valtion vesirakenteisiin liittyvät valtion vesitalousluvut, sopimukset (n. 250 kpl) ja niiden mukainen rakenteiden käyttö sekä lupavelvoitteet.
- Esitän, että tehtävät hoidetaan keskitetysti yhdessä maakuntavirastossa viranhaltijapäätöksin.

Esitän jätettäväksi valtakunnallisen valtion viraston tehtäväksi:

1. Tietyt viljelijätukiin ja maatalouden rakennetukiin liittyvät tehtävät.
 - Pienten tukijärjestelmien hallinnointi ja muut tehtävät, kuntayhteistyön kehittäminen ja koulutus, maatalouden rakennetukien valvonnat
 - Tehtävät ovat pieniä, yhteensä noin 7 htv. Ne on tarkoituksenmukaisinta keskittää.
 - Esitän, että tehtävät osoitetaan Maaseutuviraston tehtäväksi

4.2.3. Oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädännön tehtävät

Oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädännön osalta olen ottanut kantaa seuraaviin ministeriön vastauksessa esille nousseisiin tehtäviin.

Esitän siirrettäväksi kaikille maakunnille:

1. ELY-keskuksille perintökaaren (40/1965) nojalla kuuluva lausuntotehtävä.
 - Kyse on alueellisesta maatalouden asiantuntemusta edellyttävästä tehtävästä.
 - Esitän, että tehtävän hoito toteutetaan maakuntavirastossa.
2. ELY-keskuksille kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) nojalla kuuluvat lausuntotehtävät niissä hankkeissa, joissa hankkeilla on seudullista merkitystä.
 - Kyse on alueellisesta kehittämis- / edistämistehtävästä. ELY-keskuksen lisäksi myös maakuntien liitto on nykyisin lausunnonantajaviranomainen.
 - Esitän, että maakuntavaltuusto päättää tehtävän hoitamisesta.

Esitän jätettäväksi valtion tehtäväksi:

1. ELY-keskuksille kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) nojalla kuuluvat lausuntotehtävät niissä hankkeissa, joissa hankkeilla on ympäristönsuojelun kannalta huomattava merkitys.
 - Kyse on ympäristönsuojelutehtävästä, jonka sijoitus riippuu siitä mihin ELY-keskusten ympäristönsuojelutehtävät sijoitetaan.
 - Esitän, että tehtävä osoitetaan aluehallintoviraston tehtäväksi (ks. esitys ympäristöministeriön hallinnonalan lainsäädännön tehtävien sijoituksesta).

ELY-keskuksille vesilain (587/2011) nojalla kuuluvien tehtävien osalta esityksiäni on käsitelty erikseen maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön esitysten yhteydessä.

Valmiuslain (1552/2011) mukaisten ELY-keskusten tehtävien tulee siirtyä siihen organisaatioon, johon itse perustehtäväkin siirtyy. Varautumisen tehtävien organisointia käsitellään tässä raportissa erikseen.

ELY-keskusten koordinoimien etnisten suhteiden neuvottelukunnan (ETNO) alaisten alueellisten etnisten suhteiden neuvottelukuntien (alue-ETNO) koordinaatiotehtävät esitän siirrettäväksi maakunnille jatkovalmistelussa tarkemmin selvitettävien tavoin.

4.2.4. Sisäministeriön hallinnonalan lainsäädännön tehtävät

Sisäministeriön hallinnonalan tehtävien osalta olen ottanut kantaa seuraaviin ministeriön tekemiin ehdotuksiin sekä lisäksi käsitellyt pelastustoimen tehtävien siirtoa erikseen tässä raportissa.

Esitän siirrettäväksi viidelle maakunnalle:

1. ELY-keskusten ulkomaalaislain (301/2004) sekä ulkomaalaisrekisteristä annetun lain (1270/1997) mukaiset tehtävät (n. 4 htv).
 - Kyse on ELY-keskuksille kuuluvista tehtävistä, jossa on kyse muun muassa oleskeluluvan osapäätöksen tekemistä. Osapäätöksessä arvioidaan onko luvanhakijan elinkeinotoiminnalla kannattavan toiminnan edellytykset. Lisäksi kyse on ulkomaisen työvoiman käytön alueellisten linjausten laatimista yhteistoiminnassa työmarkkinaosapuolten kanssa. Koska esitän työvoima- ja elinkeinopalvelujen järjestämisvastuun siirtoa TE-toimistoista ja ELY-keskuksista maakunnille, siirtyy myös tähän ulkomaalaislaissa tarkoitettujen tehtävien hoitoon tarvittava alueellinen asiantuntemus kokonaisuudessaan valtiolta maakunnille. Lausunnon antaminen on oikeusharkintainen tehtävä, joka tulee tehdä viranhaltijatyönä.
 - Esitän, että tehtävä hoidetaan maakuntavirastossa.

Esitän jätettäväksi valtion tehtäväksi:

1. ELY-keskusten kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) mukaiset tehtävät.
 - Kyse on laajamittaiseen maahanmuuttotilanteeseen liittyvästä tehtävästä, jossa sisäministeriö voi määrätä ELY-keskuksen sopimaan varautumissuunnitelman laatimisesta kunnan kanssa vastaanoton järjestämiseksi laajamittaisen maahantulon yhteydessä. Kyse on valtiollisesta maahanmuuttotehtävästä, joka edellyttää alueellista tehtävien hoitamista ja yhteistyötä alueiden kuntien kanssa.
 - Esitän, että tehtävä osoitetaan aluehallintovirastolle.

Hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa (692/2010) oleva säännös, jonka mukaan Hätäkeskuslaitoksella on tiedoksisaantioikeus ELY-keskusten liikennelupajärjestelmästä, tulee päivittää siten, että Hätäkeskuslaitoksen tiedonsaantioikeus muutetaan koskemaan sen viranomaisen liikennelupajärjestelmää, jolle lupajärjestelmän ylläpito uudistuksessa siirtyy.

Suomen lipusta annetussa laissa (380/1978) ja liputuksesta Suomen lipulla annetussa asetuksessa (383/1978) olevat maininnat ELY-keskuksista tulee ELY-keskusten lakatessa poistaa.

Pelastuslaissa (379/2011) oleva tietojen luovuttamisoikeus ELY-keskuksille pelastustoimen toimenpiderekisteristä öljyntorjuntatehtäviä varten tulee päivittää siten, että tietojen luovuttamisoikeus muutetaan kohdistumaan siihen viranomaiseen, jolle öljyntorjuntatehtävät siirtyvät. Esitykseni on, että valtiolle jäävät öljyntorjuntatehtävät osoitetaan aluehallintovirastolle.

4.2.5. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan lainsäädännön tehtävät

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan tehtävien osalta olen ottanut kantaa seuraaviin ministeriön tekemiin ehdotuksiin.

Esitän siirrettäväksi kaikille maakunnille:

1. ELY-keskuksille kuuluvat OKM:n hallinnonalan rakennerahastotehtävät (n. 10,65 htv).
 - Kyse on luonteeltaan alueellisesta kehittämis- / edistämistehtävästä.
 - Esitän, että tehtävien siirto toteutetaan siten kuin tässä raportissa on edellä todettu rakennerahastotehtävien siirrosta maakunnille. Välittävän toimielimen tehtävät osoitettaisiin

viidelle maakunnalle.³ Tehtävien siirrossa on tärkeää turvata valtakunnallisten ohjelmien toteuttamismahdollisuudet myös tulevassa maakuntahallintoon perustuvassa toimintamallissa.

2. ELY-keskuksille kuuluvat koulutuksen kohtaannon edistämistehtävät, koulutustarpeen lyhyen aikavälin ennakointitehtävät, elinikäisen ohjauksen koordinoititehtävät sekä luovan talouden kehittämistehtävät (n. 10,55 htv).
 - Kyse on luonteeltaan alueellisesta kehittämis- / edistämistehtävästä.
 - Esitän, että maakuntavaltuusto päättää tehtävän hoitamisesta.

Esitän jätettäväksi valtion tehtäväksi:

1. ELY-keskuksille kuuluvat muinaismuistolain (295/1963) mukaiset tehtävät (selvästi alle 1 htv)
 - Kyse on luonteeltaan valtiollisesta valtakunnallisen tason tehtävästä, joka kuitenkin edellyttää alueellista tuntemusta. Tehtäviä on noin 5/vuosi.
 - Esitän, että tehtävä osoitetaan aluehallintoviraston tehtäväksi.

4.2.6. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lainsäädännön tehtävät

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tehtävien osalta olen ottanut kantaa seuraaviin ministeriön tekemiin ehdotuksiin.

Esitän siirrettäväksi kaikille maakunnille:

1. Kuntien nykyisin hoitamat maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain (1231/1996) ja turkistuottajien lomituspäalvelusta annetun lain (1264/2009) mukaiset lomituspäalvelujen hallinnointitehtävät.
 - Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle (Mela) kuuluu vastuu lomituspäalvelujen toimeenpanosta. Melan on järjestettävä lomituspäalvelujen paikallishallinto ensisijaisesti kuntien kanssa tekemisensä toimeksiantosopimusten avulla. Nykyisin lomituspäalvelujen hallinnosta huolehtii 45 kuntien hallinnoimaa paikallisyksikköä. Hallintohenkilöstöä on vuoden 2014 arvion mukaan alle 300 henkilö, toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa olevia lomittäjia noin 3 700 henkilö, joista yli puolet osa-aikaisia sekä lisäksi noin 6 000 määräaikaista lomittäjää. STM on katsonut, että nykyisen lomituspäalvelujen hallintojärjestelmän uudistaminen on joka tapauksessa välttämätöntä ja arvioinut, että kunkin itsehallintoalueen yhteyteen voitaisiin perustaa erillinen lomituspäalveluyksikkö, joka hoitaisi lomituspäalvelujen viranomaistehtävät. Palvelutuotanto kilpailutettaisiin ja kilpailussa voisi olla mukana myös itsehallintoalueen tai lomituspäalveluyksikön yhtiöitetty palveluntuottaja. Lomituspäalveluyksikkö voisi järjestää lomituksen ostopäalveluna ja palvelusetelin käyttöä edistettäisiin.
 - Esitän, että lomituspäalvelujen hallinnointi osoitetaan maakunnille, mutta yksityiskohtainen järjestely selvitetään jatkovalmistelussa.

Esitän siirrettäväksi yhdelle maakunnalle:

1. ELY-keskuksille kuuluvat kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) laissa tarkoitettujen korvausten maksuun ja takaisinperintään liittyvät tehtävät.

³ Välittävillä toimielimillä tarkoitetaan sellaisia viranomaisia, joille hallinto- ja todentamisiviranomaistehtäviä on delegoitu. Välittävän toimielimen tehtävät on lueteltu asetuksessa (356/2014) 17 §:ssä. Keskeisiä niistä ovat tuen myöntämis- ja maksamispäätökset (hankepäätökset).

- Kyse on kuntakorvauksista, joiden maksaminen on keskitetty KEHA-keskukselle. Tehtävä voisi myös jatkossa säilyä keskitetysti hoidettuna tehtävänä.
- Esitän, että tehtävä osoitetaan maakuntien yhdessä hoidettavaksi ottaen huomioon soteratkaisussa luotavat toimintamallit tämänkaltaisten palveluiden yhteistuotannolle.

Sosiaali- ja terveysministeriö on esittänyt, että rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovitte- lusta annetun laissa (1015/2005) mahdollistettaisiin, että myös itsehallintoalue voi toimia palve- lujen tuottajana. Pidän esitystä kannatettavana.

Sosiaali- ja terveysministeriö on lisäksi tuonut esille, että kunnille on jäämässä ensisijainen vastuu väestönsä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. STM on kuitenkin todennut, että mo- net hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavat tekijät ovat kuitenkin kunnallisen päätöksenteon ulko- puolella, minkä vuoksi hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen tulee sisällyttää myös itsehallinto- alueiden tehtäviin. Katson, että tältä osin tehtäväjako tulee ratkaista valmisteltavassa sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksessa, joka ei kuulu toimeksiantoni piiriin, enkä tästä johtuen ota tässä selvitystehtävässäni kantaa maakuntien tehtäviin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

4.2.7. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan lainsäädännön tehtävät

Liikenne- ja viestintäministeriössä on meneillään suuri liikennehallinnon uudistus, jonka ensim- mäisen vaiheen on ilmoitettu tulevan käsiteltäväksi vielä tänä keväänä. Kysymyksessä on ns. liikennekaaren valmistelu, joka kokonaisuudistuksena käsitellään vuosien 2016-2018 aikana. Siihen sisältyy muun muassa joukkoliikenteen uudistus.

ELY-keskusten liikenteen ja infrastruktuurin vastuualueella on noin 440 htv ja perusväylän- pitoon käytetään 540 milj.€ vuodessa ja joukkoliikenteen ostoihin 34 miljoonaa euroa vuodessa.

Yksityistieavustuksien (3 milj.€) osalta esitän harkittavaksi, että määrärahan jako siirrettäi- siin päätettäväksi Suomen Tieyhdistyksessä, jonka jäseninä on laaja joukko julkisia ja yksityisiä tahoja mukaan lukien yksityistiekuntia.

Käynnissä olevan valmistelun vuoksi en ole voinut ottaa tässä vaiheessa enemmälti kantaa ELY-keskusten liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tehtävien uudelleen järjestelyihin.

4.2.8. Ympäristöministeriön hallinnonalan lainsäädännön tehtävät

Ympäristöministeriö on tehnyt hallinnonalarajat ylittävän kokonaisehdotuksen ympäristötehtävi- en tulevasta organisoinnista. Kuntien tehtävien osalta ministeriö on ehdottanut, että ympäristö- toimen sekä rakennusvalvonnan järjestämisvastuu siirrettäisiin kunnilta maakunnille samoin kuin jätehuollon tehtävät, öljyvahinkojen jälkitorjunta sekä valtion tukeman asuntotuotannon osalta erityisryhmien hankkeiden puoltotehtävät. Olen selvitystyössäni käsitellyt näiltä osin rakennus- valvonnan järjestämisvastuuta koskevaa kysymystä sekä erityisryhmien asuntotuotannon hank- keita koskevaa kysymystä jättäen muut kuntia koskevat tehtäväsiirrot kuntien tulevaa asemaa ja roolia laajemmin arvioivan Tulevaisuuden kunta -hankkeen yhteydessä käsiteltäviksi asioiksi. Lisäksi öljyntorjuntatehtävien organisoinnin tarkastelu on parhaillaan käynnissä sisäministeriön ja ympäristöministeriön 24.9.2015 asettamassa merialueen ympäristöonnettomuuksien torjunnan operatiivisen johtovastuun siirtoa selvittävässä työryhmässä, jonka tulisi näkemykseni mukaan arvioida nyt uudessa tilanteessa myös kuntien ja toisaalta maakunnan vastuut öljyntorjuntatyössä.

ELY-keskuksille kuuluvat ympäristöministeriön hallinnonalan tehtävät ministeriö on ehdot- tanut siirrettäväksi osin maakunnille ja osin jätettäväksi valtiolle siten, että valtiolle jääviä tehtä- viä hoidettaisiin toimivallaltaan valtakunnallisesti organisoidussa viranomaisessa. Lisäksi minis- teriö on ehdottanut, että Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) tehtävät organisoitaisiin osak- si samaa kokonaisuutta, johon organisoidaan valtiolle jäävien ympäristötehtävien hoito.

Lähtökohtanani tehtävänsiirtoja arvioidessani on ollut, että lakkautettavaksi ehdottamani ELY-keskusten tehtävät tulisi lähtökohtaisesti siirtää uusille maakunnille. Osa ELY-keskuksissa hoidettavista ympäristöministeriön hallinnonalan tehtävistä on luonteeltaan kuitenkin niin selvästi

valtiollisia ja vaikutusalueeltaan maakuntaa laajempia, että en ole nähnyt mahdolliseksi esittää niiden siirtoa maakunnille vaan esitän, että ne säädetään valtakunnallisen toimivallan omaavan aluehallintoviraston tehtäviksi. Ympäristönsuojelu- ja luonnonsuojelutehtäviä koskevan lainsäädäntökokonaisuuden perustavanlaatuisena lähtökohtana on, että valtiovallan tehtävänä on turvata yleisen edun toteutuminen ympäristönsuojelussa ja luonnonsuojelussa. Vaikka valvontatehtäviä toteutetaankin alueilla, eivät tehtävät ole luonteeltaan alueellisia vaan valtakunnallisia ja valtiollisia, eikä tehtäviä voi siirtää valtiolta alueellisille itsehallinnollisille maakunnille ilman, että koko ympäristönsuojelu- ja luonnonsuojelulainsäädännön perusratkaisut täytyisi rakentaa uudelleen.

ELY-keskuksille kuuluvat keskisuuria ja suuria laitoksia koskevat ympäristönsuojelutehtävät sekä aluehallintovirastoille kuuluvat vastaavia laitoksia koskevat ympäristölupatehtävät koskevat ympäristövaikutuksiltaan ja -riskeiltään usein yhtä maakuntaa laajempaa aluetta vaikutusten ollessa mittaluokaltaan jopa kansallisia tai kansainvälisiä. Tällaiselle toiminnalle asetettavia ehtoja ja toiminnanharjoittamista ei voi arvioida ainoastaan tai edes pääosin alueellisista lähtökohdista vaan näkökulman tulee olla laajempi. Sen sijaan vaikutuksiltaan paikallisten hankkeiden luvitus ja valvonta on jo nyt osoitettu kuntien tehtäväksi. Valtiolle kuuluvissa ympäristö- ja luonnonsuojelutehtävissä tarvitaan lisäksi sellaista syvällistä teknistä, luonnontieteellistä ja juridista erityisasiantuntemusta, jota ei ole hajautettavissa usealle maakunnalle. Ympäristönsuojelulla toteutetaan kymmenkunta ja luonnonsuojelulla useita EU-direktiivejä, mistä valtio on vastuussa.

Esityksessäni nykyisin ELY-keskuksissa ja aluehallintovirastoissa hoidetut ympäristövaikutusten arviointitehtävät, ympäristöluvat sekä ympäristönsuojelun valvonta ja luonnonsuojelutehtävät kootaan valtakunnallisen toimivallan aluehallintoviraston tehtäviksi. Esityksellä luodaan keskisuurten ja suurten laitosten kuten perusteellisuuden, kaivosten, turvetuotannon, jätteenpolton ja suurimpien energiantuotantolaitosten luvitukselle ja valvonnalle laajasti yhden luukun periaatetta toteuttava rakenne. Ehdotus tehostaa viranomaisresurssien käyttöä ja erityisasiantuntemuksen hyödyntämistä yhdistämällä nyt hajautuneen valtion lupa- ja valvontaviranomaistehtävien hoidon samaan valtakunnalliseen viranomaiseen sekä mahdollistaa toiminnanharjoittajien viranomaisprosessien nopeutumisen ja sujuvoitumisen. Esitykseni toteuttaisi ympäristömenettelyjen sujuvoittamisen arviointiryhmän 10.3.2015 esittämän ympäristölupa- ja valvontatehtävien integroinnin toisiinsa aluehallinnon uudistamisen yhteydessä.

Omana erillisenä viranomaismenettelyjä parantavana ja joustavoittavana hankkeenaan etenee ympäristönsuojelulain III vaiheen uudistus, jossa on valmisteilla myös viranomaisten ennakkoneuvottelumenettely.

Maakunnille esitän siirrettäväksi ELY-keskuksille kuuluvat kuntien alueidenkäytön suunnittelu- ja ohjaustehtävät, jotka muodostavat yhdessä maakuntien liitoista maakunnille ehdottamieni kaavoitus- ja suunnittelutehtävien kanssa entistä vahvemman alueidenkäytön ohjauksen ja suunnittelun kokonaisuuden. Lisäksi esitän, että maakunnille säädetään järjestämisvastuu nykyisin kunnille kuuluvista rakennusvalvontatehtävistä. Tarkoituksena on mahdollistaa nykyistä suurempien asiantuntijakeskittymien syntyminen ja asiantuntemuksen laaja-alaisuus rakennusvalvonnassa. Sellainen kunta tai kunnat yhdessä, jotka täyttäisivät maankäyttö- ja rakennuslakiin säädettävät rakennusvalvonnan palvelujen tuottamisen vähimmäisedellytykset, voisivat kuitenkin halutessaan ottaa hoitaakseen maakunnalta rakennusvalvonnan tehtävät. Sekä maakunnan että tehtävät hoitaakseen ottavan kunnan tulisi rahoittaa rakennusvalvonnan kustannukset kokonaisuudessaan asiakkailta perittävillä maksuilla. Tästä tulisi laissa nimenomaisesti säätää.

Edellä todetun perusteella olen ottanut kantaa seuraaviin ympäristöministeriön tekemiin ehdotuksiin:

Esitän siirrettäväksi kaikille maakunnille:

1. ELY-keskuksille kuuluvat kuntien alueidenkäytön suunnittelun ohjaus- ja edistämistehtävät (n. 110 htv).
 - Kyse on pääosin luonteeltaan alueellisesta kehittämis- / edistämistehtävästä, josta säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) ja sen nojalla annetuissa säännöksissä. Maakunnille on siirtymässä maakuntien liitoista maakunnan suunnittelun ja kaavoituksen

tehtävät. Kuntien alueidenkäytön suunnittelun edistämiseksi ja ohjauksessa on mahdollista saavuttaa lisää vaikuttavuutta ja nykyistä parempaa yhdenmukaisuutta, kun kunta-kaavoitusta ohjaavan maakuntakaavan laatiminen ja kuntakaavoituksen edistämistä ja ohjaustehtävät kuuluisivat samalle organisaatiolle. Valtakunnallisista alueiden käytön intresseistä huolehtiminen jäisi kuitenkin valtion tehtäväksi.

- Esitän, että tehtävät hoidetaan maakuntavirastossa.
2. ELY-keskuksille kuuluvat vesihuollon edistämistehtävät ja hajajätevesiasiat, (n. 10 htv).
 - Vesihuollon edistämistehtävässä on kyse ylikunnallisesta vesihuollon (seudullinen tai alueellinen vesihuollon kehittämissuunnitelma, viemäröinti ja vedenhankinta) kehittämisestä, joka soveltuisi maakunnan tehtäväksi tiiviissä yhteistyössä maakunnille osoitettavaksi ehdotetun maankäytön suunnittelun kanssa.
 - Esitän, että maakuntavaltuusto päättää tehtävän järjestämisestä.
 3. ELY-keskuksille kuuluvat maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kuuluvat kuntien rakennustoimen järjestämisen edistämistä ja ohjaustehtävät (n. 3 htv).
 - Kyse on tehtävästä, joka kytkeytyy maakunnille siirrettäväksi ehdotettaviin alueidenkäytön suunnittelu- ja ohjaustehtäviin.
 - Esitän, että tehtävä integroidaan osaksi rakennusvalvonnan järjestämistä.
 4. ELY-keskuksille kuuluvat rakennusperintöavustustehtävät (n. 7 htv / noin 850 000 €/vuosi).
 - Kyse on rakennusperinnön suojelemisesta annetussa laissa (498/2010) säädetyistä rahoitustehtävistä, jolla on kytkeä myös alueidenkäytön suunnitteluun, joka esitetään maakuntien tehtäväksi. Lisäksi esitetty rahoitustehtävien laaja osoittaminen maakunnille mahdollistaa synergiaetujen saavuttamisen rahoitustehtävien hoidossa.
 - Esitän, että maakuntavaltuusto päättää tehtävän järjestämisestä.
 5. Järjestämisvastuu nykyisin kunnille kuuluvissa rakennusvalvontatehtävissä (noin 1 000 htv).
 - Järjestämisvastuu rakennusvalvonnasta kuuluisi maakunnille, mutta sellainen kunta tai kunnat yhdessä, jotka täyttävistä maankäyttö- ja rakennuslakiin säädettävät rakennusvalvonnan palvelujen tuottamisen vähimmäisedellytykset, voisivat kuitenkin halutessaan ottaa rakennusvalvonnan tehtävät hoitaakseen maakunnalta. Sellaisten kuntien alueilla, joilla kunta ei yksin tai yhdessä toisten kuntien kanssa ota tehtävää hoitaakseen, tuottaisi rakennusvalvonnan palvelut maakunta. Maakunnan ja niiden kuntien, jotka ottavat tehtävän hoitaakseen, tulee rahoittaa toiminta rakennusvalvontatoiminnasta perittävillä maksuilla.
 - Esitän, että maakuntavaltuusto päättää tehtävän järjestämisestä, mutta säädettävät kriteerit täyttävä kunta tai kunnat voivat ilmoittaa ottavansa tehtävän hoitaakseen.
 6. Kunnille kuuluva erityisryhmille tarkoitettujen asuntohankkeiden puoltaminen
 - Kyse on siitä, että valtion tukemassa asuntotuotannossa puollon erityisryhmien asuntohankkeiden toteuttamisesta antaisi kunnan sijasta maakunta. Hankkeilla on vahva kytkeä maakunnille siirtyviin sote-palveluihin
 - Esitän, että maakuntavaltuusto päättää tehtävän järjestämisestä.

Esitän siirrettäväksi viidelle maakunnalle:

1. ELY-keskuksille kuuluvat maastoliikennelain (1710/1995), vesiliikennelain (463/1996) ja ulkoilulain (606/1073) mukaiset tehtävät alla valtion tehtävien kohdalla todetuina poikkeuksina (n. 4 htv).
 - Kyse on luonteeltaan alueellisista tehtävistä, jotka voitaisiin lähtökohtaisesti hoitaa maakunnissa. Tehtävien siirto kytkeytyy kuitenkin liikennehallinnon toimialalla tehtäviin ratkaisuihin. Alueellisissa kielto- ja rajoitusasioissa ELY-keskuksen toimivalta on jaettava Liikenneviraston kanssa ja jos Liikenneviraston toimivalta säilyy, on tehtävä tarkoituksenmukaista säilyttää kokonaisuudessaan valtiolla.

- Esitän, että tehtävät hoidetaan maakuntavirastossa tuoden kuitenkin esille edellä todetun varauksen.

ELY-keskuksien tehtäviin nykyisin kuuluvasta alueellisesta jätehuoltosuunnitelmasta totean, että alueellinen jätehuoltosuunnitelma tulisi jatkossa hyväksyä maakuntavaltuustoissa. Suunnitelman valmistelun organisointi on tarpeen selvittää jatkovalmistelussa.

Esitän jätettäväksi valtion tehtäväksi:

1. Alueidenkäytön suunnittelun valvontakeinot merkitykseltään valtakunnallisissa asioissa sekä valtakunnallisista alueidenkäytön intresseistä huolehtiminen (maankäyttö- ja rakennuslaki).
 - Kyse on luonteeltaan valtakunnallisesta valtion valvontatehtävästä ja valtakunnallisista valtiollisista intresseistä.
 - Esitän, että tehtävä osoitetaan aluehallintoviraston tehtäväksi.
2. ELY-keskuksille kuuluvat rakennusperinnön suojelemisesta annetussa laissa säädettyt suoje-
lua ja sen valvontaa koskevat tehtävät (n. 5 htv).
 - Kyse on luonteeltaan valtiollisesta suoje- ja valvontatehtävästä, jonka toimeenpanolla on myös alueellista ulottuvuutta. Rakennusperintöavustustehtävät kuuluisivat sen sijaan maakunnille.
 - Esitän, että tehtävä osoitetaan aluehallintoviraston tehtäväksi.
3. ELY-keskuksille kuuluvat maastoliikennelain tarkoittamat alueellisen kielto- tai rajoitusasian käsittelyä koskevat asiat silloin, kun kyse on luonnolle tai muulle ympäristölle aiheutuvan haitan ehkäisemisestä. (alle 1 htv).
 - Tehtävä tulisi valtiolle siltä osin kuin sillä on luonnon- ja ympäristönsuojelullinen ulottuvuus, koska luonnon- ja ympäristönsuojelutehtävät jäisivät valtion tehtäväksi.
 - Esitän, että tehtävä osoitetaan aluehallintoviraston tehtäväksi.
4. ELY-keskuksille kuuluvat ympäristönsuojelun ja sen valvonnan tehtävät (n. 191 htv) sekä ympäristövaikutusten arviointitehtävät (n. 9 htv).
 - Kyse on ELY-keskuksille kuuluvista ympäristönsuojelulain (527/2014), merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009), ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994), viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005), jätelain (646/2011), öljyvahinkojen torjuntalain (1673/2009) ja öljynsuojarahastosta annetun lain (1406/2004) tarkoittamista tehtävistä. Tehtävissä on kyse riippumattomasta ja pitkälle oikeusharkintaisesta valtiollisesta tehtävästä, jonka toteuttamisen tulee tapahtua yhdenmukaisesti koko maassa. Ympäristönsuojelutehtävillä on tiivis kytkös Euroopan Unionin lainsäädäntöön ja siitä aiheutuu laajoja kansallisia raportointivelvoitteita EU:lle.
 - Kokoamalla keskisuurten ja suurten laitosten ympäristöasioiden hoito valtiolla valtakunnallisen toimivallan aluehallintovirastolle, jolle kuuluisivat lupa- ja valvontaviranomais-
tehtävät sekä ympäristövaikutusten arviointimenettelyn viranomaistehtävät, toteutetaan asiakaslähtöistä yhden luukun periaatetta, tehostetaan merkittävästi viranomaisen resurs-
sien ja erityisasiantuntemuksen käyttöä ja mahdollistetaan toiminnanharjoittajien viran-
omaisprosessien nopeutuminen ja sujuvoituminen. Toimintojen uudelleenjärjestely esit-
tämälläni asiantuntemuksen ja prosessit kokoavalla tavalla mahdollistaa laadukkaan ja
tasavertaisen keskisuurten ja suurten toimintojen luvituksen ja valvonnan ja luo kestävä
perustaa yritystoiminnalle. Valtakunnalliselle aluehallintovirastolle siirrettäväksi ehdotet-
tavat ELY-keskusten luonnonsuojelulain sekä jätelain mukaiset tehtävät muodostavat
tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden aluehallintovirastolle koottavaksi ehdotettavien
ympäristö-, ja YVA-asioiden kanssa. Kaikissa näissä tehtävissä valtakunnallinen toimi-
valta edistää tehtävien tuottavaa, laadukasta ja yhdenmukaista hoitamista. Erikseen on
parhailtaan vireillä ympäristölain kolmas uudistus, jossa lupamenettelyjä kevennetään ja
luvitukseen suunnitellaan ennakkoneuvottelumenettelyä.

- Esitän, että tehtävä osoitetaan aluehallintoviraston tehtäväksi. Aluehallintovirastoille kuuluvat jo nykyisin valtiolle kuuluvat ympäristö- ja vesilupatehtävät.
5. ELY-keskuksille kuuluvat luonnonsuojelua ja sen valvontaa koskevat tehtävät (n. 106 htv).
 - Kyse on ELY-keskuksille kuuluvista luonnonsuojelulain (1096/1996) ja maa-aineslain (555(1981) mukaisista tehtävistä. Kyse on pitkälle oikeusharkintaisesta ja selvästi valtiollisesta tehtävästä, johon sisältyy myös yleisen edun valvontatehtävä. Koko luonnonsuojelulainsäädännön kokonaisuus on rakennettu siten, että valtion tehtävänä on varmistaa luonnonsuojelun yleisen edun toteutuminen eikä tehtäviä ole siirrettävissä valtiolta muille toimijoille ilman, että koko luonnonsuojelulainsäädäntö tulisi kokonaisuudessaan perusteiltaan uudistaa.
 - Tehtävien valtakunnallisen kokoamisen osalta katso edellä kohta 4.
 - Esitän, että tehtävä osoitetaan aluehallintoviraston tehtäväksi.
 6. ELY-keskuksille kuuluvat YM:n hallinnonalalle kuuluvat vesien ja merenhoidon tehtävät (n. 90 htv).
 - Kyse on ELY-keskukselle kuuluvista vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) sekä vesihuollon tukemisesta annetun lain (686/2004) tarkoittamista ympäristöministeriön hallinnonalan vesien ja merenhoidon tehtävistä. Kyse on kansallisen tason tehtävistä, joilla on suunnittelu- ja raportointivelvoitteissa tiukka EU-kytkentä. Tehtäviin sisältyy yleisen edun valvontatehtäviä vesien ja meren hyvän tilan saavuttamisessa ja ylläpitämisessä. Kyse on valtiollisesta tehtävästä.
 - Tehtävien valtakunnallisen kokoamisen osalta katso edellä kohta 4.
 - Esitän, että tehtävä osoitetaan aluehallintoviraston tehtäväksi.
 7. ELY-keskuksille kuuluvat tehtävät vesien tilan seurannassa (ulkoistettu tehtävä, n. 35-45 htv)
 - Tehtävän hoito edellyttää, vaikka käytännön toteutus on ulkoistettu, hydrologista osaamista.
 - Esitän, että tehtävä osoitetaan aluehallintoviraston tehtäväksi.
 8. ELY-keskuksille kuuluvat vesilain mukaiset valvontatehtävät, joita ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö ohjaavat toimialoillaan (YM ja MMM yht. n. 34 htv).
 - Kyse on ELY-keskuksille kuuluvista vesilain mukaista vesilain valvontaa ja yleisen edun valvontaa koskevista tehtävistä. Valtioneuvoston työnjaon mukaisesti ympäristöministeriö vastaa vesiensuojelua koskevien tehtävien ja maa- ja metsätalousministeriö vesivarojen käyttöä ja hoitoa koskevien tehtävien ohjauksesta. Yleisen edun valvontatehtävät ovat ensisijassa valtiollisia tehtäviä. Vesilain valvontatehtävien kokoaminen aluehallintovirastoon, jolle kuuluu jo nykyisin vesilain mukainen luvitus, tehostaa viranomaisresurssien ja asiantuntemuksen käyttöä (ks. tehtävien kokoamisesta edellä kohta 4). Jatkovalmistelun yhteydessä on arvioitava miten vesilain yleisen edun valvontatehtävä tulee aluehallintovirastossa organisoida.
 - Esitän, että tehtävä osoitetaan aluehallintoviraston tehtäväksi.

4.3 Maakuntien liittojen tehtävät

Nykyisin maakuntien liitot vastaavat aluekehittämisviranomaisina alueiden kehittämiseen ja siihen liittyen maakunnan suunnitteluun liittyvien tehtävien hoitamisesta kussakin maakunnassa. Ne ovat lakisääteisiä kuntayhtymiä, joissa maakunnan alueen kuntien on oltava jäseninä. Maakunnan liiton vastuulle kuuluu aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta vastaaminen maakunnassa. Maakunnan suunnittelun keskeiset työvälineet ovat maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) sekä alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetussa laissa (7/2014) tarkoitetut maakuntasuunnitelma, maakuntakaava ja maakuntaohjelma sekä maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma.

Hallituksen 7.11.2015 tekemän aluehallinnon uudistuksen suuntaviivoja linjaavan päätöksen mukaan itsehallintoalueille osoitetaan 1.1.2019 lähtien maakuntien liitoille kuuluvat alueiden kehittämisen ja sen rahoituksen mukaan lukien EU:n ohjelmaperusteisen rahoituksen välittämisen tehtävät sekä alueellisen maankäytön suunnittelun tehtävät. Hallituksen linjauksen valmistelun tausta-aineistossa muun muassa todetaan, että itsehallintoalueelle sopivat alueellisen kehittämisen ja elinvoiman edistämisen tehtävät ja muut itsenäistä harkintavaltaa sisältävät ja siten demokraattisen ohjauksen ja päätöksenteon alaan kuuluvat tehtävät, jotka taloudellisesta näkökulmasta on järkevää hoitaa kuntaa laajemmalla alueella. Lisäksi itsehallintoalueelle sopivia ovat tehtävät, joita laki nykyisinkin velvoittaa hoitamaan kuntaa laajemmilla alueilla kuntien lakisääteisessä yhteistyössä.

Katson, että aluekehittämisviranomaisina toimivien maakuntien liittojen nykyiset lakisääteiset tehtävät ovat jo lähtökohtaisesti luonteeltaan sellaisia alueellisen poliittisen ohjauksen ja päätöksenteon alaan kuuluvia tehtäviä, että tulee uudistuksessa osoittaa itsehallinnollisten maakuntien tehtäviksi. Esitänkin niiden siirtämistä maakunnille kokonaisuudessaan. Olen seuraavassa käynyt lyhyesti läpi maakuntien liitoille kuuluvien lakisääteisten tehtävien sisältöä.

Edellä ELY-keskuksilta eli valtiolta maakunnille siirrettäväksi ehdottamieni tehtävien osalta on osa tehtävistä sen kaltaisia oikeusharkintaisia tehtäviä, että ne tulee nimenomaisesti säätää viranhaltijapäätöksinä ratkaistaviksi maakuntavirastoissa. Kuten edellä on todettu, maakuntien liitoilta maakunnille siirrettäväksi esittämäni tehtävät ovat lähtökohtaisesti luonteeltaan sellaisia alueellisia edistämisen- ja kehittämistehtäviä, joihin sisältyy merkittävästi poliittista tarkoituksenmukaisuusharkintaa, mikä vaikuttaa tapaan organisoida tehtävien hoito maakunnassa. Katsonkin, että tehtävien hoidon järjestäminen on rakennerahastohankkeiden välittävän toimielimen tehtäviä lukuun ottamatta maakunnassa lähtökohtaisesti maakuntavaltuuston harkintaan kuuluva asia. Maakuntavaltuusto voi siten delegoida päätösvallan asioissa maakuntahallitukselle tai maakuntavirastolle viranhaltijatasolla päätettäväksi tarkoituksenmukaiseksi harkitsemallaan tavalla. Olen seuraavassa tehtävätarkastelussa tuonut tämän esille toteamalla, että maakuntavaltuusto päättää tehtävän järjestämisestä.

4.3.1. Valtiovarainministeriön hallinnonalan lainsäädännön tehtävät

Esitän siirrettäväksi kaikille maakunnille:

1. Maakuntien liittojen julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain (223/2007) sekä alueiden kehittämisestä ja rakenne mukaiset yhteispalvelun edistämistehtävät.
 - Kyse on alueellisesta edistämisen- ja kehittämistehtävästä, joka sopii luonteeltaan maakuntien tehtäväksi. Tehtävästä on säädetty myös alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain (7/2014) 17 §:ssä.
 - Esitän, että maakunnalle osoitetaan jatkovalmistelussa tarkentuvien tavoittein vielä nykyistä laajempi rooli edistää julkisten palvelujen saatavuutta maakunnan alueella.
 - Esitän, että maakuntavaltuusto päättää tehtävän järjestämisestä.

Aluehallintovirastoja koskevia esityksiä toimeenpantaessa on arvioitava uudelleen, millainen maakuntien roolin tulee olla aluehallintovirastojen ohjausasiakirjojen valmistelussa.

4.3.2. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan lainsäädännön tehtävät

Esitän siirrettäväksi kaikille maakunnille

1. Liikuntalain (1054/1998) mukainen alueellisen liikuntaneuvoston asettaminen.
 - Kyse on luonteeltaan alueellisesta liikunnanedistämistehtävästä. Tehtävästä on säädetty myös alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain (7/2014) 17 §:ssä.
 - Esitän, että maakuntavaltuusto päättää tehtävän hoitamisesta.

2. Maakuntien liitoille kuuluvat opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan EAKR-hankkeisiin liittyvät tehtävät (laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta 8/2014) pois lukien välittävän toimielimen tehtävät.
 - Kyse on alueellisesta rahoitustehtävästä. Esitän, että tehtävien siirto toteutetaan siten kuin tässä raportissa on edellä todettu rakennerahastotehtävien siirrosta maakunnille. Välittävänä toimielimenä toimisi viisi maakuntaa.⁴
3. Maakuntien liitoille kuuluvat opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan muut tehtävät.
 - Kyse on aluekehitystehtävistä, joista on säädetty alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetussa laissa (7/2014). Näitä ovat alueellisen pitkän ja keskipitkän aikavälin koulutustarpeiden ennakoititehtävät, kulttuuria koskevien suunnitelmien ja kehittämistarpeiden yhteensovittamistehtävät sekä kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien (pl. liikunnan koulutuskeskusten hankkeet) hanke-esitysten kiireellisyysjärjestyksen laatiminen seuraavaa neljää vuotta koskevaan rahoitussuunnitelmaan.
 - Esitän, että maakuntavaltuusto päättää tehtävien järjestämisestä.

4.3.3. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan lainsäädännön tehtävät

Esitän siirrettäväksi kaikille maakunnille:

1. Riistahallintolain mukainen (158/2011) jäsenyys alueellisissa riistanneuvostoissa.
 - Kyse on alueellisesta riistataloustehtävästä, joka soveltuu maakunnalle. Alueellisissa riistanneuvostoissa on myös ELY-keskuksen edustaja.
 - Esitän, että maakuntavaltuusto päättää jäsenen nimeämisen tavasta.
2. Maakuntien liitoille tulvariskien hallinnasta annetun lain (620/2010) nojalla kuuluvat tehtävät.
 - Tehtävissä on kyse osallistumisesta vesistöalueen ja merenrannikon tulvariskien hallinnan suunnitteluun, ehdotuksen tekemisestä MMM:lle tulvaryhmän asettamiseksi sekä jäsenyydestä tulvaryhmässä.
 - Esitän, että maakuntavaltuusto päättää tehtävän järjestämisestä.

4.3.4. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan lainsäädännön tehtävät

Esitän siirrettäväksi kaikille maakunnille ellei liikennekaaren valmistelussa ilmene perusteluja toisenlaiselle ratkaisulle:

1. Maakuntien liitoille maantielain (503/2005) ja ratalain (110/2007) mukaan kuuluvat tehtävät.
 - Kyse on aluekehitys- ja maankäyttötehtävistä (mm. yhteistyövelvoite, oikeus tulla kuuluksi yleis- ja tiesuunnitelman sekä yleis- ja ratasuunnitelman valmistelun ja rautatien lakkauttamisen yhteydessä, oikeus vastustaa Liikenneviraston hyväksymää yleis- ja tiesuunnitelmaa ja yleis- ja ratasuunnitelmaa sekä muutoksenhakuoikeus), jotka kuuluvat maakuntien aluekehitystehtävien kokonaisuuteen. Jatkovalmistelussa liikennekaaren valmistelun yhteydessä tulee arvioitavaksi kokonaisuudessaan maakuntien asema ja rooli liikennetehtävissä.
 - Esitän, että maakuntavaltuusto päättää tehtävän järjestämisestä.

⁴ Välittävillä toimielimillä tarkoitetaan sellaisia viranomaisia, joille hallinto- ja todentamisviranomaistehäviä on delegoitu. Välittävän toimielimen tehtävät on lueteltu asetuksen (356/2014) 17 §:ssä. Keskeisiä niistä ovat tuen myöntämis- ja maksamispäätökset (hankepäättökset).

2. Maakuntien liitoille joukkoliikennelain (869/2009) mukaan kuuluvat tehtävät.
 - Kyse on aluekehitystehtävästä, jossa joukkoliikenteen palvelutason määrittelystä vastaavat viranomaiset on veloitettu toimimaan tarpeellisilta osin yhteistyössä maakuntien liittojen kanssa.
3. Maakuntien liitoille ilmailulain (864/2014) nojalla kuuluva tehtävä.
 - Kyse on aluekehitys- ja maankäyttötehtävästä, jossa maakuntien liitoille on säädetty oikeus tulla kuulluksi lentopaikan rakentamisluvan myöntämismenettelyn yhteydessä.
 - Esitän, että maakuntavaltuusto päättää tehtävän järjestämisestä.
4. Maakuntien liitoille laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain (1186/2009) mukaiset tehtävät.
 - Tehtävä on aluekehittämissuhteesta, jossa on kyse tukikelpoisia laajakaistahankkeita koskevan maakunnallisen hankeohjelman valmistelusta ja tukihakemusten käsittelytehtävästä.
 - Esitän, että maakuntavaltuusto päättää tehtävän järjestämisestä.

4.3.5. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan lainsäädännön tehtävät

Esitän siirrettäväksi kaikille maakunnille:

1. Maakuntien liittojen eurooppalaisesta alueellisen yhteistyön yhtymästä annetun lain (1340/2015) mukaiset tehtävät.
 - Kyse on uudesta tehtävästä, joka kytkeytyy maakuntien liittojen rakennerahastotehtäviin ja siirtyy rakennerahastotehtävien mukana maakunnille. Tällaisia yhtymiä ei vielä Suomessa ole. Esitän, että tehtävien siirto toteutetaan siten kuin tässä raportissa on edellä todettu rakennerahastotehtävien siirrosta maakunnille.
2. Maakuntien liitoille kaivoslain (621/2011) nojalla kuuluvat tehtävät
 - Kyse on aluekehittämis- ja maankäyttötehtävästä, jossa on säädetty yhteistyövelvoite kaivoslupahakemuksen käsittelyn yhteydessä sekä oikeus tulla kuulluksi malminetsintä-lupaa, kaivoslupaa ja kullanhuuhtontalupaa sekä kaivosalueenastuslupaa koskevan hakemuksen käsittelyn yhteydessä.
 - Esitän, että maakuntavaltuusto päättää tehtävän järjestämisestä.
3. Maakuntien liitoille alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain (7/2014) nojalla kuuluvat aluekehittämisviranomaistehtävät.
 - Kyse on maakuntien liittojen aluekehittämisviranomaistehtävien ytimestä ja alueellisen strategisen kehittämisen kokonaisuudesta. Luonteeltaan tehtävät kuuluvat itsehallinnollisen maakunnan tehtäviksi.
 - Tehtävään sisältyy myös poikkihallinnollinen alueellinen ennakointikokonaisuus, jota on koulutuksen ennakoinnin osalta käsitelty edellä OKM:n hallinnonalan tehtävien osalta. Maakuntien liittojen ja ELY-keskusten alueellisten ennakointitehtävien kokoaminen antaa hyvät puitteet alueellisen ennakointityön selkeytymiselle ja sisällön monipuolistumiselle.
 - Esitän, että maakuntavaltuusto päättää tehtävien järjestämisestä. Maakuntavaltuuston tulee päättää maakuntaohjelmasta ja muista alueen kehittämisen kannalta merkittävistä ohjelmista ja periaatteista.
4. Maakuntien liitoille alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain (7/2014) nojalla kuuluvat rakennerahastotehtävät pois lukien välittävän toimielimen tehtävät.

- Kyse on maakuntien liittojen rakennerahastotehtävistä, jotka siirtyvät maakunnille siten kuin tässä raportissa on edellä todettu rakennerahastotehtävien siirrosta maakunnille. Välittävänä toimielimenä toimisi viisi maakuntaa.
5. Maakuntien liitoille kuuluvat alueiden kehittämisestä ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta (8/2014) kuuluvat tehtävät
- Tehtävät ovat rakennerahastohankkeiden rahoittamisen lisäksi kansallista alueiden kehittämisrahoitusta koskevia valtionapuviranomaisen tehtäviä.

Esitän siirrettäväksi viidelle maakunnalle:

1. Maakuntien liitoille alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain (7/2014) nojalla kuuluvat rakennerahastotehtävät siltä osin kuin niissä on kyse välittävän toimielimen tehtävistä.⁵
- Rakennerahastotehtävien siirtoa on käsitelty edellä tässä raportissa.

Esitän lisäksi toteutettavaksi seuraavan tehtäväsiirron maakunnille:

1. Maakuntien liitoille kuuluvat ulkorajan ylittävästä yhteistyöstä (657/2015) annetun lain mukaiset tehtävät.
- Kyse on kolmesta eri ohjelmasta, joiden alueesta ja viranomaisesta on sovittu Venäjän federaation, Euroopan komission ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Tehtäviä hoitavat nykyisin Lapin, Etelä-Karjalan ja Pohjois-Pohjanmaan liitot. Tällä ohjelmakaudella (2014–2020) ei tehtävänjakoon voida esittää muutoksia. Tehtävät siirtyvät vastaville maakunnille.

4.3.6. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lainsäädännön tehtävät

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle kuuluvan sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun lain (1230/2001) kokonaistarkastelu tulee tehtäväksi sosiaali- ja terveystalvelujen kokonaisuudistuksen osana enkä ota asiaan tämän vuoksi selvityksessäni kantaa.

4.3.7. Ympäristöministeriön hallinnonalan lainsäädännön tehtävät

Esitän siirrettäväksi kaikille maakunnille:

1. Maakuntien liitoille maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaan kuuluvat tehtävät
- Maakuntien liitoille kuuluvan maakunnan suunnittelun tehtävän ydinosa ovat maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetty maakuntasuunnitelma ja maakuntakaava. Maankäyttö- ja rakennuslaissa ja -asetuksessa säädettyt maakuntien liittojen tehtävät muodostavat keskeisen osan maakunnan liiton aluekehittämisviranomaistehtävistä. Jos nykyisin ELY-keskuksille kuuluvat maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset kuntien alueidenkäytön suunnittelun ohjaus- ja edistämistehtävät siirretään maakunnille esittämälläni tavalla, laajenee maakuntien rooli alueidenkäytön suunnittelussa ja ohjauksessa. Tehtävien kokoomisella uusiin maakuntiin on kuntien alueidenkäytön suunnittelun edistämässä ja ohjauksessa mahdollista saavuttaa lisää vaikuttavuutta ja nykyistä parempaa yhdenmukaisuutta, kun kuntakaavoitusta ohjaavan maakuntakaavan laatiminen ja kuntakaavoituksen edistämis- ja ohjaustehtävät kuuluisivat samalle organisaatiolle.

⁵ Välittävillä toimielimillä tarkoitetaan sellaisia viranomaisia, joille hallinto- ja todentamisviranomaistehtäviä on delegoitu. Välittävän toimielimen tehtävät on lueteltu asetuksessa (356/2014) 17 §:ssä. Keskeisiä niistä ovat tuen myöntämis- ja maksamispäätökset (hankepäättökset).

- Esitän, että maakuntavaltuusto päättää tehtävien järjestämisestä. Maakuntavaltuuston tulee päättää maakuntakaavasta ja maakuntasuunnitelmasta.
2. Maakuntien liitoille ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994) annetun lain mukaiset tehtävät.
 - Kyse on hankkeen arviointimenettelyä ja kaavoituksen yhteensovittamista koskevasta yhteistyövelvoitteesta sekä maakunnan liiton oikeudesta saada tarvittaessa tiedoksi yhteysviranomaisen lausunto. Tulevaisuudessa maakunnan liiton korvaa laissa maakunta.
 3. Maakuntien liitoille luonnonsuojelulain (1096/1996) nojalla kuuluvat tehtävät.
 - Kyse on maakunnan liitolle kuuluvasta oikeudesta tehdä maisema-alue-esitys ELY-keskukselle. ELY-keskus voi päättää muusta kuin valtakunnallisesti merkittävän maisema-alueen perustamisesta maakunnan liiton esityksestä. ELY-keskukselle nykyisin kuuluvan tehtävän esitän edellä tässä raportissa siirrettäväksi aluehallintovirastolle.
 - Esitän, että maakuntavaltuusto päättää tehtävän järjestämisestä.
 4. Maakuntien liitoille vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) nojalla kuuluvat tehtävät.
 - Kyse on maakunnan liiton oikeudesta tulla kuulluksi pohjavesialueen määrittämisen ja luokituksen valmistelun yhteydessä.
 - Esitän, että maakuntavaltuusto päättää tehtävän järjestämisestä.
 5. Maakuntien liitoille kuuluvat rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) mukaiset tehtävät.
 - Maakuntien liitoilla on oikeus tehdä esitys rakennuksen suojelemisesta ja oikeus tulla kuulluksi suojelua koskevan asian käsittelyn yhteydessä. Lisäksi maakuntien liittojen tehtävänä on osaltaan huolehtia rakennetun kulttuuriympäristön tilan ja kehityksen seurannasta.
 - Aiemmin ELY-keskusten tehtäviä käsitellessäni olen esittänyt, että maakunnille siirrettäisiin myös rakennusperintöavustustehtävät
 - Esitän, että maakuntavaltuusto päättää tehtävän järjestämisestä.
 6. Maakuntien liitoille jätelain (646/2011) nojalla kuuluvat tehtävät.
 - Maakuntien liitoilla on oikeus tulla kuulluksi alueellisen jätesuunnitelman valmistelun yhteydessä. Olen edellä esittänyt, että jatkossa maakuntavaltuustojen tulisi päättää alueellisesta jätesuunnitelmasta ELY-keskusten sijasta.

4.4 Aluehallintovirastoilta siirrettävät tehtävät

Aluehallintovirastojen tehtävät ovat keskeisesti yhdenvertaisuuden edistämiseen ja perusoikeuksien turvaamiseen tähtäviä oikeusharkintaisia lupa-, valvonta ja muita oikeusturvatehtäviä. Tehtävät ovat perusluonteeltaan selvästi valtiollisia. Aluehallintovirastojen tehtäviin ei näkemykseni mukaan lähtökohtaisesti sisälly maakunnille osoitettavia tehtäviä. Katson kuitenkin, että eräät seuraavassa todetut aluehallintovirastoille säädetyt tehtävät olisi perusteltua siirtää maakunnille.

4.4.1. Sisäministeriön hallinnonalan lainsäädännön tehtävät

Esitän siirrettäväksi yhdelle maakunnalle:

1. Aluehallintovirastoille pelastuslain (379/2011) nojalla kuuluvat metsäpalojen tähystyslentojen järjestämiseen liittyvät tehtävät (alle 1 hvt).
 - Kuntien pelastustoimen tehtävien siirtyessä maakunnille on metsäpalojen tähystyslentojen järjestäminen perusteltua organisoida samaan kokonaisuuteen. Tehtävässä on kyse operatiivisesta toiminnasta. Tehtävä on nykyisin keskitetty Pohjois-Suomen aluehallintoviraston valtakunnalliseksi tehtäväksi.

- Esitän, että tehtävä osoitetaan yhdelle maakuntavirastolle valtakunnalliseksi tehtäväksi.

Aluehallintovirastoille kuuluvien varautumisen ja kuntien valmiussuunnittelun tukemista koskevien tehtävien osalta esitykseni käsitellään erikseen tämän selvityksen luvussa 4.5

4.4.2. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lainsäädännön tehtävät

Esitän siirrettäväksi kaikille maakunnille:

1. Aluehallintovirastoille kuuluvat ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä annetun lain mukaiset (523/2015) ehkäisevän päihdetyön tehtävät.
 - Kyse on ehkäisevän päihdetyön ohjaus, suunnittelu ja kehittämistehtävistä, jotka sopivat osaksi maakuntien alueellista sosiaali- ja terveydenhuollon ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuutta.
 - Esitän, että maakuntavaltuusto päättää tehtävän järjestämisestä.

Esitän siirrettäväksi viidelle maakunnalle:

1. Aluehallintovirastojen alueellisia romaniasiain neuvottelukuntia ja romaniasioita koskevat tehtävät (alle 4 htv).
 - Tehtävässä edistetään alueellisesti syrjinnänvastaista työtä ja yhdenvertaisuutta sekä kehitetään romanien ja viranomaisten välistä yhteistyötä. Tehtävän organisoinnin osaksi alueellista monialaista muun muassa sosiaali-, terveys-, työllisyys- ja elinkeinopalveluista vastaavaa viranomaista voi edesauttaa tehtävän menestyksellistä hoitamista. Nykyisin alueellisia romaniasiain neuvottelukuntia on neljä.
 - Esitän, että maakuntavaltuusto päättää tehtävän järjestämisestä.

4.4.3. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan lainsäädännön tehtävät

Aluehallintovirastoille kuuluvien eläinten terveyden ja hyvinvoinnin tehtävien osalta esitykseni aluehallintovirastoilta maakunnille siirrettävistä tehtävistä käsitellään erikseen tämän selvityksen luvussa 4.6.

4.5 Pelastustoimen ja varautumisen tehtävät

Pelastustoimen organisoinnilla ja toiminnalla on erittäin tiivis kytkös sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja näillä toimialoilla tehtävät rakenneratkaisut tulisi tehdä toisiinsa kytkeytyen.

Sisäministeriön vuonna 2015 pelastustoimen uudistamiseksi asettaman hankkeen tarkoituksena onkin uudistaa pelastustoimi sosiaali- ja terveystoimen palvelurakenteen uudistamisen yhteydessä muodostettavien itsehallintoalueiden pohjalte samassa aikataulussa ja samalla aluejaolla. Pelastustoimen uudistamiseen ja kehittämiseen on otettu kantaa niin hallitusohjelmassa kuin hallituksen 7.11.2015 linjauksessa itsehallintoalueiden perustamisesta.

Pelastustoimi on nykyisin kuntien lakisääteistä yhteistoimintaa, jota hoitaa 22 alueellista pelastuslaitosta. Pelastusasemia on päätoimisella henkilökunnalla noin 120 ja lisäksi sopimuspalokuntia noin 700. Pelastuslaitoksissa työskentelee yhteensä noin 5 500 henkilöä ja niiden vuosibudjetit vaihtelevat välillä 6 – 28 miljoonaa euroa. Selvitystyöni aikana on tullut selvästi ilmi, että 22 aluetta on aivan liian suuri määrä alueita pelastustoimen tehtävien hoitamiseen ja alueiden kokoa tulisikin merkittävästi kasvattaa.

Tarpeesta irrottaa pelastustoimen organisointi kuntaorganisaatiosta ja rakentaa uusi organisointi tiiviisti sote-uudistukseen kytkeytyen ja maakuntien pohjalle vallitsee minulle muodostuneen käsityksen mukaan poikkeuksellisen vahva yksimielisyys. Samoin hyvin yksimielisesti keskeiseksi nähdään uuden pelastustoimen aluejaon muodostaminen ensihoitopalveluiden organisoinnin kanssa yhteneväiseksi. Järjestely ei estä käyttämästä yksityisiä tahoja pelastustoimen tukena.

Esitän, että pelastustoimen tehtävät siirretään maakunnille. Pelastustoimen aluejako tulee toteuttaa yhteensopivasti sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen kanssa. Pelastuslaitoksia tulee siten olemaan 12. Tämä on ensiarvoisen tärkeää mahdollistaen pelastustoimen ja terveystoimen yhteistyön sekä merkittävät synergiaedut hallinnonalojen kesken ensihoito- ja ensivastetoiminnassa. Tehtävät tulee edellä todettu huomioiden siirtää maakunnan viranomaisille asian laadun mukaan jaoteltuna.

Pelastustoimen ohjaus ja valvonta sekä valtakunnallinen koulutus ja kehittämistoiminta on nykyisin organisoitu siten, että sisäministeriö vastaa lainsäädännön valmistelusta sekä eräistä ”keskusvirastotehtäviksi” luokiteltavissa olevista erityistehtävistä. Aluehallintovirastot vastaavat puolestaan pelastustoimen valvonnasta (mm. laillisuusvalvonta, palvelukyvyn valvonta), pelastustoiminnan johtamisessa tarvittavien tietojen hankinnasta ja tilannekuvan ylläpitämisestä sekä pelastustoimen yhteistoiminnan edistämisestä. Pelastusopisto vastaa ammatillisesta koulutuksesta ja eräiltä osin valtakunnallisesta kehittämistoiminnasta. Sisäministeriön pelastusosaston resurssit ovat 39 htv, aluehallintovirastojen pelastustoimi- ja varautuminen vastuualueiden resurssit yhteensä 33 htv ja Pelastusopiston resurssit 129 htv. Edellä esittämäni toimeenpanevan organisaatiorakenteen muutos aiheuttaa heijastusvaikutuksena joitakin muutostarpeita myös toimeenpanon ohjausta ja valvontaa suorittavien organisaatioiden, ministeriön ja aluehallintovirastojen, työnjaoissa ja organisoinnissa.

Varautuminen, erityisesti alueellinen varautuminen, kytkeytyy koko aluehallinnon kenttään niin yhteensovittamistehtävänä (aluehallintovirastot) kuin myös yhtenä näkökulmana kunkin viranomaisen perustoimintaan.

Sote-tehtävien ja pelastustoimen tehtävien siirtäminen maakuntien vastattavaksi muodostaa aluetasolle erittäin vahvan varautumisen keskittymän, sillä vaikka varautuminen on yksi osa kaikkea toimintaa, on tämä näkökulma erityisen vahva mainituilla toimialoilla. Selvitystyöni aikana onkin tullut pohdittavaksi kysymys alueellisen varautumisen koordinaation järjestämisestä uudessa tilanteessa.

Varautumisen yhteistoiminnan, yhteensovittamisen ja koordinoinnin organisoinnin nykytilaa ei voida pitää toimivaltasuhteiden selkeyden näkökulmasta täysin tyydyttävänä. Johtovastuun monia viranomaisia koskevissa tilanteissa ei ole kaikilta osin selvä. Samalla useiden varautumisen näkökulmasta keskeisten tehtävien keskittäminen maakunnille aiheuttaa nähdäkseni joka tapauksessa tarpeen arvioida organisointia uudelleen. Joka tapauksessa on tarpeen harkita erikseen poikkeustilanteiden johtovastuita.

Esitän, että alueellisen varautumisen koordinointiin kytkeytyvien tehtävien organisointi selvitetään erikseen siten, että mahdolliset tehtävien organisointiin tarvittavat muutokset voidaan toteuttaa samassa aikataulussa maakuntien perustamisen kanssa.

4.6 Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuollon tavoitteena on ihmisten terveyden edistäminen ja turvallisen elinympäristön varmistaminen. Ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvat seuraavat tehtävät:

- elintarvikkeiden sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta sekä eläinlääkäripalvelut (maa- ja metsätalousministeriön vastuulla)
- terveydensuojelu ja tupakkalain valvonta (sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla)
- kuluttajaturvallisuuden valvonta (työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla)

Ympäristöterveydenhuollon ylimmästä johdosta vastaa kolme ministeriötä maa- ja metsätalousministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö. Näiden ministeriöiden hallinnonaloilla toimii kolme keskusvirastoa: Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira), Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) ja Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes). Kuluttajaturvallisuuslain mukaiset kuntien ja aluehallintovirastojen tehtävät siirtyvät 1.5.2016 Tukeisiin.

Alueellisesta ohjauksesta ja valvonnasta vastaavat aluehallintovirastot. Paikallistasolla valvonnasta ja muista ympäristöterveydenhuollon tehtävistä vastaavat ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista annetun lain (410/2009) nojalla perustetut yhteistoiminta-alueet, joita oli 62 kappaletta vuonna 2015. Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueilla tulee lain mukaan olla käytävissä vähintään 10 henkilötyövuotta ympäristöterveydenhuollon tehtävissä. Keskusvirastot ohjaavat alue- ja paikallisviranomaisia ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman avulla. Yhteisellä ohjelmalla ja virastojen laatimilla toimialakohtaisilla valvontaohjelmilla toimeenpannaan kansallisen lainsäädännön lisäksi EU-säädösten edellyttämää valvontaa esimerkiksi elintarvikeketjussa. Ohjelmien perusteella yhteistoiminta-alueilla tehdään yksityiskohtaiset valvontasuunnitelmat.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla ympäristöterveydenhuoltoa koskevien tehtävien hoito on yksityiskohtaisemmin järjestetty siten, että aluehallintovirastot ohjaavat kunnanviranomaisia eläntautilain ja eläinten lääkitsemislain mukaisissa tehtävissä, erilaisissa elävien eläinten ja niistä saatavien tuotteiden siirtoja, eläinten hyvinvointia, sivutuotevalvontaa ja elintarvikevalvontaa koskevissa tehtävissä sekä eläinlääkäripalvelujen järjestämisessä. Elintarvikevalvonnassa aluehallintovirastojen rooli on lähinnä auditoiva.

Lisäksi aluehallintovirastot huolehtivat omalla vastuullaan olevista eläinsuojelun ja eläinten lääkitsemisen otantatarkastuksista ja maataloustukiin liittyvien niin kutsuttujen täydentävien ehtojen tarkastuksista valvontakohteissa. Kuntien vastuulla on elintarvikevalvonta ja eläinlääkäripalvelujen järjestäminen sekä kunnaneläinlääkärille eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevassa lainsäädännössä määrättyjen valtion toimeksiantotehtävien järjestäminen. Kunnaneläinlääkärien suorittamien valtion toimeksiantotehtävien hoidon välittömät kustannukset korvataan kunnille laskutuksen perusteella valtion eläinlääkintähuoltomäärärahasta. Vastaavasti aluehallintovirastot perivät toimijoilta valtiolle maksut maksulliseksi säädetystä valvonnasta.

Aluehallintovirastojen resurssit MMM:n hallinnonalan tehtävissä ovat viime vuosina olleet noin 55–60 htv (n.2/3 resursseista eläinten terveydessä ja hyvinvoinnissa ja 1/3 elintarvikevalvonnassa). Aluehallintovirastoilla on ollut vaikeuksia suoritua vähitellen lisääntyneistä tehtävistään. Kunnissa elintarvikevalvonnan resurssit ovat olleet noin 270-290 htv ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan resurssit noin 60 htv (joista 50 htv valvontatehtäviin erikoistuneiden eläinlääkärien viroissa ja 10 htv eläinlääkäripalveluja tuottavien kunnaneläinlääkäreiden resursseina). Tämän lisäksi noin 440 eläinlääkäriä kunnaneläinlääkäriin viroissa tuottavat eläinlääkäripalveluja. Elintarvikevalvonnan järjestämisestä on kunnille aiheutunut noin 25 milj. euron kustannukset ja eläinlääkintähuollon järjestämisestä noin 50 milj. euron kustannukset. Eläinlääkintä-

huollon kustannukset muodostuvat paitsi kunnaneläinlääkäreiden peruspalkoista ja päivystyskorvauksista, myös matkakulujen mahdollisesta subventiosta viljelijöille sekä eläinlääkärivastaanottojen järjestämisestä ja varustelusta. Osan kustannuksista kunnaneläinlääkäri laskuttaa itselleen suoraan asiakkailta. Suunnitelmallisesta elintarvikevalvonnasta ja lupapäätöksistä on perittävä maksu yrityksiltä kunnan (yhteistoiminta-alueen) hyväksymän, suoritteen kustannuksia vastaavan taksan mukaisesti. Elintarvikevalvonnan kustannuksista nämä maksut ovat kattaneet 10-15%. Tavoite on ollut, että maksut kattaisivat 60 % kustannuksista.

Ehdotukseni kokoaa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan ympäristöterveydenhuollon tehtävät maakuntien hoidettavaksi sekä alue- että paikallishallinnosta. Samalla valvonnan ohjaus saadaan keskitettyä keskusvirastoon ja lähes kaikki tarkastustehtävät maakuntatasolle. Tämä yksinkertaistaa nykyjärjestelmää huomattavasti, sillä nykyisin valvonnan ohjausta hoidetaan sekä keskusvirastosta että aluehallinnossa. Edelleen lähes kaikki tarkastustehtävät kootaan ehdotuksessani maakuntatasolle. Nykyisin niitä hoidetaan kolmella hallinnontasolla. Lisäksi nykyisestä monimutkaiseksi koetusta valtion toimeksiantotehtävien laskutuksesta voitaisiin pääsääntöisesti luopua, koska eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävät olisivat jatkossa maakuntien vastuulla ja niitä hoitaisivat kokopäiväiset viranhaltijat. Eläintautilain (441/2013) mukaisesti tehtäviin tulee jatkossakin olla mahdollista käyttää eläinlääkäriin ammattinharjoittajia hoitamaan tarkastuksia ja näytteenottoa ja nämä tehtävät täytyy korvata valtion varoista joko niin, että itsehallintoalueilla viroissa toimivilla virkaeläinlääkäreillä on oikeus (ja velvollisuus) tähän suoraan eläinlääkintähuoltolain nojalla tai niin, että Evira valtuuttaa tuotantoeläimiä hoitavia virkaeläinlääkäreitä ja mahdollisesti myös yksityiseläinlääkäreitä tehtäviin riittävästi jo ennalta. Samalla joudutaan pohtimaan, tuleeko itsehallintoalueilla kaikissa tapauksissa olla vähimmäismäärä eläinlääkäriammattinharjoittajina toimivia virkaeläinlääkäreitä palveluksessaan mahdollisten sopimustuottajien lisäksi. Epidemioiden torjunnan valtakunnallinen johto on edelleen varmistettava.

Valtakunnallinen lupa- ja rekisteröintihallinto tulee säilymään pääsääntöisesti Eviralla kuten nykyisinkin. Sen sijaan paikallistuntemusta vaativat luvat myönnetään maakunnista. Eläinlääkäripalvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnista maakunnille. Järjestämisvastuu voi tapahtua samoin periaattein kuin sosiaali- ja terveydenhuollossa. Edelleen tulee kuitenkin varmistaa elintarvikkeiden alkutuotannon edellyttämät riittävät eläinlääkäripalvelut maataloilla, myös päivystysaikana, sekä eläinsuojellullisesti välttämättömät seura- ja harraste-eläinten palvelut koko maassa. Palvelujen tuottaminen maakunnissa voi tapahtua joko ammattinharjoittajina toimivien virkaeläinlääkärien toimesta tai kokonaan yksityisten ammattinharjoittajien ja yritysten järjestämänä, silloin kuin yksityistä palvelua on alueella saatavilla.

Elintarvikevalvonnan auditointitehtävät siirtyvät aluehallintovirastoilta Eviralle, jolle tulisi antaa myös valtuudet toimenpiteisiin auditointien perusteella. Maa- ja metsätalousministeriö valmistelee keskusvirastojen tehtäviä jatkossa erillisenä omaan selvitystyöhöni nähden, johon tehtävä ei kuulu.

Suurin osa maakunnalle siirtyvistä tehtävistä on oikeusperusteisia, joten ne kuuluvat maakuntakeskukselle viranomais tehtävinä hoidettaviksi.

Maakuntavaltuusto ottaa kantaa tehtäviin, jotka tällä hetkellä edellyttävät kunnallisen luottamuselimen käsittelyä, kuten eläinlääkäripalvelujen järjestämiseen. Valvontamaksuille eli yrityksiltä perittäville maksuille voidaan jatkovalmistelussa harkita siirtymistä valtakunnallisesti yhtenäiseen järjestelyyn määrittelemällä maakuntien valvontamaksuperusteet.

Tietyt maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan eläinten terveyteen ja hyvinvoinnin valvontaan sekä elintarvikevalvontaa kuuluvat pienet tehtävät, yhteensä 2-3 htv, on tarkoituksenmukaisinta keskittää Eviran tehtäviksi.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle kuuluvat ympäristöterveydenhuollon tehtävät, terveydensuojelu- ja tupakkalain mukaiset kuntien tehtävät siirretään maakuntien järjestämisvas-

tuulle (noin 210 htv). Terveystuotojen tuottaminen on kunnan vanhimpia lakisääteisiä tehtäviä. Sen tavoitteena on yksilön terveyden edistäminen. Esitykseni tarkoituksena on mahdollistaa nykyistä suurempien asiantuntijakeskittymien syntyminen ja asiantuntemuksen laaja-alaisuus sekä resurssien joustava käyttö ympäristöterveydensuojelun kokonaisuudessa. Sellainen kunta tai kunnat yhdessä, jotka täyttäsivät erikseen määritellyt palveluiden tuottamisen vähimmäisedellytykset, voisivat kuitenkin halutessaan ottaa hoitaakseen terveydensuojelun ja tupakkalain tehtävät maakunnalta.

Esitän, että ympäristöterveydenhuollon eläinlääkäripalveluiden järjestämisvastuu siirretään kaikille kahdeksalletoista maakunnalle. Maakunnat voivat palveluiden tuottajina käyttää itsensä lisäksi kuntia ja yrityksiä. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan sekä elintarvikevalvonnan tehtävät siirretään aluehallintovirastoilta ja kunnilta maakuntavirastoille.

Esitän, että seuraavat tehtävät keskitetään Eviran tehtäviksi (2-3 htv):

- *Eläinlääkäripalveluiden valvonta*
- *Koe-eläintoiminnan valvonnasta mahdollisesti joitakin tehtäviä*
- *Aluehallintovirastojen hoitamat kantelut*

Sosiaali- ja terveystieteiden hallinnonalalle kuuluvien terveydensuojelu- ja tupakkalain mukaisten tehtävien järjestämisvastuu siirretään maakuntavaltuustoille, mutta säädettävät kriteerit täyttävä kunta tai kunnat voivat ilmoittaa ottavansa nämä tehtävät hoitaakseen.

4.7 Työ- ja elinkeinotoimistot

Työ- ja elinkeinopalveluiden (TE-palveluiden) järjestäminen ei kuulunut alkuperäisen tehtävänantoni piiriin. Varsin pian selvitystyöni alussa kävi kuitenkin selväksi, että TE-palvelut liittyvät niin olennaisesti ELY-keskusten tehtäviin ja alueiden kehittämisen edellytyksiin, että niitä ei voi jättää tarkastelun ulkopuolelle. Lisäksi TE-palvelut kytkeytyvät eräiltä osin voimakkaasti sote-palveluiden järjestämiseen. Tehtävääni päätettiin sitten laajentaa käsittämään myös TE-palveluiden järjestämisen.

TE-palveluiden osalta voidaan tarkastella samoja vaihtoehtoja kuin muidenkin palveluiden osalta: tehtävä voidaan säilyttää valtiolla, se voidaan osoittaa maakunnille tai se voidaan siirtää kunnille.

Esitän, että

- *järjestämisvastuu TE-palveluista osoitetaan kaikille kahdeksalletoista maakunnalle samansisältöisenä. Maakunnat voivat palvelujen tuottajina käyttää itsensä lisäksi kuntia, yrityksiä ja järjestöjä. Erityisesti metropolialueen ja kasvukeskusten kuntia tulisi käyttää palvelujen tuottajina.*
- *Maakunnat voivat itse niin päättäessään järjestää palvelut yhdessä toisen maakunnan kanssa yhteistoiminnasta itsehallintoaluelakiin otettavien säännösten puitteissa.*

TE-palvelujen järjestämisvastuun siirtäminen maakunnille mahdollistaa selkeät palvelukokonaisuudet sekä yritys- että henkilöasiakkaille. Mahdollisuutena on TE-palvelujen yhteistyö alueen muiden toimijoiden kanssa mm. yrityspalveluissa, työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäisemisessä ja maahanmuuttajien kotoutumisessa.

Maakunnan vastuulla olisi linjata, mitkä palvelut maakunta tuottaa itse ja mitkä se hankkii muilta palvelutuottajilta. Palvelutuottajia voivat olla kunnat, yritykset ja kolmas sektori. Kuntien rooli TE-palvelujen tuottajina voidaan kehittää osana kuntien kasvu- ja elinvoimapolitiikkaa. Tässä erityisesti suuret kunnat metropolialueella ja kasvukeskuksissa voisivat olla resurssiensa ja väestöpohjansa perusteella palvelujen tuottajina. Hallitusohjelman mukaisesti myös yksityisten palvelutuottajien osuutta TE-palveluissa lisätään.

Niitä TE-palvelujen tehtäviä, joissa käytetään merkittävää julkista valtaa, ei kuitenkaan voida siirtää yksityiselle toimijalle. Yksittäiset hallintopäätökset koskevat henkilöasiakkaiden oikeutta toimeentuloetuuksiin sekä työnantajien mahdollisuutta saada taloudellista tukea (valtionavustuksia).

Digitaalisten TE-palvelujen, valtakunnallisten puhelinpalvelujen (TE-aspa) ja tietojärjestelmien kehittämistä vastuu säilyy valtakunnallisena. Tarvittavat säännökset tästä otettaneen maakuntalakiin. Tuottamisroolia näissä asioissa voidaan osoittaa samaan tapaan kuin nyt ELY-keskusten yhteisessä KEHA-keskuksessa.

TE-palveluiden valtakunnallisella ohjauksella varmistetaan valtakunnallisten tavoitteiden, kuten kohtaanto-ongelmien torjumisen, työvoiman liikkuvuuden ja osaavan työvoiman tavoitteiden toteutuminen muun muassa lainsäädännön, rahoituksen ja strategisten linjausten kautta. Ohjauksen tukena on raportointijärjestelmä, jonka avulla alueiden toiminnan tuloksia ja vaikutuksia seurataan ja arvioidaan. Ohjausvastuu on työ- ja elinkeinoministeriöllä.

Muista vaihtoehdoista todettakoon TE-palvelujen järjestämistä vastuu säilyttämisen valtiolla. Tässä vaihtoehdossa TE-toimistot yhdistettäisiin yhdeksi valtakunnalliseksi TE-toimistoksi, joka olisi ministeriön suorassa ohjauksessa. Yksikkö vastaisi ministeriölle tavoitteiden toteutumisesta ja järjestäisi palveluprosessin valtakunnallisesti yhtenäisellä tavalla. Alueellisia ja paikallisia kumppanuuksia ja ostopalvelujen kehittämistä jatkettaisiin.

TE-palvelujen järjestämistä vastuu siirto kunnille ei ole tarkoituksenmukainen vaihtoehto. Useimpien kuntien resurssit ovat liian pienet TE-palvelujen järjestämiseksi. Useimmat kunnat ovat myös liian pieniä yksiköitä palvelujen hankintatoiminnan järjestämiseksi. Kunnat ovat myös työmarkkina- tai työssäkäyntialueina liian pieniä yksiköitä.

4.8 Metropolikaavoitus

Metropolihallintoa edellisellä vaalikaudella pohdittaessa oli keskeisesti esillä kaavoituksen, asunon ja liikenteen yhteinen järjestäminen. Alueen kunnat ovat tehneet siitä valtion kanssa ns. MAL-sopimuksen. Parhaillaan on esillä mahdollisen metropolikaavan aikaan saaminen, joka kaava vastaisi eräin tarkennuksin maakuntakaavaa metropolialueella.

Maankäyttö- ja rakennuslakiin lisättiin vuonna 2008 uusi 46 a §, jonka mukaan Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupunkien laaditaan kuntien yhteinen yleiskaava. Vaikka tästä on jo kohta kahdeksan vuotta, pykälää ei ole sovellettu, koska se ei estä kaupunkien laatimasta edelleen yksin osayleiskaavoja eikä myöskään ole voitu sopia maankäyttö- ja rakennuslain 47 §:n edellyttämän yhteisen yleiskaavatoimikunnan tai vastaavan toimielimen asettamisesta.

Kun metropolikaava on edelleen ratkaisematta, tulisi tässä vaiheessa ottaa käyttöön tämä maankäyttö- ja rakennuslain 46 a §. Säännökset siitä ovat olemassa ja yhteisiä yleiskaavoja muualla maassa on tehty useita. Tätä 46 a §:ää olisi kuitenkin täydennettävä, jotta sen soveltaminen saataisiin aikaan. Sen tulisi koskea kaikkia yleiskaavoja näiden kaupunkien alueella ja yhteinen yleiskaavatoimikunta tai vastaava, jos kaupungit eivät siitä pääsisi sopuun, tulisi jättää ympäristöministeriön ratkaistavaksi.

Tarkoituksena ei olisi lopettaa näistä kaupungeista yleiskaavasuunnittelua. Päinvastoin se jatkuisi, mutta päätöksenteko siitä tapahtuisi viime vaiheessa yhteisessä yleiskaavatoimikunnassa

tai vastaavassa, jossa näillä neljällä kaupungilla olisi edustuksensa. Tämä päätöksentekotapa johdaisi yhteistoimintaan sellaisen yleiskaavan valmistamisessa, joka koskettaa useampaa kuin yhtä näistä kaupungeista. Jos osayleiskaava koskisi vain yhtä kaupunkia, se kaikella todennäköisyydellä hyväksyttäisiin vaikeuksista yhteisessä toimielimessä.

Muutoin noudatettaisiin maankäyttö- ja rakennuslain normaaleja yhteistä yleiskaavaa koskevia säännöksiä (lain 6 luku).

Mainittakoon, että laki pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoja ja joukkoliikennettä koskeva yhteistoiminnasta (829/2009) koskee näitä samoja kaupunkeja.

Esitän, että maankäyttö- ja rakennuslain 46 a § muutetaan seuraavaan muotoon:

Pääkaupunkiseudun yleiskaava

Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupunkeihin laaditaan kuntien yhteinen yleiskaava (pääkaupunkiseudun yleiskaava). Kaikki näiden kaupunkien yleiskaavat hyväksytään kuntien sopimassa yhteisessä toimielimessä. Jollei toimielimestä voida sopia, ympäristöministeriö määrää siitä.

(Pykälän 2 momentti on nykyisen 46 a §:n kaksi viimeistä virkettä sellaisenaan.)

5 OHJAUS

Itsehallintouudistus edellyttää kokonaan uutta ohjausmallia, joka sisältää perinteistä ohjausta kuten säädösohjaus sekä uudenlaista, esimerkiksi sopimuksellisuuteen ja vuoropuheluun perustuvaa ohjausta.

Maakuntahallinnon ohjausmallin tulee

- olla selkeä, strateginen ja sen pitää mahdollistaa itsehallintoalueiden päätösvalta tehtävien toimeenpanossa.
- tarjota ministeriöille mahdollisuuden ohjata tehtävähoidon lainmukaisuutta, tavoiteltua yhteiskunnallista vaikuttavuutta sekä asiakkaiden tasa-arvoista mahdollisuutta laadukkaisiin ja tarpeisiin vastaaviin palveluihin. Tehtävien siirto valtioilta maakuntahallinnon vastuulle ei saa merkitä heikennystä näiden tavoitteiden saavuttamiseen. Kansallinen koordinaatio ja ohjaus määrittää aluekehityksen reunaehdot ja varmistaa resurssien tehokkaan kansallisen kohdentamisen. Koordinaatiota voidaan tehdä juuri asetetun Alueiden uudistamisen neuvottelukunnan tyypisissä elimissä, mutta muutoin ministeriöiden ohjauksen tulee olla mahdollisimman suoraa.

VN:n päätös valtakunnallisista alueiden kehittämisen painopisteistä (aluekehittämispäätös) on aluekehitystä nykyisin ohjaava asiakirja, joka tarkoittaa hallitusohjelmaa. Päätös valmistellaan laajassa yhteistyössä ministeriöiden, alueiden ja muiden aluekehittämisessä keskeisten toimijoiden kanssa. Aluekehittämislaisissa on säädetty, että viranomaisten ja maakuntien liittojen on otettava toiminnassaan huomioon tämä päätös ja edistettävä sen toteuttamista. Päätöksen toteuttamista seurataan osana hallitusohjelman toteuttamista. Tämä koko hallituskauden kattava päätös on yksi mahdollinen lähtökohta, kun mietitään itsehallintoalueiden ohjausmallia. Muita ovat esimerkiksi EU-ohjelmien strategiset linjaukset, Euroopan rakenne- ja investointirahastojen käyttöä koskevat EU-vaatimukset sekä eduskunnan erilaiset selonteot. Maaseuturahaston erityispiirre on maksajavirastosopimukset, jotka ovat jatkossakin välttämättömiä.

Alueiden kehittämisen suunnittelu- ja kehittämisjärjestelmää tarkistetaan itsehallintouudistuksen yhteydessä. Aluekehittämisjärjestelmän uudistamisessa keskeistä on sopia tapa maakuntien strategiseen suunnitteluun ja resurssien kohdentamiseen, jotta koko Suomen voimavarat ja alueelliset erityispiirteet saadaan täysimääräisesti hyödynnettyä. Nykyisenkaltaiset maakuntaohjelmat ja –suunnitelmat sekä alueelliset maaseudun kehittämissuunnitelmat voivat toimia valmistelun lähtökohtina. Nämä alueelliset suunnitelmat toimisivat kansallisen aluekehittämiss päätöksen vastinparina kuten nykyäänkin. Kaikessa aluekehittämistyössä on lähtökohtana keskushallinnon ja alueiden toimijoiden välinen tiivis vuorovaikutus.

Ministeriöille kuuluvaa maakunnallista ohjausta ja valvontaa sekä alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain (7/2014) tarvittavaa uudistamista tulisi selvittää erikseen sen jälkeen, kun uudistuksen päälinjat itsehallinnon toteuttamisessa on ratkaistu. Työ- ja elinkeinoministeriö alueiden kehittämisestä vastaavana ministeriönä valmistelee alueiden kehittämislakiin tarvittavat muutokset yhteistyössä eri ministeriöiden kanssa. Kukin ministeriö vastaa valtioneuvoston ohjesäännön mukaisesti omien toimialojensa tehtävien edistämisestä.

Valtion sisäisessä ohjauksessa käytetty tulosohjaus ei sovellu itsehallintoon perustuvan maakunnan ohjaukseen. Valtion ja maakuntien välille rakennetaan sopimusvapauteen perustuva uudentyyppinen sopimusmalli, jossa korostuu tarvelähtöisyys. Sopimuksilla määritellään mm. tarkemmin alueellisen toiminnan tavoitteet ja reunaehdot (esim. palvelulupaus, laatuksiteerit, valtakunnallisten tietojärjestelmien käyttäminen), jotka maakuntien edellytetään ottavan huomion esim. palvelutuottajien kanssa tehtävissä sopimuksissa. Sopimuksellisuutta voidaan hyödyntää myös muissa tapauksissa, joissa valtio ja maakunta haluavat tarkentaa esimerkiksi työnjakoa tai resurssien kohdentamista. Sopimuksellisuus on myös tärkeä väline kaupunkipolitiikan toteuttamisessa tai erityistehtävien antamisessa suurimmille kaupungeille.

Nykyisin sopimusmenettelyä käytetään mm. valtion ja 12 suurimman kaupunkiseudun välisissä kasvusopimuksissa sekä neljän suurimman kaupunkiseudun maankäytön, liikenteen ja asunon aiesopimuksissa (MAL). Sopimusmenettelystä voidaan säätää aluekehittämislaisissa.

Esitän, että aluekehittämiss päätöksestä, eri hallinnonaloilla olevista ohjelmista ja suunnitelmista sekä valtion ja maakuntien välisistä sopimuksista kehitetään itsehallintomalliin soveltuva selkeä ohjausmalli, joka sekä kunnioittaa maakuntien itsehallintoa, että varmistaa kansallisten tavoitteiden toteutumisen.

Ohjaavaa vaikutusta on lisäksi monenlaisilla ohjelmilla, suunnitelmilla ja strategia-asiakirjoilla, jotka ovat hyödyllistä informaatio-ohjausta.

6 EHDOTUS HALLITUKSEN LINJAUKSEKSI JATKOVALMISTELUSTA LUKUUN OTTAMATTA SOTEA

Ehdotan edellä olevan selvitykseni perusteella, että hallitus linjaisi tehtävien siirroista ja siihen liittyvistä kysymyksistä itsehallintoalueuudistuksen jatkovalmistuksessa seuraavaa.

Itsehallintouudistuksen tavoitteena on selkeä ja rakenteeltaan yhdenmukainen väliportaan hallinto pitäen asiakaslähtöisyyttä tärkeänä. Ryhdytään käyttämään nimiä maakunta, maakuntavaltuusto, maakuntahallitus ja maakuntavirasto. Siirtyvät tehtävät jaetaan laatussa mukaan valtiolle ja maakunnille kuuluviin. Nykyisten maakunnan liittojen tehtävät siirtyvät uuteen maakun-

taan. Nykyisten ELY-keskusten tehtävät siirtyvät joko maakuntiin taikka valtiollisen luonteensa mukaan aluehallintovirastoihin tai keskusvirastoihin.

Pääsääntöisesti maakuntavaltuustoilla ja maakuntahallituksilla on samat tehtävät kaikissa maakunnissa. Sen sijaan maakuntavirastojen tehtävät ovat keskenään erilaisia, koska resurssija ja asiantuntemusta ei voida jakaa kaikkialle. Tehtäviä kootaan yhteen, viiteen, kahteentoista ja kahdeksaantoista maakuntaan pyrkien seuraamaan sotessa tehtäviä aluejakoja.

Maakunnissa tehtävät jaetaan hoidettaviksi siten, että poliittista harkintaa vaativat tehtävät ratkaistaan pääsääntöisesti maakuntavaltuustossa tai vähemmän tärkeissä asioissa maakuntahallituksessa ja muut, pääosin vain lain soveltamista tarkoittavat asiat maakuntavirastossa vi-ranhaltijapäätöksin. Tämä on seurausta siirtyvien päätösten valtavasta lukumäärästä. Hallinnon selkeyden, yhdenmukaisuuden ja asiakaslähtöisyyden vuoksi muita päätöksentekijöitä ei maa-kunnissa ole. Valmistelua varten lautakuntia, työryhmiä ja muita valmistavia toimielimiä voidaan vapaasti perustaa.

Tavoitteena on kaikissa maakunnissa yhtenäiset tietojärjestelmät ja yksi yhteinen asiakas-palvelukeskus. ELY-keskusten henkilökunta ja toimintamenot jatkuvat nykyisellä tasollaan uudis-tuksen voimaan tuloon saakka.

Valtiolle siirtyviä tehtäviä varten ei perusteta uusia virastoja, vaan tehtävät siirretään pää-osin aluehallintovirastoille, joista yksi nimetään pääaluehallintovirastoksi. Niiden toimivalta muutetaan valtakunnalliseksi ja pääaluehallintovirasto määrää työnjaosta ja resurssien käytöstä.

Suuri määrä tehtäviä siirretään maakuntiin. Elinkeinoelämän kannalta tärkeiden yrityspal-velujen ja työvoimapalvelujen – nykyiset TE-toimistot – järjestämisvastuu siirtyy maakunnille, jotka voivat osoittaa tuottajiksi suuria kuntia, kaupunkiseutuja, yksityisiä tahoja tai järjestää palvelut itse. Erilaisten rahastojen hallintoa siirretään maakuntien päätösvaltaan. Myös raken-nusvalvonnan järjestämisvastuu siirtyy maakuntiin, mutta kunnat voivat ilmoittaa hoitavansa rakennusvalvonnan itse.

Maataloushallinto yksinkertaistuu ja siirtyy kunnista ja aluehallintovirastoista pääosin maakuntien ja osin keskusvirastojen Eviran ja Mavin hoidettavaksi. Näin tehdään pääsääntöises-ti myös ympäristöterveydenhuollossa, mutta sosiaali- ja terveysministeriön alalla terveydensuoje-lun ja tupakkavalvonnan järjestämisvastuu siirtyy maakuntiin, mutta kunnat voivat ilmoittaa hoitavansa nämä tehtävät itse. ELY-keskuksille kuuluvat ympäristönsuojelu- ja luonnonsuojelu-tehtävät siirtyvät eräin poikkeuksin aluehallintovirastoille, mutta ympäristönsuojelulain uudista-mista jatketaan mukaan lukien luvituksen ennakkoneuvottelumenettely.

Pelastustoiminnan tehtävät siirretään maakunnille ja pelastuslaitosten lukumääräksi tulee kaksitoista. Pääkaupunkiseudun maankäyttö- ja rakennuslakiin tänäänkin perustuva yhteinen yleiskaava toteutetaan Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kesken. Liikenteen tehtävien siirtoa ELY-keskuksista selvitetään liikennekaaren valmistelun yhteydessä ensi keväänä.

Jatkovalmisteluun perustetaan projektiryhmä, mutta päävastuu tarvittavista lainsäädäntö-muutoksista kuuluu ministeriöille, joiden on aloitettava valmistelu välittömästi.

7 REGERINGENS RIKTLINJER OM DEN FORTSATTA BEREDNINGEN AV DEN SJÄLVSTYRELSE SOM INTE GÄLLER SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRD

Jag föreslår med stöd av utredningen ovan att regeringen skulle fatta följande beslut om överföring av uppgifterna och de tillhörande frågorna:

Målet är en tydlig och strukturellt enhetlig förvaltning på mellannivå som prioriterar kundaspekten. Man ska använda beteckningarna landskap, landskapsförvaltning, landskapsstyrelse och landskapsverk. Uppgifterna som överförs ska indelas i uppgifter som hör till staten och uppgifter som hör till landskapen. De nuvarande landskapsförbundens uppgifter överförs till det nya landskapet. De nuvarande NTM-centralernas uppgifter överförs antingen till landskapen eller till regionförvaltningsverken eller centralämbetsverken, beroende på uppgifternas karaktär.

Landskapsfullmäktige och landskapsstyrelserna har i regel samma uppgifter i samtliga landskap. Landskapsverkens uppgifter är däremot olika, eftersom resurser och kompetens inte kan fördelas överallt. Uppgifterna koncentreras till ett, fem, tolv och arton landskap i enlighet med regionindelningen inom SOTE.

Inom landskapen ska uppgifterna fördelas så att uppgifter som kräver politisk övervägning i regel avgörs av landskapsfullmäktige, och i mindre viktiga fall av landskapsstyrelsen, och så att andra ärenden som i regel enbart innebär tillämpning av lag avgörs vid landskapsverken som tjänsteinnehavarbeslut. Detta är en följd av det väldiga antalet beslut som överförs. Det ska på grund av förvaltningens tydlighet, enhetlighet och kundaspekten inte finnas några andra beslutsfattare i landskapen. Nämnder, arbetsgrupper och andra beredande organ kan tillsättas fritt om beredningen kräver.

Målet är att alla landskap skulle ha enhetliga informationssystem och ett gemensamt kundservicecenter. NTM-centralernas personal och omkostnader hålls på den nuvarande nivån tills reformen trätt i kraft.

Inga nya ämbetsverk grundas för de uppgifter som överförs till staten, utan uppgifterna överförs i regel till regionförvaltningsverken, av vilka ett utses till huvudregionförvaltningsverk. Verken får rikstäckande behörighet, och huvudregionförvaltningsverket ska besluta om arbetsfördelningen och resursanvändningen.

Ett stort antal uppgifter flyttas till landskapen. Ansvar för ordnandet av de för näringslivet viktiga företags- och arbetskraftstjänsterna - nuvarande TE-byråerna - överförs till landskapen som sedan kan anlita stora kommuner, stadsregioner eller privata parter som serviceproducenter eller producera tjänsterna själva. Administreringen av olika fonder överförs till landskapen. Ansvar för byggnadstillsynen överförs också till landskapen, men kommunerna kan meddela om de vill sköta byggnadstillsynen själva.

Jordbruksförvaltningen förenklas och överförs från kommunerna och regionförvaltningsverken till landskapen och centralmyndigheterna Evira och Mavi. Detta görs även i regel inom miljö- och hälsoskyddet, men inom social- och hälsovårdsministeriets verksamhetsområde överförs ansvaret för hälsoskyddet och tobakstillsynen till landskapen, även om kommunerna själva också får åta sig dessa uppgifter. NTM-centralernas miljöskydds- och naturvårdsuppgifter överförs med vissa undantag till regionförvaltningsverken, men revideringen av miljöskyddslagen fortsätts, inklusive förhandlingsförfarandet i förväg inom behandling av tillståndsärenden.

Räddningsuppgifterna överförs till landskapen och antalet räddningsverk blir tolv. Huvudstadsregionens gemensamma generalplan som redan i dagsläget baserar sig på markanvändnings- och bygglagen genomförs i samarbete av Helsingfors, Esbo, Vanda och Grankulla. Överföringen av trafikuppgifterna från NTM-centralerna utreds i samband med beredningen av trafikbalken nästa vår.

En projektgrupp inrättas för den fortsatta beredningen, men det primära ansvaret för de nödvändiga lagstiftningsändringarna hör till ministerierna, och de bör inleda beredningen omedelbart.

Eräitä luonnoksia otettaviksi huomioon jatkovalmistelussa

x §

Päätösvallan käyttö maakunnassa

Päätösvaltaa maakunnassa käyttää a) maakuntavaltuusto, b) maakuntahallitus tai c) maakuntavirasto viranhaltijan antamin päätöksin siten kuin tässä laissa ja muualla säädetään.

Päätösvallan käytön järjestämisestä maakuntavirastossa määrätään maakuntavaltuuston hyväksymässä hallintosäännössä.

x §

Maakuntavaltuuston tehtävät

Maakunnassa on maakuntavaltuusto, joka vastaa maakunnan toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää maakunnan päätösvaltaa ellei toisin laissa säädetä.

Maakuntavaltuusto päättää:

- 1) maakuntastrategiasta, joka pitää sisällään maakuntaohjelman ja maakunnan palvelustrategian;
- 2) muista maakunnan kehittämisen kannalta merkittävistä ohjelmista ja periaatteista;
- 3) maakuntakaavasta ja maakuntasuunnitelmasta;
- 4) hallintosäännöstä;
- 5) talousarviosta ja taloussuunnitelmasta;
- 6) jäsenten valitsemisesta maakuntahallitukseen;
- 7) Euroopan unionin rakenne- ja investointihankkeita käsittelevän kumppanuuselimen asettamisesta;
- 8) - - -
- 9) - - -

- - - - -

- x) sosiaali- ja terveydenhuollon - - -;
- x) pelastustoimen - - -;¹
- x) ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisestä;
- x) työvoima- ja elinkeinopalvelujen järjestämisestä;
- x) julkisten työvoimakoulutushankintojen järjestämisestä;
- x) yrittäjyyden ja elinkeinotoiminnan edistämisen palvelujen järjestämisestä;
- x) rakennusvalvonnan järjestämisestä;
- x) yhteistoiminnasta muiden maakuntien kanssa;
- x) muista maakuntavaltuuston päätettäväksi säädetyistä tai määrätyistä asioista.

¹ Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien järjestämistä valmistellaan erillisessä työryhmässä. Pelastustoimen tehtävien järjestäminen tulee yhteen sovittaa sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen järjestämisen kanssa. Tämän vuoksi pelastustoimen osalta tehtävän organisoimisen ratkaisu sekä maakuntavaltuuston tehtävät pelastustoimen järjestämisessä tulee tehdä yhteen sovittaen se sosiaali- ja terveydenhuollon ratkaisuun.

x §

Maakuntahallituksen tehtävät

Maakuntahallitus johtaa maakunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta.

Maakuntahallituksen tulee:

- 1) vastata maakunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä maakuntaviraston yleisestä ohjauksesta;
- 2) vastata maakuntavaltuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta;
- 3) valvoa maakunnan etua ja, jollei hallintosäännössä toisin määrätä, edustaa maakuntaa ja käyttää sen puhevaltaa;
- 4) edustaa maakuntaa työnantajana ja vastata maakunnan henkilöstöpolitiikasta;
- 5) vastata maakunnan toiminnan yhteensovittamisesta;
- 6) vastata maakunnan toiminnan omistajaohjauksesta;
- 7) huolehtia maakunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä;
- 8) muista maakuntahallituksen päätettäväksi säädetyistä tai määrätyistä asioista.

Maakuntahallitus valitsee ja erottaa maakuntaviraston johtajan.

x §

Maakuntavirasto

Maakunnalle kuuluvien yleisten hallinnollisten tehtävien ja viranomaistehtävien hoitamiseksi maakunnassa on maakuntavirasto. Maakuntavirasto on maakuntahallituksen yleisen ohjauksen alainen.

Maakuntavirasto hoitaa sille säädetyt, hallintosäännössä määrätyt sekä maakuntavaltuuston ja maakuntahallituksen sille osoittamat tehtävät.

Maakuntavirastolle säädetyissä tehtävissä virasto käyttää itsenäistä päätösvaltaa.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Snellmaninkatu 1 A

PL 28, 00023 VALTIONEUVOSTO

Puhelin 0295 160 01

Telefaksi 09 160 33123

www.vm.fi

ISSN 1797-9714 (pdf)

ISBN 978-952-251-751-7 (pdf)

Tammikuu 2016